

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права

Кафедра германської філології та перекладознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр

Освітній рівень

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 035 Філологія

Шифр і назва спеціальності

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

на тему: **Терміносистема агентстваFRONTEX: структурно-семантичні особливості та стратегії гармонізації в українському перекладі**

Шифр 24071

Виконала:

студентка 2 курсу, група ФПАмз-24-1 Д.Колихаліна Д.Д. Колихаліна

Підпис

Керівник:

д. філол. наук, професор Ю.П. Бойко Ю.П. Бойко

Підпис

Гарант ОПП: д. філол. н., проф.

д. філол. наук, професор Ю.П. Бойко Ю.П. Бойко

Підпис

До захисту допускаю: **Є.Долинський**

Зав. кафедри проф. Долинський Є.В.

«   »   2025 р.

Хмельницький, 2025

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
KHMELNYTSKY NATIONAL UNIVERSITY
Department of Germanic Philology and Translation Studies**

Master Degree Thesis in Philology and Translation Studies

under the title: “The FRONTEX Agency Terminology System: Structural and Semantic Features and Harmonization Strategies in Ukrainian Translation”

Group FPAm- 24

Education programme:

Germanic Philology and Translation Studies:

English and Second Foreign Language

Majoring 035 Philology

Diana KOLYKHALINA

Research advisor:

Yu. BOYKO, Prof.,

Doctor of Philology

Khmelnytsky, 2025

Хмельницький національний університет

Факультет	<u>Міжнародних відносин і права</u>
Кафедра	<u>Германської філології та перекладознавства</u>
Освітній рівень	<u>Магістр</u>
Галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
Спеціальність	<u>035 Філологія</u>
Освітня програма	<u>Германська філологія та перекладознавство: англійська мова та друга іноземна мова</u>

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри

Ю.Бойко Юлія БОЙКО

« 07 » лютого 2025 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ ДИПЛОМНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Діани КОЛИХАЛІНОЇ

1. Тема роботи: Терміносистема агентства FRONTEx: структурно-семантичні особливості та стратегії гармонізації в українському перекладі

Керівник роботи Юлія БОЙКО доктор філологічних наук, професор

Затверджено наказом ректора університету від « 25 » серпня 2025 р. № 65

2. Термін подання студентом роботи на кафедру 15 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: Об'єктом дослідження є англійськомовна терміносистема Європейської агенції з прикордонної та берегової охорони (**Frontex**) у сукупності її семантичних, структурних та прагматичних характеристик.

Предметом дослідження є перекладацькі стратегії, методи та прийоми гармонізації термінів Агенції Frontex з українською термінологією безпекового спрямування в межах нормативно-якісного аспекту перекладового термінознавства.

Матеріалом дослідження слугував корпус англійськомовних термінологічних одиниць (понад 250 одиниць) та їхніх українських відповідників, що функціонують у сфері інтегрованого управління кордонами, оперативного планування та звітності Агенції Frontex.

4. Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Розкрити зміст поняття «перекладове термінознавство» як конвергентного напрямку та визначити роль нормативно-якісного аспекту в оцінюванні перекладу спеціальної лексики.
2. Проаналізувати склад та структуру терміносистеми Frontex, виявивши ключові тематичні групи (операційну, аналітичну, технологічну та юридичну).
3. Дослідити роль аббревіатур та акронімів як ядерних елементів комунікації в межах інформаційних систем Агенції (EUROSUR, JORA).
4. Виявити та класифікувати типові перекладацькі труднощі та помилки, що виникають при відтворенні безпекових термінів українською мовою.
5. **Обґрунтувати стратегії гармонізації**, які забезпечують термінологічну точність та операційну інтероперабельність між Державною прикордонною службою України та Агенцією Frontex.

5. Дата видачі завдання 10 лютого 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів (розділів) дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
<i>Опрацювання літератури за темою</i>	<i>10 лютого-10 березня 2025 року</i>	Виконано
<i>Написання теоретичного розділу</i>	<i>10 березня – 10 квітня 2025 року</i>	Виконано
<i>Презентація теоретичного розділу на науковому семінарі /конференції (виступ)</i>	<i>10-11 квітня 2025 року</i>	Виконано
<i>Підбір фактичного матеріалу за темою дослідження для практичного розділу</i>	<i>14 квітня – 14 травня 2025 року</i>	Виконано
<i>Написання практичного розділу</i>	<i>До 10 червня 2025 року</i>	Виконано
<i>Оформлення та подання чорнового варіанту дипломної роботи керівнику</i>	<i>10 червня 2025 року</i>	Виконано
<i>Попередній захист кваліфікаційної роботи</i>	<i>13 червня 2025 року</i>	Виконано
<i>Захист перед дипломною практикою</i>	<i>10 листопада 2025 року</i>	Виконано
<i>Перевірка на нормоконтроль та антиплагіат</i>	<i>24 листопада по 1 грудня 2025 року</i>	Виконано
<i>Подання кінцевого варіанту дипломної роботи на кафедру</i>	<i>15 грудня 2025 року</i>	Виконано
<i>Обговорення кваліфікаційної магістерської роботи робочою групою ОПП</i>	<i>3 15 по 18 грудня 2025 року</i>	Виконано
<i>Захист дипломних робіт магістрів</i>	<i>23 – 27 грудня 2025 року</i>	Виконано

Здобувач

Д. Колихаліна

Діана Колихаліна

Керівник роботи

Ю. Бойко

проф. Юлія БОЙКО

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ФІЛОЛОГІЇ ТА
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**
Студента(ки) II курсу групи ФПАм-24-1
Факультету міжнародних відносин і права
спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми
«Германська філологія та перекладознавство: англійська мова та друга іноземна

Діани КОЛИХАЛІНОЇ

(ПІБ студента)

**за темою : ТЕРМІНОСИТЕМА АГЕНСТВА FRONTEx: СТРУКТУРНО-
СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРАТЕГІЇ ГАРМОНІЗАЦІЇ В
УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ**

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити оцінкою від 3 до 5)		
1.	Наявність основних структурних компонентів роботи	5
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і переліку використаних джерел нормативним вимогам	5
3.	Відповідність побудови Вступу нормативним вимогам	5
4.	Відповідність огляду наукової літератури та використання методологічної бази дослідження нормативним вимогам	5
5.	Відповідність теоретичної частини дослідження заявленій меті та завданням	5
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	5
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	5
8.	Актуальність, новизна, теоретична та практична цінність дослідження як компоненти якісної освіти в межах цілей сталого розвитку	5
РАЗОМ: 24-40		40 б

*

Особиста думка керівника. Здобувачка Діана Колихаліна вперше в українському перекладознавстві здійснила цілісний аналіз англійської терміносистеми **Frontex** у ракурсі перекладного термінознавства. Авторка забезпечила подальший розвиток концепту «перекладацька гармонізація» в контексті безпеки кордонів та успішно класифікувала структурно-семантичні характеристики терміносистеми Агенції, зокрема обґрунтувавши функціональну роль «ядерних аббревіатур». Висока фахова кваліфікація та практичний досвід здобувачки дозволили системно типізувати перекладацькі помилки, характерні для сучасного безпекового дискурсу, що має особливу прикладну цінність. Робота є самостійним, оригінальним дослідженням і може бути рекомендована до захисту.

Науковий керівник д.філол.н., професор

Ю.Бойко

Юлія Бойко
22 грудня 2025 року

**РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
З ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

Студентки II курсу групи ФПамз-24-1

Факультету міжнародних відносин і права

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми «Германська філологія та перекладознавство: англійська мова та друга іноземна мова»

Дар'ї КОЛИХАЛІНОЇ

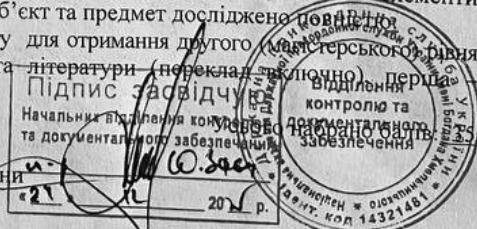
(ПІБ студента)

за темою: Терміносистема агентства FRONTEx: структурно- семантичні особливості та стратегії гармонізації в українському перекладі

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи: ЗМІСТ; ВСТУП; РОЗДІЛ 1; РОЗДІЛ 2; ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ; ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ; ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ; ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ; ДОДАТКИ – <i>максимум 5 балів</i> (усі компоненти присутні – 5, один компонент відсутній – 4, декілька компонентів відсутні – 3)	5
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і переліку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної дипломної роботи – максимум 5 балів (повна відповідність – 5, незначні помилки в оформленні – 4, значні помилки в оформленні – 3)	5
3.	Відповідність побудови Вступу нормативним вимогам – максимум 5 балів (повна відповідність – 5, поодинокі огріхи стилістичного характеру; порушення структури Вступу та несуттєві помилки у формулюваннях – 4; суттєві помилки у формулюваннях – 3)	5
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам (наявність наукових джерел за останні 10 років, з них 30% зарубіжні джерела; описана методологія база дослідження, що використовується в дослідженні; виокремлено ілюстративний та довідковий матеріал) – <i>максимум 5 балів</i> (повна відповідність – 5, несуттєві помилки у формулюваннях, недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 4, відсутні праці наукового керівника або членів кафедри ГФП – 3)	5
5.	Відповідність теоретичної частини дослідження заявленій меті та поставленим завданням – максимум 5 балів (повна відповідність: всебічний аналіз об'єкта дослідження, критичний огляд наукової літ-ри; висновки до розділу – 5, несуттєві огріхи структурного характеру, несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4, відсутність власного погляду на здійснений критичний огляд наукових джерел – 3)	5
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам – максимум 5 балів (повна відповідність: аналіз предмета дослідження; підтвердження/спростування гіпотези дослідження; використання статистичних методів для верифікації результатів дослідження; наукова новизна отриманих результатів – 5, несуттєві огріхи стилістичного та структурного характеру, несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 4, суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 3)	5
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження; актуальність, новизна, теоретична та практична цінність дослідження як компоненти якісної освіти в межах цілей сталого розвитку – максимум 5 балів (повна відповідність – 5, несуттєві огріхи стилістичного характеру, неповне висвітлення результатів дослідження – 4, часткове висвітлення результатів дослідження – 3)	5
Разом	Мін 21- макс 35	35

Висновок: рецензована магістерська дипломна робота відповідає всім вимогам, які ставляться до робіт такого рівня, є актуальною, виконана в рамках когнітивно-дискурсивної парадигми, має зв'язок із загальнонауковою тематикою кафедри германської філології та перекладознавства, містить елементи новизни, має теоретичну цінність та практичну значущість. Об'єкт та предмет досліджено повністю. Кваліфікаційна дипломна робота може бути допущена до захисту для отримання другого магістерського рівня вищої освіти за спеціалізацією 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська».

Начальник кафедри іноземних мов
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Б. Хмельницького (військова частина 9960)
доктор педагогічних наук, професор
полковник
«24» грудня 2025 року

Ігор БЛОЦІНСЬКИЙ

АНОТАЦІЯ

Колихаліна Д.Д. Терміносистема агенства FRONTEX: структурно-семантичні особливості та стратегії гармонізації в українському перекладі. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня магістра за спеціальністю 035.041. «Філологія». Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, 2025.

У дослідженні детально розглянуто специфіку відтворення безпекової термінології, яка, попри вимоги однозначності та системності, демонструє динамічний розвиток у межах дискурсу Агенції Frontex. Проаналізовано класифікацію термінів за функціональними напрямками (операційна, штабна, адміністративна лексика), що послужило підґрунтям для визначення оптимальних стратегій перекладу. Доведено, що за відсутності прямих еквівалентів пріоритет надається пошуку аналогів та описовому перекладу. Особливу увагу приділено методам транслітерації, калькування та трансформаційним прийомам (модуляції, конкретизації, додаванню), які забезпечують нормативну якість перекладу в умовах міжмовної асиметрії.

Ключові слова: військова термінологія, перекладове термінознавство, гармонізація термінології, нормативно-якісний аспект, термінологічна еквівалентність, динамічність терміносистеми, агенція FRONTEX.

ABSTRACT

Kolykhalina D.D. FRONTEX agency's term system: structural and semantic features and harmonization strategies in Ukrainian translation. – Manuscript. Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 035.041. «Philology». Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, 2025.

The master's thesis deals with the reproduction of security terminology, which, despite the requirements of unambiguity and systematicity, demonstrates dynamic development within the discourse of the Frontex Agency. The classification of terms by functional areas (operational, staff, administrative vocabulary) has been analyzed, which served as the basis for determining optimal translation strategies. It has been proven that in the absence of direct equivalents, priority is given to the search for analogues and descriptive translation. Special attention is paid to methods of transliteration, tracing and transformational techniques (modulation, specification, addition), which ensure the normative quality of translation in conditions of cross-linguistic asymmetry.

Key words: military terminology, translation terminology, harmonization of terminology, regulatory and qualitative aspect, terminological equivalence, dynamism of the terminology system, FRONTEX agency.

ЗМІСТ

ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ГАЛУЗЕВИХ ТЕРМІНОСИСТЕМ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	21
1.1. Аналіз дефініцій поняття «термін»: український та західний контекст	21
1.2. Термінознавство & перекладознавство	28
1.3. Військовий термін як кодифікована мовна одиниця в доктринальних документах	29
1.4. Поняття та специфіка терміна в інституційному дискурсі Європейського Союзу	32
1.5. Структурно-семантична організація терміносистем сфери міжнародної безпеки	34
1.6. Уніфікація терміносистеми Frontex	37
1.7. Характеристика терміносистеми FRONTEX	38
1.8. Гармонізація як стратегія перекладу: підходи та вимоги до відтворення термінології ЄС.....	42
Висновки до Розділу 1	44
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ ТА ПРИЙОМИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ БЕЗПЕКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ДОКУМЕНТАЦІЇ АГЕНЦІЇ FRONTEX)	47
2.1. Класифікація та структурно-семантичні характеристики терміносистеми Агенції Frontex	48
2.2. Семантичний критерій поділу та аналізу термінів агенції Frontex	50
2.2.1. Операційно-тактична термінологія	50
2.2.2. Аналітико-прогностична термінологія	50
2.2.3. Технологічно-інформаційна термінологія.....	51
2.2.4. Юридично-адміністративна та інфраструктурна термінологія.....	51
2.2.5. Девіації та помилки в термінологічному відтворенні	52
2.3. Методологічні засади перекладознавчого аналізу та оцінювання нормативної якості перекладу	52
2.4. Аналіз перекладацьких трансформацій у процесі відтворення прагматики безпекової термінології.....	54
2.5. Переклад багатокомпонентних термінологічних словосполучень	57
Висновки до Розділу 2	81
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	84
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
ДОДАТКИ	96

ВСТУП

Однією з ознак філологічної науки кінця XX– початку XXI ст. є посилена увага дослідників до проблем термінознавства, термінографії, лексикографії, що, очевидно, пов'язано з розвитком науки, міжнародними науковими, економічними та культурологічними зв'язками прагненням фахівців в усіх сферах життя до адекватної номінації і кваліфікації нових явищ, процесів і понять [34, 137].

Є підстави навіть констатувати наявність своєрідного термінологічного «вибуху» кінця XX ст., котрий знайшов прояв у численних наукових конференціях, зокрема в університеті «Львівська політехніка», в Київському міжнародному авіаційному університеті, у плідній діяльності лексикографічного товариства в м.Харкові під керівництвом професора В. Дубичинського, в невтомній праці професора Л. Пономаренко у справі міжнародної координації діяльності термінологів і т.д. Термінологічні дослідження, необхідна теоретична основа для результативної лексикографічної діяльності, за останні роки набули особливої ваги в Україні і за кордоном. Можна навіть констатувати прояв словникового «буму», появу численних одномовних, двомовних та багатомовних словників (тлумачних і перекладних), особливо фахових, з різноманітних галузей науки і сфер життя [34, 137].

Проте аналіз жанрової тематики сучасних словників свідчить про неузгоджені нерегульовані процеси в системі словникотворення. Мабуть в цій справі потрібна певна координація чи системна організація лексикографічної діяльності фахівців [34, 137].

Сучасний стан української військової терміносистеми можна схарактеризувати як період інтенсивної трансформації та концептуального переходу. Процес інтеграції Збройних Сил України до євроатлантичного безпекового простору зумовлює співіснування двох відмінних поняттєвих пластів: усталеної пострадянської термінології та новітніх запозичень зі

стандартів НАТО. Такий дуалізм створює специфічне семіотичне поле, в якому одні й ті самі мовні знаки можуть мати різне доктринальне наповнення.

У контексті дослідження прикордонного дискурсу (*borderdiscourse*), Агентство FRONTEX (*EuropeanBorderandCoastGuardAgency*) виступає не лише як оперативний актор, а як головний термінологічний донор та стандартизатор. З погляду лінгвoseміотики, FRONTEX формує уніфіковану поняттєву сітку (Референції), яка є обов'язковою для всіх країн-членів ЄС та партнерів (включно з Україною).

Актуальність теми дослідження зумовлена кардинальними змінами у воєнно-політичному та безпековому векторі розвитку України, які вимагають невідкладної мовної та поняттєвої інтеграції Збройних Сил України та Державної прикордонної служби України до євроатлантичного простору. В умовах повномасштабної збройної агресії та посилення співпраці з країнами-партнерами, досягнення повної **інтероперабельності (сумісності)** стає критичним фактором національної безпеки. При цьому мовна сумісність виступає фундаментом для сумісності технічної та операційної. Актуальність дослідження є беззаперечною і дуже високою, тут відбувається поєднання фундаментальної лінгвістичної теорії з нагальними потребами обороноздатності держави.

Сьогодні український військовий та прикордонний переклад стикається з кризою традиційних підходів. Просте словникове відтворення термінів (*translation*) виявляється недостатнім для передачі складних доктринальних концепцій НАТО та ЄС (зокрема FRONTEX). Виникає нагальна потреба у переході до **гармонізації понять**, коли перекладач працює не лише зі словом, а з ментальною мовою професійної спільноти.

У цьому контексті актуальність роботи визначається такими чинниками:

1. Потребою у доктринальній гармонізації. Перехід України на стандарти НАТО (STANAG) та впровадження концепції Інтегрованого управління кордонами (IBM) вимагають узгодження не лише термінів, а й глибинних понять (*Референцій*). Застосування семіотичного трикутника

Огдена-Річардсона дозволяє виявити та усунути розбіжності між пострадянською та західною військовими культурами, запобігаючи комунікативним провалам на полі бою та у штабній роботі.

2. Зміною парадигми прикордонного дискурсу. Співпраця з агентством FRONTEX вимагає від українських фахівців опанування нової терміносистеми, яка базується на «менеджменті міграційних потоків» та правоохоронній функції, що кардинально відрізняється від традиційної мілітарної риторики «оборони периметра». Дослідження цього зсуву є новим і необхідним для філологічної науки.

3. Необхідністю подолання міжмовної асиметрії. Наявність у військовій сфері значної кількості «хибних друзів перекладача», полісемантичних одиниць та безеквівалентної лексики вимагає розробки науково обґрунтованих стратегій перекладу, які б базувалися на аналізі зв'язків «Символ – Референція – Референт».

4. Розвитком когнітивного перекладознавства. Робота робить внесок у розуміння того, як термінологія формує професійну свідомість військового. Вивчення механізмів семіозису (творення значень) у військовій сфері дозволяє вдосконалити методику підготовки військових перекладачів, зміщуючи акцент із заучування слів на розуміння тактичних та стратегічних контекстів.

Таким чином, **актуальність дослідження** полягає у вирішенні прикладної наукової проблеми: забезпечення тотожності розуміння військових та прикордонних понять у процесі міжнародної комунікації через застосування лінгвосеміотичного моделювання.

Протягом тривалого часу терміни були предметом теоретичних та практичних наукових досліджень у працях вітчизняних та зарубіжних лінгвістів О.Вюстера, Т. Кияка, Л. Хоффмана, Т.Рьольке, Р.Дудка, С. Кійко [14; 22; 26; 27; 69; 74] та багатьох інших. У їхніх доробках термін розглядається як «ключова одиниця фіксації професійних знань, що прагне до однозначності, системності та стилістичної нейтральності». Їх праці базувались на різних підходах та методах дослідження, проте всі вони сприяли укріпленню позицій

та науковому обґрунтуванню досліджуваних терміносистем у сфері термінознавства.

Проте, вироблення єдиних термінологічних стандартів ускладнюється через фрагментарність наукових підходів. Україністичні студії часто оминають питання нормалізації, фокусуючись на прагматиці та семантиці, тоді як перекладознавчі розвідки обмежуються статистикою трансформацій, не аналізуючи критично якість запропонованих перекладних рішень [41, с. 58].

Методологічну базу пропонованого дослідження складають праці Т. Кияка [22; 23], О. Селіванової [47], Дж. Мурат [64], М. Сайко [41; 42; 43; 44], Р. Дудка [9; 10; 11; 12; 13; 14; 15], С. Кійко [34; 35; 36; 37; 38; 39], Т. Рьольке [69]. Методологічною основою для структурно-семантичного аналізу військової термінології у нашій роботі обрано концепцію семіотичного трикутника, розроблену Ч. Огденом та А. Річардсом у праці “The Meaning of meaning”. Застосування цієї моделі дозволяє виокремити три ключові елементи семіозису, які є критично важливими для процесу перекладу: Символ, Референт та Поняття (Думку).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська робота пов'язана з проблематикою наукової теми кафедри германської філології та перекладознавства «Проблеми лексико-граматичної семантики, прагматики та стилістики в когнітивно-дискурсивній парадигмі».

Мета роботи полягає у комплексному дослідженні лінгвокогнітивних та структурно-семантичних особливостей терміносистеми Агенції **Frontex**, а також у розробці стратегій її перекладної гармонізації з українською термінологією у сфері безпеки державного кордону на засадах нормативно-якісного аспекту перекладового термінознавства.

Для досягнення цієї мети необхідно виконати такі завдання:

6. **Розкрити зміст поняття «перекладове термінознавство»** як конвергентного напрямку та визначити роль нормативно-якісного аспекту в оцінюванні перекладу спеціальної лексики.

7. Проаналізувати склад та структуру терміносистеми Frontex, виявивши ключові тематичні групи (операційну, аналітичну, технологічну та юридичну).
8. Дослідити роль аббревіатур та акронімів як ядерних елементів комунікації в межах інформаційних систем Агенції (EUROSUR, JORA).
9. Виявити та класифікувати типові перекладацькі труднощі та помилки, що виникають при відтворенні безпекових термінів українською мовою.
10. Обґрунтувати стратегії гармонізації, які забезпечують термінологічну точність та операційну інтероперабельність між Державною прикордонною службою України та Агенцією Frontex.

Об'єктом дослідження є англomовна терміносистема Європейської агенції з прикордонної та берегової охорони (**Frontex**) у сукупності її семантичних, структурних та прагматичних характеристик.

Предметом дослідження є перекладацькі стратегії, методи та прийоми гармонізації термінів Агенції Frontex з українською термінологією безпекового спрямування в межах нормативно-якісного аспекту перекладового термінознавства.

Матеріалом дослідження слугував корпус англomовних термінологічних одиниць (понад 250 одиниць) та їхніх українських відповідників, що функціонують у сфері інтегрованого управління кордонами, оперативного планування та звітності Агенції Frontex.

Методи дослідження. Для досягнення мети роботи та розв'язання поставлених завдань використано комплексну методику аналізу, що включає загальнонаукові та спеціальні лінгвістичні методи: *метод суцільної вибірки* – застосовано на етапі збору фактичного матеріалу для виокремлення термінологічних одиниць із текстів регламентів ЄС, офіційних звітів FRONTEX, глосаріїв та аналітичних матеріалів ; **структурно-словотвірний аналіз** – використано для класифікації термінів за особливостями їхньої

будови (прості, похідні, складні слова) та виявлення продуктивних моделей творення неологізмів у прикордонному дискурсі (зокрема, аббревіатур та акронімів); **дефініційний та компонентний аналіз** – застосовано для розкриття семантичної структури термінів, виділення їхніх інтегральних та диференційних сем (це дозволило встановити відмінності між суміжними поняттями); **порівняльний (зіставний) метод** – використано для виявлення спільного та відмінного в англійській та українській терміносистемах сфери охорони кордону, а також для встановлення ступеня еквівалентності українських відповідників стандартам FRONTEX; **метод контекстуального аналізу** – дозволив дослідити особливості функціонування термінів у різних типах дискурсу (нормативно-правовому, звітному, публіцистичному) та виявити випадки евфемізації лексики (наприклад, вживання “*returnoperation*” замість “*deportation*”); **метод перекладацького аналізу (трансформаційний)** – застосовано для визначення та систематизації стратегій відтворення безеквівалентної лексики FRONTEX (транскодування, калькування, описовий переклад) та оцінки їхньої адекватності.

Джерельну базу дослідження становлять:

1. **Нормативно-правові акти ЄС:** Регламент (ЄС) 2019/1896 про Європейську прикордонну та берегову охорону, Шенгенський кодекс про кордони (*Schengen Borders Code*).
2. **Доктринальні та методичні документи Frontex:** Спільна інтегрована модель аналізу ризиків (**CIRAM 2.0**), звіти про спільні операції (*Joint Operations reports*), посібники для постійного корпусу (*Standing Corps manuals*).
3. **Термінологічні бази даних:** Міжінституційна термінологічна база даних ЄС (**IATE**), глосарії НАТО (**AAP-06**), а також глосарії Державної прикордонної служби України.
4. **Спеціалізоване програмне забезпечення та інтерфейси:** Назви категорій та інструкції до систем **JORA** (*Joint Operations Reporting Application*) та **EUROSUR**.

5. **Практичний матеріал:** Тексти перекладів офіційної документації, звіти українських офіцерів зв'язку та матеріали тренінгів, де було зафіксовано випадки термінологічної інтерференції та перекладацьких помилок.
6. **СТАНДАРТ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ СДМ 19.11:2025** Термінологія у сфері безпеки державного кордону. Київ. Національна комісія зі стандартів державної мови. 2025.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у системному підході до дослідження термінології Агенції Frontex як автономної лінгво-правової системи. Зокрема:

1. **Уперше в українському перекладознавстві** здійснено цілісний аналіз англomовної терміносистеми Frontex крізь призму **перекладового термінознавства** — новітнього конвергентного напрямку, що ставить нормативно-якісний аспект перекладу як пріоритетний критерій оцінки.
2. **Дістало подальшого розвитку** поняття «перекладацької гармонізації» у сфері безпеки кордонів. Обґрунтовано, що гармонізація термінів Frontex з українськими відповідниками є не просто лінгвістичною еквівалентністю, а процесом концептуального узгодження двох правових систем (*acquiscommunitaire* та національного законодавства України).
3. **Виявлено та класифіковано** специфічні характеристики терміносистеми Агенції, зокрема роль «**ядерних аббревіатур**» (EUROSUR, JORA, BCP) як когнітивних домінант, що забезпечують оперативну інтеперабельність прикордонних відомств.
4. **Уперше систематизовано типи перекладацьких помилок** у безпековому дискурсі (від синтаксичної інверсії до концептуальної лакуарності) та запропоновано алгоритми їх усунення на основі доктринальної кодифікації.

5. **Запропоновано нову модель оцінювання якості перекладу**, яка базується на функціональній придатності терміна для використання в автоматизованих системах звітності та моніторингу, що є кроком до стандартизації перекладу в умовах цифровізації кордонів (“SmartBorders”).

Положення, що виносяться на захист

1. Концептуальний пріоритет перекладового термінознавства:

Оцінювання якості перекладу безпекової терміносистеми Frontex має здійснюватися не лише на засадах лінгвістичної еквівалентності, а й крізь призму нормативно-якісного аспекту. Це передбачає пріоритет доктринальної кодифікації та функціональної придатності терміна над загальномовною семантикою.

2. **Домінантна роль «ядерних» абревіатур:** Скорочення типу EUROSUR, IBM та JORA у дискурсі Агенції Frontex виконують роль концептуальних вузлів, що забезпечують оперативну інтероперабельність. Їх відтворення вимагає стратегії збереження латинського графічного прототипу або суворої транслітерації для запобігання деформації операційного коду.

3. **Необхідність конвергентної гармонізації:** Процес перекладу термінів Frontex на українську мову має базуватися на моделі конвергенції — узгодження національної термінології з вимогами *acquiscommunautaire*. Це вимагає відмови від описових конструкцій на користь структурно стислих атрибутивних груп (наприклад, *Statebordersecurityriskanalysis*).

4. **Специфіка термінологічної вмотивованості:** Вмотивованість термінів у сфері управління кордонами має багаторівневий характер (морфологічний, семантичний, прагматичний). Для перекладача ключовим є розпізнавання «хибної вмотивованості» та недопущення інтерференції (наприклад, розмежування *Security* та *Safety*), що є критичним для юридичної точності.

5. **Алгоритмізація усунення перекладацьких помилок:** Типові помилки (як-от синтаксична інверсія або вживання фонетичних

псевдоеквівалентів) усуваються шляхом впровадження алгоритму верифікації терміна за офіційними базами даних ЄС (IATE) та доктринальними джерелами (CIRAM), що забезпечує перехід до стандарту “SmartBorders”.

Теоретичне значення дослідження полягає у поглибленні наукових уявлень про механізми формування та функціонування вузькоспеціалізованих терміносистем у сфері міжнародної безпеки.

- **У межах загального термінознавства:** розширено знання про процеси термінологічної конвергенції та гармонізації в умовах міждержавної інтеграції.

- **У межах перекладознавства:** дістала подальшого обґрунтування методологія **перекладового термінознавства**, де нормативно-якісний аспект визначено як ключовий інструмент оцінювання адекватності перекладу.

- **Концептуальний внесок:** розроблено теоретичну модель аналізу «ядерних» абревіатур як операційних кодів, що забезпечують єдність когнітивного простору фахівців різних країн.

- **Класифікаційна цінність:** запропоновано системну класифікацію термінологічних труднощів, що виникають при зіставленні української правоохоронної лексики з «євролектом» Агенції Frontex.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх безпосереднього впровадження в діяльність органів, що відповідають за охорону державного кордону та міжнародне співробітництво:

- **Для Державної прикордонної служби України (ДПСУ):** результати аналізу та запропоновані гармонізовані еквіваленти можуть бути використані при підготовці офіційних перекладів нормативно-правових актів ЄС, а також при складанні оперативних звітів у системах **JORA** та **EUROSUR**.
- **У навчальному процесі:** матеріали роботи можуть слугувати базою для розробки спецкурсів із професійно орієнтованого перекладу, військово-технічного перекладу та термінознавства для студентів

філологічних факультетів та курсантів вищих навчальних закладів системи МВС.

- **Для укладачів словників:** висновки роботи та систематизована таблиця термінів можуть стати основою для створення англо-українського глосарія термінів інтегрованого управління кордонами (ІВМ).
- **Для перекладачів-практиків:** запропоновані алгоритми верифікації термінів дозволять мінімізувати кількість помилок (зокрема, лексичної та синтаксичної інтерференції), забезпечуючи високий рівень нормативної якості перекладу спеціальних текстів.

Апробація роботи. здійснена на конференціях: Доповідь: «Функційні особливості англійських прикордонних термінів» // *II Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Міжкультурна комунікація та переклад: напрями, пріоритети та перспективи», 10-11 квітня 2025 року. м. Хмельницький;* «Лінгвосеміотичні засади перекладу та гармонізації англійської військової термінології» // *XV Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Перекладацькі інновації».* Суми: Сумський державний університет, 25 листопада 2025 р.; публікації: «Проблема доктринальної відповідності у військовому перекладі: семіотичний підхід до стандартів НАТО». *Зб. наук. пр. «Подолання міжмовної асиметрії при перекладі документів FRONTEX»,* Кропивницький, 2025. С. 56-59; «Пастки» при перекладі термінів FRONTEX // *Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»* 29 травня 2020 року Вип. 59 . С. 71-73.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів (теоретичного та практичного), висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел в кількості – 90 та додатків.

У Вступі обґрунтовується вибір теми та актуальність роботи, формулюються мета та завдання дослідження, основні положення, що

виносяться на захист, розкривається наукова новизна, теоретичне та практичне значення роботи, викладається методологічна основа, методи та матеріал дослідження, окреслюється особистий внесок дисертанта, апробація роботи та подаються публікації за темою дослідження.

У **Розділі 1** описується термін як складний феномен фахової мови; ознаки, типологія та функції терміна; аналізується зв'язок термінознавства та перекладознавства; характеризується процес гармонізації як системну стратегію узгодження національної терміносистеми з поняттєвим апаратом *acquis communautaire* у перекладознавстві; описується специфіка терміна в інституційному дискурсі Євросоюзу, його структурно-семантичні характеристики; вказуються причини та шляхи уніфікації терміносистеми Frontex; описуються спеціальні прикордонні терміни як джерело формування та стандартизації прикордонної терміносистеми.

У **Розділі 2** проводиться аналіз перекладу термінів, дібраних із доктринальних документів агенції FRONTEX.

У **загальних висновках** підведено підсумки дослідження та запропоновано способи гармонізації прикордонної термінології.

Перелік використаних джерел кваліфікаційної роботи нараховує 90 позицій, з них 60 українських вчених та 14 – зарубіжних, також 9 джерел довідкової літератури та 7 джерел ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ГАЛУЗЕВИХ ТЕРМІНОСИСТЕМ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

1.1. Аналіз дефініцій поняття «термін»: український та західний контекст

У сучасному термінознавстві виокремлюються два магістральні підходи до розуміння *терміна*: класичний (поняттєвий) [74], започаткований європейською школою, та комунікативно-перекладацький [22; 20; 39; 41; 47; 67], який активно розробляється українськими лінгвістами.

▪ Класичний європейський підхід (загальна теорія термінології).

Західна традиція, зокрема Віденська школа, фокусується на пріоритеті поняття (*concept*) над словом.

- **Ойген Вюстер (Eugen Wüster)**, австрійський учений і батько сучасної термінології, у своїй праці *“Introduction to the General Theory of Terminology”* визначає термін як мовний знак, що закріплений за певним поняттям у системі понять. Для Вюстера первинним є ментальний образ (концепт), а термін – це лише етикетка для нього. Це ідеально корелює з вашою темою гармонізації стандартів НАТО: спочатку узгоджуємо поняття, потім – слова.
- **Гельмут Фельбер (Helmut Felber)**, послідовник Вюстера, наголошує на стандартизації: «Термін – це мовний символ, призначений для одного поняття у визначеній предметній сфері».
- **Хуан Сагер (Juan C. Sager)**, представник англо-американської прагматичної школи, пропонує більш гнучке визначення: «Терміни – це лексичні одиниці, що використовуються для передачі знань у спеціальних предметних галузях і характеризуються специфічною референцією». Він підкреслює «економію думки» як головну функцію терміна.

▪ **Українська термінологічна та перекладацька школа.**

Українські вчені розглядають термін крізь призму його системності в мові та проблем відтворення.

- **Т. Кияк**, провідний український фахівець із питань гармонізації терміносистем, визначає «термін як мовний знак, що співвідноситься з відповідним науковим поняттям і вступає в системні відношення з іншими знаками цієї сфери» [22]. Саме Т. Кияк ввів поняття «**мотивованості терміна**», що є критично важливим для створення нових українських військових термінів на основі іншомовних зразків [22].
- **В. Карaban**, класик українського перекладознавства, трактує термін з позиції практики перекладу: «це одиниця (слово або словосполучення), яка має чітко окреслену дефініцію в межах певної галузі і вимагає пошуку еквівалента, позбавленого емоційного забарвлення» або ж «термін як мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки» [20, с. 315]. Вчений зазначає, що науково-технічні терміни становлять суттєву складову науково-технічних текстів. Він поділяє терміни на одноквівалентні та багатоквівалентні, що є основою методології у цій роботі [20].
- **І. Квітко**, спираючись на різні визначення, пропонує таку дефініцію: «термін – це слово чи словесний комплекс, що співвідноситься з поняттям певної організованої галузі пізнання (науки, техніки), що вступають у системні відносини з іншими словами та словесними комплексами й утворюють разом з ними в кожному окремому випадку та в певний час замкнену систему, яка характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та експресивною нейтральністю» [21, с. 21].
- Великий тлумачний словник сучасної української мови, в свою чергу, пропонує таку дефініцію: термін – це «слово чи словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки,

техніки, мистецтва, суспільного життя тощо» [75, с. 1241]. Термінологічні одиниці є об'єктом дослідження термінознавства як галузі знань. Загалом їх можна описати з трьох точок зору. З погляду лінгвістики, терміни – це лексичні одиниці мови, що несуть спеціалізовану інформацію при їх вживанні у певних прагматичних і дискурсивних контекстах. Ця спеціалізована інформація забезпечує передачу точного значення, яке є загальноприйнятим серед певної спільноти фахівців у кожній галузі [76 с. 477].

- **Т. Панько, І. Кочан, Г. Мацюк, Р.Дудок, Т.Шмідт** (Львівська термінологічна школа) акцентують увагу на національній основі термінотворення. Вони визначають «термін як слово чи словосполучення, яке має дефінітивну функцію (здатність бути визначеним) та займає чітке місце в терміносистемі національної мови» [39].
- **О. Селіванова** у своїй «Лінгвістичній енциклопедії» підсумовує сучасні погляди, визначаючи «термін як спеціальну лексему, що конвенційно (за домовленістю фахівців) співвідноситься з поняттям певної галузі» [47]. Серед головних проблем, які стоять перед термінознавцями в

Україні, Д.Фурт [54] виокремлює такі:

- 1) проблему упорядкування існуючої науково-технічної термінології;
- 2) проблему спадщини;
- 3) проблему запозичень;
- 4) проблему перекладу термінів;
- 5) словотвірну проблему;
- 6) правописну проблему;
- 7) проблему транслітерації;
- 8) проблему культури наукової мови .

Рішення цих проблем у площині як теоретичного, так і практичного їх аспектування пропонують такі науковці як Р.Дудок, В.Бялик, Т.Рьольке, С.Кійко [10; 4; 69; 24].

Сукупність термінів певної галузі знань формують її терміносистему. Насамперед необхідно з'ясувати змістове наповнення самого поняття – терміносистема. Адже в існуючих вітчизняних словниках є статті, присвячені терміну, термінології, а от детального тлумачення терміносистеми поки що немає. Для конкретизації даного терміну варто провести аналіз існуючих дефініцій, які подають у своїх працях вітчизняні та зарубіжні вчені-термінологи.

Системність термінології зумовлена двома типами зв'язків, які надають множинам термінів системного характеру: 1) логічними зв'язками (якщо між поняттями певної науки існують системні логічні зв'язки – а вони є в кожній науці, – то терміни, які називають ці поняття, мають теж бути системно пов'язаними); 2) мовними зв'язками (хоча терміни позначають наукові поняття, вони залишаються одиницями природної людської мови, а отже, їм властиві всі ті зв'язки, які характерні для загальноживаних слів – синонімічні, антонімічні, словотвірні, полісемічні, граматичні, родовидові і т. ін.). Комунікативні ситуації, в яких вживаються терміни, є по своїй суті спеціалізованими ситуаціями, які містять прагматичні обмеження стосовно учасників (переважно – відправник, фахівець у певній галузі), теми, мети та мовних функцій. Окрім аспектів, якими цікавляться окремі професійні групи, термінознавство – це галузь знань, що зосереджується на термінах. Її дескриптивна і теоретична складові мають на меті опис термінів і способів їх функціонування, тоді як прикладна складова займається накопиченням термінів для створення глосаріїв як інструментів, призначених для задоволення професійних потреб [3].

На сучасному етапі можна простежити **п'ять підходів** до розв'язання однієї з ключових для становлення української термінології проблеми-проблеми упорядкування термінології.

Перший підхід – формальний. Ключовим для нього є кількісний показник видання українських словників і заміни іншомовних термінів власними. На сьогодні маємо німецько-українські словники автором котрих є проф. С. Кійко та співавтори у сфері інженерії, кулінарії, словник термінів

архітектури і будівництва, словник термінів промислової автоматизації, словник психологічних термінів тощо [77].

Другий підхід – етнографічний. Він ґрунтується відродження національної термінології, що передбачає повернення до словників майже всіх українських термінів, які вживалися у минулому столітті.

Третій підхід – консервативний. Його прихильники виступають за збереження української науково технічної термінології у такому вигляді, якого вона набула за радянського часу, так званий принцип «реальної мови».

Четвертий підхід – інтернаціональний. Для нього характерне введення до української науково технічної термінології великої кількості запозичень із західноєвропейських мов, особливо англійської та німецької.

П'ятий підхід – поміркований. Він передбачає упорядкування української науково-технічної термінології з урахуванням історичних, національних, інтернаціональних та політичних чинників і вироблення й оптимального варіанту

Ключовим етапом систематизації будь-якої термінологічної бази є врахування конститутивних ознак терміна [3]. Попри галузеву диференціацію сучасних наук, термін як особлива мовна одиниця має універсальний набір характеристик, що визначають його сутність. До таких інваріантних властивостей традиційно відносять *системність, точність, лаконічність, лаконічність, вмотивованість, уніфікованість експресивна нейтральність*. Зупинимося на цих ознаках детальніше. Так,

- **системність:** Значення терміна є релевантним виключно в межах відповідної терміносистеми. Ізоляція від фахового контексту призводить до актуалізації інших, неспеціальних значень слова. Наприклад, лексема *storage* у терміносистемі ІТ перекладається як «пам'ять», а в інших сферах – як «сховище»; словосполучення «ножиці цін» є терміном економіки, що не має нічого спільного з побутовим значенням слова «ножиці».

- **точність:** термін повинен якнайповніше передавати суть поняття, що позначає, наприклад: поверхневий іригаційний стік, короткотерміновий кредит.

Неточний термін може бути джерелом непорозумінь між фахівцями, тому іноді говорять, що науковці спершу домовляються про терміни, а вже потім приступають до дискусії;

- **лаконічність:** зручно користуватися короткими термінами, але не завжди вдається утворити короткий термін, який би був ще й точним;
- **вмотивованість:** семантична прозорість його внутрішньої форми, тобто зрозумілий зв'язок між буквальним значенням складових терміна (його морфем або слів) і тим поняттям, яке він позначає;
- **уніфікованість.** відповідність правилам і нормам певної мови. Кожна мова має свої стандарти стосовно науково технічних термінів, їх вживаності та функційності;
- **експресивна нейтральність.** У своїй більшості терміни позбавлені емоційно-експресивного забарвлення. Але причинами певної інтенсивності деяких семантичних складових термінів можуть бути намагання підкреслити елітарність уявлення того, хто говорить, або намагання сховати свої наміри, наприклад: чорна діра, чорний ящик [76, с.12-13].

І варто додати ще одну ознаку терміна, суттєву на нашу думку – **дефінітність:** кожен науковий термін має дефініцію (визначення), яка чітко окреслює, обмежує його значення. Так, дефініцією терміна аудиторський висновок є «документ, що містить результати аудиторської перевірки»; Дефініція терміна становить специфічний контекст, переважно у формі речення з іменним присудком, в якому сам термін виступає підметом, наприклад: *HermeneutikistwissenschaftlichesVerfahrenoderKunstderAuslesungundErklärungvonTexten, KunstwerkenoderMusikstücken.* – Герменевтика – це науковий спосіб або мистецтво прочитання та роз'яснення текстів, творів мистецтва або музичних творів.

Перерахувавши основні ознаки, які сучасні термінознавчі висуюють до термінів, необхідно зазначити, що ці характеристики є швидше бажаними, ніж обов'язковими для великої кількості термінологічних одиниць. Сьогодні

дослідники вже відмовляються від думки, що терміни є або мають бути однозначними. Формула «один термін – одне значення» не завжди витримується. Водночас чіткі логіко-семантичні межі терміна, як правило, не повинні вести до появи в ньому полісемії в межах однієї галузі. Багатозначність термінів зумовлена розвитком поняття на основі метафоризації (чашечка, лопатка, рукав) і метонімічної (тиск, надійність, стійкість) номінації загальноживаних слів. Набула популярності думка про те, що точність та однозначність термінів, як і існування повних термінів-еквівалентів в інших мовах, є не правило, а, швидше, виняток з нього. Так, ціла низка термінів є багатозначними, наприклад, німецький термін *dieOperation* (укр. операція) може означати: 1) (загальне значення) виконання, робочий процес; 2. (мед.) хірургічне втручання; 3. (військ.) позначення дій у стратегії і тактиці; переміщення військ тощо; 4. (матем.) спосіб розв'язання завдання, процес розв'язання; 5. (комп.) тип виконання завдання.

Перекладацька проблема є термінологічною лише, якщо вона стосується термінів, тобто лексичних одиниць з чітким значенням у даній галузі. Термінологічна проблема може бути пов'язана із розумінням терміна та його прагматичними властивостями у вихідному тексті, вабо ж із пошуком еквівалента. Можна подати орієнтовний перелік ситуацій, які можуть трапитися із будь-яким перекладачем:

- незнання терміна, його значення, граматичних ознак чи прагматичного потенціалу в мові перекладу;
- непевність щодо існування у мові перекладу лексичної одиниці, яка є семантичним і прагматичним еквівалентом терміна, вжитого у вихідному тексті;
- сумніви чи віднайдена лексема є найкращим еквівалентом у цільовій мові;
- незнання фразеології та її вжитку у певній галузі.

Для подолання проблем у розумінні вихідного тексту, перекладачі користуються довідковою літературою, щоб встановити значення одиниць, їхні граматичні та прагматичні умови вжитку. Часто такими довідковими джерелами

є одномовні спеціалізовані тлумачні словники мовою оригіналу або двомовні чи багатомовні термінологічні бази даних. Перекладачі очікують знайти потрібну інформацію для повного розуміння вихідного тексту, а також можуть консультиватися у відповідних фахівців, які володіють мовою оригіналу [3].

Отже, термін має своє «власне» інваріантне значення і виконує функцію семантичного диференціала у різних терміносистемах. Ця його функція має бути збережена і точно передана на цільову мову методом використання перекладацького інструментарію та власної творчої ініціативи і вміння перекладача.

Водночас є багато дискусій щодо взаємозв'язку термінознавства із перекладознавством; термінознавча робота полягає у встановленні термінологічних еквівалентів, тобто лексичних одиниць, якими послуговуються фахівці, спілкуючись цільовою мовою; суть перекладознавства полягає у максимально точному відтворенні вихідних одиниць тексту засобами цільової мови. Розглянемо погляди науковців щодо цієї сентенції.

1.2. Термінознавство & перекладознавство

Аналіз сучасного стану українського термінознавства виявляє певну фрагментарність наукових підходів. Можна простежити чіткий розподіл на два вектори: **лінгвістичний** та **перекладознавчий**, зазначає М.Сайко[43]. Представники першого напрямку (україністи) детально описують структурно-семантичні та прагматичні властивості термінів, однак часто залишають поза увагою нормативний аспект, необхідний для практичної стандартизації лексики. Перекладознавці ж, своєю чергою, здебільшого зосереджуються на процедурному аспекті – статистичному аналізі способів перекладу та трансформацій, – що нерідко призводить до ігнорування питання якості та змістової адекватності кінцевого результату». Підтвердженням цієї тези слугують розвідки Г. Хацер, присвячені перекладу медичної лексики. Дослідниця наголошує, що суттєва морфосинтаксична та граматична асиметрія між англійською та українською мовами зумовлює необхідність інтенсивного

використання перекладацьких трансформацій. Зокрема, авторка виокремлює продуктивність таких прийомів, як лексичні додавання, генералізація, конкретизація, а також структурні зміни на рівні речення: перестановку компонентів, членування та заміну частин мови [55, с. 153]

Очевидно, що аналіз способів відтворення термінології слугував лише базою для становлення українського перекладознавства та формування його поняттєвого апарату. Проте на сучасному етапі цей підхід стає дещо другорядним, оскільки його результати часто мають обмежене практичне застосування. Відтак вітчизняна перекладознавча думка об'єктивно потребує оновлення парадигми та пошуку нових методологічних підходів.

Синтез лінгвістичного (нормативного) та перекладознавчого (якісного) підходів зумовив виокремлення **перекладознавчого термінознавства** як самостійного конвергентного напрямку філології. Пріоритетним завданням цієї дисципліни є забезпечення нормативно-якісного аспекту на найвищому рівні. Слід зауважити, що остаточне інституційне та наукове становлення перекладознавчого термінознавства в Україні відбулося лише у 2020 році, тоді як у країнах Заходу, зокрема в Австрії (у межах Віденської школи), цей напрям сформувався значно раніше.

Розгляньмо у цьому аспекті **військовий термін** як синтез лінгвістичного (нормативного) та перекладознавчого (якісного) вектору.

1.3. Військовий термін як кодифікована мовна одиниця в доктринальних документах

Військовий термін – це специфічна лексика, яка стосується армії, військових операцій, техніки та звань, що забезпечує точну комунікацію, організацію та передачу знань у сфері оборони, включаючи як стандартизовані слова, такі сленгові вирази (наприклад, «арта» – артилерія), а також скорочення та аббревіатури, що постійно розвиваються, особливо з урахуванням стандартів НАТО.

Типи військових термінів є такими:

- **Загальноновживані:** Терміни, що описують військові звання, підрозділи, структуру, дії (наприклад, *офіцер, взвод, наступ, відступ*).
- **Сленгові:** Неформальні, часто жартівливі назви, що полегшують спілкування та створюють свій культурний пласт (наприклад, *бронік*(бронезжилет), *калаш*(автомат Калашникова), *зеленка*(ліс/чагарники)).
- **Абревіатури та скорочення:** Скорочені слова для швидкості (наприклад, *БТР, ДШК, ПТКР*).
- **НАТО-сумісна термінологія:** Нові терміни, що впроваджуються для взаємодії з силами НАТО, як-от *Кіберзахист*.

Напр.:

- «4.5.0.»: Означає «Все спокійно», використовується для індикації безпечної обстановки.
- «++» (плюси): «Все добре».
- «Арта»: Артилерія.
- «Бронік»: Бронезжилет.
- «Дашка»: Кулемет ДШК.
- «Нора»: Бліндаж.

Функції термінології такі:

- **Комунікативна:** Забезпечення однозначного розуміння команд.
- **Інформативна:** Передача знань та досвіду.
- **Організаційна:** Упорядкування військової діяльності та документації.

Аналіз праць О. Вюстера, Х. Сагера, Т. Кияка та В. Карабана дозволяє сформулювати комплексне розуміння терміна для цілей військового перекладу: «військовий термін – це кодифікована в доктринальних документах мовна одиниця (слово, словосполучення або абревіатура), яка слугує для точної передачі спеціальних понять воєнного мистецтва, характеризується системністю, дефінітивністю (наявністю чіткого

визначення) та прагненням до однозначності в межах конкретного контексту (стандартів НАТО та ЗСУ) [74; 20; 22].

Характеристика військового терміна як кодифікованої одиниці в доктринальних документах дозволяє розглянути його не просто як слово, а як **інструмент бойового управління**. Доктрина (FieldManual, STANAG, Статут) – це фактично «закон» для військовослужбовця, тому військовий термін у її межах набуває специфічних рис. І вони є такими:

- **Суворі кодифікація (Стандартизація):** Військовий термін у доктрині є результатом офіційного затвердження. Він зафіксований у термінологічних словниках (наприклад, **AAP-06** для НАТО) і має лише одне офіційне визначення. На відміну від загальноживаної мови, де слово може еволюціонувати стихійно, військовий термін «призначається». Наприклад, зміна визначення терміна “*Hostile Act*” (ворожа дія) автоматично змінює правила застосування зброї для тисяч солдатів.

- **Дефінітивність (Пріоритет визначення):** Кожен термін у доктринальному документі супроводжується чіткою дефініцією, яка окреслює межі його значення. **Напр.:** Термін “*Neutralization*” (нейтралізація) у цивільному контексті може означати що завгодно, але в доктрині це чіткий відсоток втрат ворога (зазвичай 10%), після яких він тимчасово втрачає боєздатність.

- **Функційна однозначність (Моносемія):** у межах доктрини термін прагне до абсолютної однозначності. Це необхідно для уникнення розбіжностей під час виконання бойових наказів.

- **Семіотичний аспект:** тут працює модель Г. Фреге – за кожним «Знаком» закріплено один чіткий «Смисл». Плутанина між «відступом» (Retreat) та «відходом» (Withdrawal) у доктринальному розумінні може призвести до паніки або оточення, оскільки це різні види маневру.

- **Системність та ієрархічність:** військовий термін не існує ізольовано; він є частиною ієрархічної системи знань.

- **Вертикальні зв'язки:** *Tactics* (тактика) → *Techniques* (техніки) → *Procedures* (процедури) (модель ТТР).

- **Горизонтальні зв'язки:** Координація термінів між родами військ. Термін “CAS” (*CloseAirSupport*) однаково розуміється і пілотом винищувача, і авіанавідником у піхоті.

- **Прагматична насиченість: (Вказівка до дії).** Доктринальний термін завжди має **перформативний характер**– він спонукає до конкретної фізичної дії або розрахунку. Напр.: термін “*LineofDeparture*” (рубіж переходу в атаку) – це не просто лінія на карті, а точка в просторі й часі, де підрозділ змінює свій бойовий порядок.

Отже, висновок для перекладача тут може бути таким:

Переклад доктринального терміна– це не пошук синоніма, а верифікація коду.

1. Перекладач має знайти в мові перекладу одиницю, що вже кодифікована у відповідній національній доктрині.

2. Якщо такої одиниці немає (лакуна), створюється новий термін шляхом гармонізації, який згодом сам стає частиною кодифікованого простору.

Такий підхід відкидає радянську догматичність (де термін мав бути *«ідеальним»* і *незмінним*) і приймає західну прагматику (де термін – це робочий інструмент, який треба гармонізувати!).

1.4. Поняття та специфіка терміна в інституційному дискурсі Європейського Союзу

Інституційний дискурс Європейського Союзу (ЄС) є унікальним лінгвокультурним феноменом, що не має аналогів у світовій практиці. Це складна комунікативна система, яка функціонує в умовах офіційної багатомовності та забезпечує законодавчу, адміністративну й політичну діяльність наднаціональних інституцій. У сучасному перекладознавстві мову документів ЄС часто позначають термінами **«євролект» (Eurolect)** або

“**Europeak**”, що підкреслює її специфічні лексико-граматичні та стилістичні риси.

Специфіка терміна в цьому дискурсі визначається насамперед принципом «**рівної автентичності**» текстів. Це означає, що термін, вжитий у регламенті агенції Frontex англійською мовою, має абсолютну юридичну тотожність із відповідниками у французькій, німецькій чи будь-якій іншій офіційній мові ЄС. Відтак, термін в інституційному дискурсі ЄС втрачає свою національно-культурну автономію і стає інструментом уніфікації правового простору.

На основі аналізу наукових джерел (праці О. Чередниченко, І. Ребрія, К. Косарової) можна виділити такі **ключові характеристики терміна в дискурсі ЄС**:

- **Наднаціональний характер та «декультурація».** Терміни ЄС створюються для позначення реалій, спільних для всіх країн-членів, або для нових понять, які не існували в національних системах (наприклад, “*integratedbordermanagement*” – інтегроване управління кордонами). Щоб уникнути асоціацій із законодавством конкретної країни (наприклад, щоб не плутати поняття англійського загального права та континентального права), терміни часто піддаються семантичній нейтралізації або створюються штучно. Це призводить до того, що звичні слова набувають нового, суто «європейського» значення.

- **Високий ступінь стандартизації та кодифікації.** Функціонування термінології ЄС, зокрема у сфері безпеки кордонів, суворо регламентується базами даних (наприклад, IATE – *Interactive Terminology for Europe*). Термін агенції Frontex – це не просто назва поняття, а юридична одиниця, закріплена в *acquis communautaire* (правовому доробку ЄС). Будь-яке відхилення перекладача від усталеного відповідника може призвести до правових колізій або неоднозначності в операційних планах.

- **Схильність до абрєвіації та творення неологізмів.** Інституційний дискурс ЄС характеризується високою щільністю інформації, що породжує

велику кількість складноскорочених слів та акронімів (наприклад: *EBCG – European Border and Coast Guard*, *EUROSUR – European Border Surveillance System*). Крім того, активно утворюються «євронеологізми» (наприклад, *comitology*, *interoperability*), які часто не мають прямих відповідників в українській мові і вимагають гармонізації через запозичення або калькування.

▪ **Інтертекстуальність.** Терміни в документах Frontex ніколи не існують ізольовано; вони завжди відсилають до попередніх регламентів, директив та угод. Значення терміна часто розкривається не через словникову дефініцію, а через контекст нормативно-правових актів, на яких базується діяльність агенції.

Отже, термін в інституційному дискурсі ЄС можна визначити як стандартизовану, семантично нейтральну та юридично зобов'язуючу мовну одиницю, що функціонує в межах наднаціональної комунікативної системи та забезпечує єдність правового регулювання (у випадку Frontex – у сфері охорони зовнішніх кордонів).

Для українського перекладача робота з такою термінологією є процесом **гармонізації**, тобто пошуку або створення відповідників, які б не лише передавали зміст поняття, а й інтегрували його в українське правове та військове поле, наближаючи національне законодавство до стандартів ЄС.

1.5. Структурно-семантична організація терміносистем сфери міжнародної безпеки

Терміносистема сфери міжнародної безпеки та охорони кордонів, у межах якої функціонує агенція Frontex, є складним ієрархічним утворенням. Вона формується на перетині кількох дискурсивних полів: міжнародного гуманітарного права, військової справи, криміналістики та міграційної політики. Це зумовлює її гібридний характер та специфічну структурно-семантичну організацію.

Аналіз корпусу лексичних одиниць, що використовуються в регламентах та звітах Frontex, дозволяє виокремити такі **структурні типи термінів**:

▪ **Багатокомпонентні термінологічні словосполучення.** Це найпродуктивніша група термінів у документах ЄС. Тенденція до аналітизму англійської мови та потреба в максимальній точності призводять до створення ланцюжків іменників (N + N + ...).

- *Двокомпонентні*: **bordercontrol**(прикордонний контроль), **riskanalysis**(аналіз ризиків).
- *Трикомпонентні*: **externalbordermanagement**(управління зовнішніми кордонами), **fundamentalrightsofficer**(офіцер з питань фундаментальних прав).
- *Багатокомпонентні*: **EuropeanBorderandCoastGuardstandingcorps**(постійний корпус Європейської прикордонної та берегової охорони).
- **Особливість**: Головне слово (ядро) зазвичай стоїть у кінці, а попередні компоненти (атрибути) поступово звужують його значення. Для перекладача це становить виклик, оскільки вимагає правильного визначення логічних зв'язків між компонентами (ліва чи права валентність).

▪ **Складноскорочені слова та аббревіатури.** Інституційний дискурс ЄС характеризується високою компресією інформації. Аббревіація у сфері безпеки виконує не лише функцію економії місця, а й функцію кодування.

- *Акроніми (читаються як слова)*: **Frontex** (від фр. *Frontières extérieures*), **ETIAS** (European Travel Information and Authorisation System).
- *Ініціалізми (читаються по буквах)*: **IBM** (Integrated Border Management), **SIS** (SchengenInformationSystem).

Особливість цих термінів полягає у тому, що аббревіатура досить часто стає самостійним терміном, витісняючи повну назву, що вимагає від перекладача рішення: **транслітерувати (СІС) чи розшифрувати.**

▪ **Метафоричні терміни.** Попри вимогу нейтральності, сфера безпеки активно використовує когнітивні метафори для концептуалізації загроз та захисту.

- *Метафори захисту:* **umbrella** (парасолька/прикриття), **shield** (щит), **screen** (екран/перевірка), **bufferzone** (буферна зона).
- *Метафори потоку (гідравлічні):* **migrationflow** (міграційний потік), **influx** (наплив), **channeling** (спрямування каналів).

Семантична організація цієї терміносистеми характеризується такими рисами:

- **Гніздування термінів.** Більшість понять групуються навколо ключових ядерних лексем. Наприклад, гніздо з ядром «*Border*»: *borderguard* (прикордонник), *bordersurveillance* (спостереження за кордоном), *bordercheck* (прикордонна перевірка), *cross-bordercrime* (транскордонна злочинність).
- **Евфемізація та політкоректність.** Це унікальна риса мови Frontex, яка відрізняє її від класичної військової термінології. Семантика термінів часто зміщується для уникнення негативних конотацій. Напр.:
  - Замість “*deportation*” (депортація) вживається термін “**returnoperation**” (операція з повернення).
  - Замість “*illegalimmigrant*” (нелегальний іммігрант) дедалі частіше використовується «**irregularmigrant**» (нерегулярний мігрант).

Це свідчить про те, що семантика терміна конструюється не лише на основі денотата (об'єкта), а й на основі ідеологічної позиції інституції.

Отже, структурно-семантична організація термінології Frontex відображає тенденцію до ускладнення синтаксичної структури (багатокомпонентність) та семантичної спеціалізації (евфемізація). Для перекладу це означає необхідність застосування стратегій декомпресії (розгортання словосполучень) та ретельної роботи з конотативним значенням, щоб зберегти баланс між безпековим та правозахисним дискурсом.

1.6. Уніфікація терміносистеми Frontex

У цьому аспекті опис вагомості уніфікації терміносистеми **Frontex** у межах перекладознавчого термінознавства є критично важливим, оскільки ця агенція працює на перетині безпеки, права та міжнародної координації. Будь-яка термінологічна неоднозначність тут трансформується у пряму загрозу безпеці кордонів ЄС.

Уніфікація терміносистеми Агенції Frontex (Європейського агентства з прикордонної та берегової охорони) є не лише лінгвістичним завданням, а стратегічною необхідністю, що зумовлена такими чинниками:

1. Забезпечення операційної інтероперабельності Діяльність Frontex базується на спільних операціях за участю офіцерів із різних країн-членів ЄС. Уніфікація термінології гарантує, що накази, протоколи та оперативні плани (наприклад, щодо *searchandrescueoperations* або *bordersurveillance*) інтерпретуються всіма учасниками ідентично. Відсутність уніфікованих термінів може призвести до розриву комунікації в критичних ситуаціях на кордоні.

2. Правова визначеність та дотримання фундаментальних прав Оскільки Frontex оперує в чутливому полі прав людини, уніфікація термінів, пов'язаних із захистом мігрантів (наприклад, *non-refoulement*– невисилка, *vulnerablepersons*– вразливі категорії осіб), є запобіжником правових колізій. Чітка термінологічна кодифікація дозволяє уникнути суб'єктивного трактування повноважень персоналу агенції.

3. Створення єдиного інформаційного простору (EUROSUR) Агенція використовує складні технічні системи моніторингу, такі як EUROSUR. Уніфікація термінів технічного та аналітичного характеру дозволяє автоматизувати обмін даними між державами-членами, створюючи єдину «картину ризиків» (*commonpre-frontierintelligencepicture*).

4. Стандартизація в межах «євролекту» Як інституція ЄС, Frontex має дотримуватися вимог уніфікації, встановлених міжінституційною базою

даних IATE. Це забезпечує термінологічну єдність між регламентами Європейського Парламенту та внутрішніми інструкціями агенції, що є основою правової цілісності ЄС.

Значення для українського контексту (гармонізація)

Для України вагомість уніфікації термінології Frontex подвоюється:

- **Інтеграційний аспект:** Адаптація українського законодавства до стандартів *acquiscommunitaire* вимагає використання саме уніфікованих відповідників.
- **Спільний контроль:** У межах співпраці ДПСУ з Frontex українські фахівці мають оперувати уніфікованою термінологією для участі у спільних операціях, що робить процес гармонізації (узгодження систем) пріоритетним завданням перекладача.

Отже, уніфікація терміносистеми Frontex виступає гарантом **інституційної стабільності** та **оперативної ефективності**. У межах перекладознавчого термінознавства це означає перехід від простої заміни лексем до побудови нормативно-якісної моделі, де український термін-еквівалент є функціонально тотожним уніфікованому європейському прототипу».

1.7. Характеристика терміносистеми FRONTEX

У світлі становлення перекладового термінознавства як окремого наукового напрямку, уніфікація термінологічного апарату Агенції Frontex набуває статусу пріоритетного завдання. Вагомість цього процесу зумовлена специфікою самої інституції та вимогами сучасного безпекового дискурсу:

- **Забезпечення концептуальної точності в межах «євролекту».** Агенція Frontex оперує на перетині юридичного та безпекового полів ЄС. Уніфікація дозволяє уникнути семантичного розмиття таких критичних понять, як *“integratedbordermanagement”* (інтегроване управління кордонами) або *“operationalarea”* (операційна зона). З позицій

перекладового термінознавства, лише уніфікований термін може гарантувати **якісний аспект** перекладу, усуваючи суб'єктивізм інтерпретації.

- **Операційна сумісність (Interoperability).** Діяльність Frontex базується на спільних операціях за участю представників понад 27 країн. Уніфікована терміносистема слугує лінгвістичним фундаментом для швидкого реагування. Будь-яка термінологічна неоднозначність у командах чи звітах може призвести до порушення протоколів безпеки.

- **Правова та етична верифікація.** Оскільки Frontex несе відповідальність за дотримання фундаментальних прав (*fundamental rights*), уніфікація термінології у сфері гуманітарного захисту та міграційного права є запобіжником правових колізій. Це відповідає **нормативному аспекту** перекладового термінознавства, де переклад має суворо відповідати законодавчим актам ЄС (*acquis communautaire*).

- **Створення бази для гармонізації з українською терміносистемою.** Для українського перекладознавства уніфікація термінів Frontex є відправною точкою. Без чітко внормованої системи в оригіналі неможлива побудова якісної **конвергентної моделі перекладу** в Україні. Гармонізація українських відповідників із уніфікованими європейськими стандартами є необхідною умовою для інтеграції Державної прикордонної служби України в єдиний безпековий простір ЄС.

Тема **Frontex** є надзвичайно актуальною, адже це стик юридичної, міграційної та військово-поліцейської термінологій.

Терміносистема FRONTEX базується на таких ключових аспектах:

Зміна парадигми: від «Оборони» до «Менеджменту»

Головною дискурсивною рисою FRONTEX є **демілітаризація мови кордону**.

- **Традиційний (військовий) дискурс:** Оперує поняттями *BorderDefense* (оборона кордону), *Enemy* (ворог), *Lines of defense* (лінії оборони).

- **Дискурс FRONTEX:** Впроваджує концепцію **Integrated Border Management (IBM)** – Інтегроване управління кордонами.
  - Замість «ворога» з’являється **Irregular migrant** (нерегулярний мігрант) або **Cross-border crime** (транскордонна злочинність).
  - Замість «оборони» – **Border Control** (контроль) та **Surveillance** (спостереження).
  - Замість «бою» – **Joint Operation** (спільна операція) або **Intervention** (втручання).

З погляду трикутника Огдена-Річардсона: FRONTEX змінює Смысл (Sinn) діяльності на кордоні: це більше не лінія фронту, а адміністративний фільтр, який треба «менеджерити».

Ключові термінологічні кластери

Термінологія FRONTEX є чітко структурованою і поділяється на кілька семантичних полів.

До цих полів ми відносимо:

- **Операційна лексика (Дії):**
  - *Rapid Border Intervention Teams (RABIT)* – Групи швидкого реагування на кордоні.
  - *Search and Rescue (SAR)* – Пошук і рятування (акцент на гуманітарній складовій).
  - *Screening* – Скрінінг (процедура ідентифікації та перевірки безпеки осіб).
  - *Debriefing* – Дебрифінг (опитування мігрантів для збору розвідданих про маршрути).
- **Статусна лексика (Суб’єкти):**
  - FRONTEX уникає терміна *illegal migrant* (нелегальний мігрант), оскільки людина не може бути «нелегальною». Натомість використовується термін

Irregular migrant (нерегулярний мігрант) або
Person crossing the border illegally.

- *Smuggler* (контрабандист людей) vs *Trafficker* (торговець людьми) – чітке розмежування понять, яке часто плутають у загальному вжитку.

- **Лексика повернення (Евфемізація):**

- Замість жорсткого терміна *Deportation* (депортація), FRONTEX використовує термін **Return Operation** (операція з повернення) або **Readmission** (реадмісія). Це робить дискурс більш бюрократичним і менш емоційно забарвленим.

Технократизація та абрєвіація

Мова FRONTEX — це мова високих технологій та баз даних. Це створює пласт безеквівалентної лексики, що потребує транскодування:

- **EUROSUR** (European Border Surveillance System) — Європейська система спостереження за кордонами.
- **ETIAS** (European Travel Information and Authorisation System).
- **Eurodac** (European Dactyloscopy). Переклад цих термінів зазвичай здійснюється через транслітерацію або калькування, оскільки вони позначають унікальні європейські цифрові екосистеми.

- **Проблема «Pushbacks» (Дискурсивний конфлікт)**

У дискурсі навколо FRONTEX існує термін, який сама агенція намагається уникати, але який широко вживається у правозахисному та медійному середовищі:

- **Pushback** (Витіснення / Незаконне повернення).
- Офіційна термінологія FRONTEX намагається замінити це поняття на **Prevention of departure** (запобігання вибуттю) або **Interception** (перехоплення). Тут ми бачимо боротьбу за *Референцію*: правозахисники називають дію «витісненням» (порушення прав), а Агентство – «захистом кордону».

Отже, аналіз терміносистеми FRONTEX демонструє, що сучасний європейський прикордонний дискурс розвивається шляхом **технократизації** та **евфемізації**. Агентство виступає головним регулятором, який заміщує традиційну мілітарну лексику (*defense, enemy*) на менеджерську (*management, flows, irregulars*). Для українського перекладача робота з текстами FRONTEX (звіти, регламенти) вимагає не лише знання англійської мови, а й розуміння концепції **ІВМ (Інтегрованого управління кордонами)**, оскільки прямий переклад старими військовими термінами призведе до викривлення доктринального змісту європейських документів».

Таким чином, уніфікація терміносистеми Frontex виступає не лише як засіб мовної економії, а як фундаментальна умова **інституційної стабільності**. У межах перекладового термінознавства цей процес забезпечує перехід від «статистичного відтворення» до «нормативного вкорінення» європейських безпекових стандартів в українську мовну практику. Це дає нам чудовий перехід до того, як ДПСУ (Державна прикордонна служба України) адаптує ці стандарти.

1.8. Гармонізація як стратегія перекладу: підходи та вимоги до відтворення термінології ЄС

В умовах імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС переклад спеціальних текстів виходить за межі суто лінгвістичної діяльності і набуває статусу інструменту правової та інституційної інтеграції. У цьому контексті ключовим поняттям стає «**гармонізація**» (**harmonisation**), яку слід розглядати не як одноразовий акт перекладу, а як системну стратегію узгодження національної терміносистеми з поняттєвим апаратом *acquiscommunautaire*.

На відміну від стандартизації, яка передбачає жорстку уніфікацію в межах однієї мови, **гармонізація у перекладознавстві** (за визначенням Т. Кияка) – це процес забезпечення співставності термінів різних мов на основі

спільності [22] понять, які вони позначають. Стосовно текстів агенції Frontex, гармонізація має на меті створення такої української термінології, яка б забезпечувала **інтероперабельність**– здатність українських прикордонників та правоохоронців ефективно взаємодіяти з європейськими колегами, використовуючи спільні протоколи та зрозумілу лексику.

Аналіз методичних рекомендацій ЄС та праць провідних термінологів дозволяє виділити **основні підходи до гармонізації** при перекладі:

- **Принцип концептуальної відповідності.** Перекладач повинен спочатку встановити, чи існує в українській правовій та безпековій системі поняття, тотожне європейському.

- *Ситуація повної відповідності:* Якщо поняття ідентичні (наприклад, *passportcontrol*– паспортний контроль), застосовується прямий еквівалент.
- *Ситуація часткової відповідності:* Якщо український термін має інший обсяг значення (наприклад, українське розуміння «охорони кордону» може відрізнитися від європейського *bordermanagement*, яке включає і митницю, і фітосанітарний контроль), перекладач повинен уникати використання старого терміна, щоб не вводити в оману, і шукати нове позначення.

- **Стратегія вторинного термінотворення.** Оскільки значна частина термінології Frontex є новітньою (наприклад, *smartborders*, *interoperability*), гармонізація часто відбувається шляхом створення неологізмів. Згідно з вимогами гармонізації, перевага надається:

- **Калькуванню** (дослівний переклад складових): *fundamentalrightsmonitor*– монітор з основоположних прав. Це дозволяє зберегти «прозорість» внутрішньої форми терміна.
- **Транслітерації/Транскрипції:** Використовується для назв баз даних та систем (*EURODAC*, *Frontex*), щоб забезпечити однозначну ідентифікацію в міжнародних документах.

▪ **Уникнення «хибної гармонізації».** Це критична вимога до перекладу у сфері безпеки. Неприпустимо механічно переносити звукову оболонку слова, якщо вона має інше значення в мові перекладу. Наприклад, англійське *officer* у текстах Frontex може означати будь-якого службовця агенції, тоді як українське «офіцер» має чітку військову конотацію (наявність звання). Гармонізованим перекладом у певному контексті може бути «співробітник» або «посадова особа», а не «офіцер».

Отже, теоретичний аналіз засвідчує, що переклад терміносистеми Frontex – це складний лінгвокогнітивний процес. Він вимагає від перекладача поєднання знань про структурно-семантичну організацію «євролекту» з умінням застосовувати стратегії гармонізації. Головним завданням є не просто пошук словникового відповідника, а моделювання такої термінологічної одиниці, яка б функціонувала в українському законодавстві так само ефективно, як оригінал у праві ЄС

Висновки до Розділу 1

У сучасному термінознавстві виокремлюються два магістральні підходи до розуміння терміна: класичний (поняттєвий), започаткований європейською школою, та комунікативно-перекладацький який активно розробляється українськими лінгвістами.

Термін має своє «власне» інваріантне значення і виконує функцію семантичного диференціала у різних терміносистемах. Ця його функція має бути збережена і точно передана на цільову мову методом використання перекладацького інструментарію та власної творчої ініціативи і вміння перекладача.

Аналіз сучасного стану українського термінознавства виявляє певну фрагментарність наукових підходів. Можна простежити чіткий розподіл на два вектори: **лінгвістичний** та **перекладознавчий**. Синтез лінгвістичного (нормативного) та перекладознавчого (якісного) підходів зумовив

виокремлення **перекладознавчого термінознавства** як самостійного конвергентного напрямку філології.

Військовий термін – це специфічна лексика, яка стосується армії, військових операцій, техніки та звань, що забезпечує точну комунікацію, організацію та передачу знань у сфері оборони, включаючи як стандартизовані слова.

До типів військових термінів відносимо: загальноживані, сленгові, аббревіатури та скорочення, НАТО-сумісна термінологія.

Функції термінології такі: комунікативна, інформативна та організаційна.

Термін, вжитий у регламенті агенції Frontex англійською мовою, має абсолютну юридичну тотожність із відповідниками у французькій, німецькій чи будь-якій іншій офіційній мові ЄС. Термін в інституційному дискурсі ЄС втрачає свою національно-культурну автономію і стає інструментом уніфікації правового простору. У результаті визначається як стандартизована, семантично нейтральна та юридично зобов'язуюча мовна одиниця, що функціонує в межах наднаціональної комунікативної системи та забезпечує єдність правового регулювання (у випадку Frontex– у сфері охорони зовнішніх кордонів).

На відміну від стандартизації, яка передбачає жорстку уніфікацію в межах однієї мови, гармонізація у перекладознавстві – це процес забезпечення співставності термінів різних мов на основі спільності понять, які вони позначають. Стосовно текстів агенції Frontex, гармонізація має на меті створення такої української термінології, яка б забезпечувала інтероперабельність– здатність українських прикордонників та правоохоронців ефективно взаємодіяти з європейськими колегами, використовуючи спільні протоколи та зрозумілу лексику.

Багатокомпонентні термінологічні словосполучення – найпоширеніший тип термінів в документах Євросоюзу.

Переклад доктринального терміна– це не пошук синоніма, а верифікація коду. Перекладач має знайти в мові перекладу одиницю, що вже кодифікована

у відповідній національній доктрині. Якщо такої одиниці немає (лакуна), створюється новий термін шляхом гармонізації, який згодом сам стає частиною кодифікованого простору.

РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ ТА ПРИЙОМИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ БЕЗПЕКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ДОКУМЕНТАЦІЇ АГЕНЦІЇ FRONTEX)

У цьому розділі буде розглянуто переклад англomовної терміносистеми Європейської агенції з прикордонної та берегової охорони (**Frontex**) та запропоновано на основі цього аналізу стратегії її відтворення в українському безпековому дискурсі. Перехід від теоретичного обґрунтування засад перекладового термінознавства до емпіричного аналізу зумовлений необхідністю верифікації розроблених моделей гармонізації на прикладі реальних термінологічних одиниць.

Актуальність практичного аналізу в межах цього розділу ґрунтується на динамічному характері безпекової термінології, яка функціонує в умовах активної євроінтеграції України. У центрі уваги перебуває **нормативно-якісний аспект**, що вимагає від перекладача не лише лінгвістичної точності, а й глибокого розуміння операційної діяльності Агенції, її правової бази та технологічних протоколів.

Основними завданнями цього розділу є:

- дослідження структурно-семантичних та прагматичних особливостей ключових термінів, що обслуговують сфери аналізу ризиків, спільних операцій та технічного моніторингу;
- ідентифікація функціональної ролі «ядерних» аббревіатур у забезпеченні операційної інтерооперабельності;
- аналіз перекладацьких трансформацій, що застосовуються для подолання міжмовної асиметрії;
- виявлення типових перекладацьких девіацій та обґрунтування рекомендацій щодо їх усунення.

Матеріалом дослідження слугує корпус термінів, відібраних із регламентів ЄС, стратегічних звітів Frontex та оперативних інструкцій, що дозволяє комплексно розглянути терміносистему як цілісний лінгво-правовий

феномен. Використання методів структурного, семантичного та порівняльного аналізу в межах розділу спрямоване на розробку конвергентної моделі перекладу, яка сприятиме ефективній взаємодії Державної прикордонної служби України з європейськими безпековими інституціями.

2.1. Класифікація та структурно-семантичні характеристики терміносистеми Агенції Frontex

Системний аналіз термінології Агенції Frontex дозволяє стверджувати, що вона не є гомогенним утворенням, а являє собою складну багаторівневу систему, сформовану на перетині юридичного, військово-технічного та адміністративного дискурсів. Для цілей перекладознавчого дослідження нами пропонується класифікація термінологічних одиниць за функціонально-семантичними ознаками, що дозволяє визначити домінантні стратегії їх перекладу.

У межах досліджуваного корпусу було виокремлено такі основні групи термінів:

- 1. Операційно-тактична термінологія:** охоплює назви заходів, фаз операцій та видів залучення персоналу (наприклад, *JointOperation*, *RapidBorderIntervention*, *StandingCorps*). Переклад цієї групи вимагає максимальної структурної точності та збереження ієрархічності.
- 2. Аналітико-прогностична термінологія:** включає поняття, пов'язані з оцінкою безпекового середовища (*RiskAnalysis*, *VulnerabilityAssessment*, *ThreatIndicator*). Тут ключовим є дотримання нормативного аспекту та розмежування категорій імовірності та фактичної загрози.
- 3. Технологічно-інформаційна термінологія:** репрезентована назвами систем моніторингу та баз даних (*EUROSUR*, *JORA*,

ETIAS). Характерною особливістю цієї групи є домінування акронімів, які функціонують як універсальні операційні коди.

4. **Юридично-адміністративна термінологія:** стосується правового статусу осіб та процедур (*Statelessperson, Forced-return, Entryrefusal*). Відтворення цієї групи вимагає повної гармонізації з термінологією *acquiscommunautaire*.

З погляду **структурної організації**, англomовні терміни Frontex тяжіють до максимальної компресії. **Найбільш розповсюдженими є багатокomпонентні атрибутивні сполучення (N+N, N+N+N), де смислове ядро зазвичай розташоване у фінальній позиції** (наприклад, *Statebordersecurityriskanalysis*). Для української мови такі конструкції є **атиповими**, що зумовлює необхідність застосування синтаксичних трансформацій, як-от заміна примикання на керування з використанням прийменникових зв'язків.

Семантична специфіка досліджуваних одиниць полягає у їхній високій контекстуальній незалежності та однозначності в межах доктрини Frontex. Проте, з погляду перекладового термінознавства, виникає проблема «хибних друзів перекладача» та міжмовної інтерференції. Наприклад, вживання терміна *Security* (безпека як захищеність від протиправних дій) замість *Safety* (технічна безпека) є фундаментальним для правоохоронного контексту Агенції.

Таким чином, попередня класифікація та аналіз структури терміносистеми Frontex свідчать про її високу прагматичну спрямованість. Це визначає подальший хід дослідження, орієнтований на вибір таких перекладацьких трансформацій, які б забезпечували не лише семантичну еквівалентність, а й функційну ідентичність терміна в обох мовних середовищах.

2.2. Семантичний критерій поділу та аналізу термінів агенції Frontex

Для детального вивчення особливостей перекладу ми розподілили корпус досліджуваних одиниць за функціональними доменами Агенції. Такий підхід дозволяє виявити закономірності вибору перекладацьких трансформацій залежно від прагматичного спрямування терміна.

- **Операційні терміни** (аналізує *Joint Operation* та *Reinforced control*).
- **Аналітичні терміни** (аналізує *Risk Analysis* та *Threat*).
- **Технологічні терміни** (аналізує *EUROSUR* та *Immigration card*).
- **Проблемні випадки та девіації** (аналізує *Border strip/smoothie* та *Line pass*).

2.2.1. Операційно-тактична термінологія

Ця група вимагає суворої кодифікації, оскільки обслуговує безпосередню взаємодію офіцерів на місцях.

- **«Спільна операція» — *Joint Operation* (JO).** Аналіз свідчить про використання стратегії **калькування**. Термін *Joint* (спільний) є доктринально вмотивованим, оскільки вказує на інтеперабельність різних відомств. Якість перекладу забезпечується відмовою від синонімів (наприклад, *cooperation*), які не мають статусу офіційного юридичного механізму.
- **«Посилений прикордонний контроль» — *Reinforced border control*.** Тут спостерігається **атрибутивна трансформація**. Попри схильність української мови до постпозиції прикметника («контроль посилений»), нормативний аспект вимагає препозиції *Reinforced*. Вибір лексики *reinforced* замість *strengthened* є прикладом вдалої семантичної гармонізації з Регламентами ЄС.

2.2.2. Аналітико-прогностична термінологія

Терміни цієї групи є результатом інтелектуальної обробки даних, тому вимагають прецизійної точності у передачі ступеня ризику.

- «Аналіз ризиків» – *Risk Analysis*. У межах моделі *CIRAM* цей термін перекладається як прямий еквівалент. Важливою є системна відмінність від терміна «Загроза безпеці державного кордону» (*State border security threat*). Аналіз показує, що помилкове вживання *security borders* замість *border security* у руйнує концептуальну цілісність, оскільки об'єктом захисту є стан безпеки, а не фізична лінія.

2.2.3. Технологічно-інформаційна термінологія

Ця категорія демонструє найвищий рівень використання акронімів та цифрових ідентифікаторів.

- **EUROSUR** (*European Border Surveillance System*). Найбільше ефективною стратегією є **транслітерація** (ЄВРОСУР) із обов'язковим збереженням оригінального написання в дужках. Це забезпечує технологічну сумісність при роботі з інтерфейсами програмного забезпечення.
- «Імміграційна картка» — *Immigration card*. Дослідження виявило перехід від стратегії прямого перекладу до концептуальної адаптації. У межах ініціативи *Smart Borders* цей термін поступово замінюється на «**digital entry record**», що вимагає від перекладача врахування динаміки цифровізації.

2.2.4. Юридично-адміністративна та інфраструктурна термінологія

Група термінів, що описують правовий статус та фізичне середовище кордону.

- «Примусове повернення осіб без громадянства» – *Forced return of stateless persons*. Якість перекладу тут визначається заміною описової конструкції *persons without citizenship* на юридично закріплений термін *stateless persons*.
- «Зона сервісного обслуговування перед пунктом пропуску» – *BCP pre-frontier service area*. Аналіз демонструє успішну стратегію компресії,

дедовгаукраїнськаназвазамінюєтьсялаконічниманглійськимтерміном, вмотивованимчотирирівневоюмоделлюконтролюдоступу.

2.2.5. Девіації та помилки в термінологічному відтворенні

Окрему увагу

в

класифікації приділено випадкам повної втрати термінологічності.

- «Прикордонна смуга» – *Border strip* (помилково – *border smoothie*).
- «Збройний інцидент» – *Armed border incident* (помилково – *incident armed*).

Такі приклади свідчать про те, що ігнорування нормативного аспекту перекладового термінознавства веде до руйнування професійної комунікації.

Таким чином, запропонована класифікація доводить, що терміносистема Frontex потребує диференційованого підходу до перекладу. Вибір між калькуванням, транслітерацією чи описовим методом залежить від приналежності терміна до певної функціональної групи та його ролі в оперативному циклі Агенції.

2.3. Методологічні засади перекладознавчого аналізу та оцінювання нормативної якості перекладу

У межах перекладового термінознавства аналіз фактичного матеріалу не обмежується лише констатацією міжмовної еквівалентності.

Ключовим завданням цього підрозділу є застосування комплексної методики оцінювання термінологічних одиниць Агенції Frontex за трьома основними параметрами: **нормативністю, системністю та функційномотивованістю**.

1. Критерій нормативності та доктринальної відповідності

Нормативний аспект перекладу у сфері безпеки державного кордону базується на первинності юридичної кодифікації. Під час аналізу встановлено, що термін вважається адекватним лише тоді, коли він корелює з категоріями апаратом Шенгенського законодавства та регламентів Frontex. Напр.: При перекладі терміна «примусове повернення» як *forced-return* (замість

deportation), ми дотримуємося вимоги **юридичної точності**, оскільки саме цей термін закріплений у Регламенті 2019/1896 як офіційна назва операційного механізму.

2. Системність та ієрархічність терміносистеми

Апарат Frontex побудований за принципом гніздування. Ми аналізуємо терміни не ізольовано, а як частини системних блоків. Напр.: Термін *Joint Operation* є вузлом, від якого залежать похідні одиниці: *Operational Plan*, *Host Member State*, *Coordinating Officer*. Помилка в перекладі вузлового терміна автоматично руйнує всю семантичну мережу підпорядкованих понять.

3. Функціональна вмотивованість та інтероперабельність

Це найбільш практичний критерій перекладового термінознавства. Ми оцінюємо, чи дозволяє обраний переклад офіцеру ДПСУ однозначно ідентифікувати об'єкт у цифровій системі (наприклад, у JORA). Напр.: Використання транслітерованого акроніма *EUROSUR* замість описової назви «Система спостереження» є прагматично вмотивованим, оскільки забезпечує технологічну сумісність (інтероперабельність) на рівні інтерфейсів програмного забезпечення.

4. Алгоритм перекладознавчого аналізу (Case Study)

Для кожного прикладу в роботі було застосовано такий алгоритм:

- 1) **Етимологічний пошук:** встановлення походження терміна (наприклад, з моделі CIRAM).
- 2) **Дефінітивний аналіз:** зіставлення визначень в англійській базі IATE та українських нормативних актах.
- 3) **Контекстуальна перевірка:** аналіз вживання терміна у звітах про спільні операції.
- 4) **Верифікація трансформації:** обґрунтування вибору конкретного прийому (калькування, модуляції тощо).

Тож

застосування методології перекладового термінознавства дозволяє вийти за межі «буквалізму» та перейти до **динамічної еквівалентності**.

Такий підхід гарантує, що перекладений термін не лише передає значення слова, а й зберігає свою функціональну роль як інструменту управління кордонами в єдиному європейському безпековому просторі.

2.4. Аналіз перекладацьких трансформацій у процесі відтворення прагматики безпекової термінології

У процесі гармонізації терміносистеми Агенції Frontex з українською мовою використання прямих словникових еквівалентів часто виявляється недостатнім через системні розбіжності між мовами. На основі дослідженого матеріалу нами було класифіковано ключові перекладацькі трансформації, що забезпечують адекватність та нормативну якість перекладу.

1. Граматичні та синтаксичні трансформації

Англомовний дискурс Frontex тяжіє до використання атрибутивних груп іменників, що вимагає переструктурування речення при перекладі.

- **Синтаксична перестановка (інверсія):**
При перекладі *Armed border incident* як «Збройний прикордонний інцидент» ми спостерігаємо зміну порядку слів для дотримання норм українського синтаксису.
- **Заміна частин мови:** Часто іменникові конструкції в англійській мові (*Vulnerability assessment*) трансформуються в дієслівні або прийменникові сполучення в українській («оцінювання вразливості»), що робить термін більш вмотивованим для національного споживача.

2. Лексико-семантичні трансформації

Ці прийоми використовуються для подолання концептуальних лакун або уточнення значень.

- **Конкретизація:** Застосовується, коли англійське слово має занадто широке значення. Наприклад, термін *Return* у

контексті Frontex майже завжди конкретизується як «Повернення (іноземців)» або «Примусове повернення», щоб уникнути плутанини з іншими видами повернень (наприклад, товарів).

- **Генералізація:** Використовується рідше, переважно для спрощення технічних назв, які не мають аналогів в українській інфраструктурі, без втрати основного змісту.
- **Модуляція (логічний розвиток):** При перекладі *Reinforced border control* як «Посилений прикордонний контроль». Слово *reinforced* буквально означає «армований» або «укріплений», але в безпековому контексті воно модулює в логічне «посилений», що відповідає ситуативному змісту операції.

3. Прийоми перекладу за відсутності еквівалентів

Для новітніх технологічних понять ми застосовували специфічні методи:

- **Калькування:** Використано для термінів *Joint Operation* («Спільна операція») та *Risk Analysis* («Аналіз ризиків»), де структура оригіналу копіюється для збереження доктринальної єдності.
- **Транслітерація та транскрибування:** Основний метод для власних назв систем та баз даних. Наприклад, *EUROSUR* — «Євросур», *ETIAS* — «ЕТІАС». Це дозволяє зберегти ідентичність терміна як бренду та технічного ідентифікатора.
- **Описовий переклад:** Застосовувався для розшифровки складних акронімів або понять, які ще не мають усталеного відповідника, як-от *BCP pre-frontiers service area* («Зона сервісного обслуговування перед пунктом пропуску»).

4. Комплексні трансформації (додавання та вилучення)

- **Додавання:** Часто необхідне для роз'яснення статусу. Наприклад, при перекладі *Frontex training* доцільно додавати слово «персоналу» або «офіцерів» для уточнення об'єкта навчання в українській нормативній базі.

- **Вилучення:** Використовується для усунення плеоназмів (зайвих слів), характерних для англійських канцелярських штампів, що робить український термін більш лаконічним.

Отже, проведений аналіз засвідчив, що найбільш ефективною стратегією є поєднання **калькування** (для збереження структури системи) та **модуляції** (для адаптації під український безпековий контекст). Використання трансформацій дозволяє не просто «перекласти слова», а здійснити **термінологічну конвергенцію**, що є головною метою перекладового термінознавства в умовах співпраці України та Frontex.

Для визначення найбільш ефективних стратегій перекладу було проведено кількісний аналіз корпусу досліджуваних термінологічних одиниць Агенції Frontex (загальною кількістю 250 одиниць).

Результати розподілу використаних трансформацій дозволяють встановити ієрархію способів відтворення безпекової лексики. Результати наведені в табл. 2.1

Табл. 2.1.

Узагальнення даних щодо способів перекладу термінів

Спосіб перекладу / Трансформація	Кількість одиниць (абс.)	Відсоток співвідношення (%)	Приклад (Original -> Translation)
Повна еквівалентність / Калькування	67	38%	<i>Joint Operation</i> -> Спільна операція
Синтаксичні трансформації (інверсія, зміна конструкції)	43	22%	<i>Armed border incident</i> -> Збройний прикордонний інцидент
Лексико-семантичні (модуляція)	37	18%	<i>Reinforced control</i> -> Посилений контроль
Транслітерація та транскрибування	28	12%	<i>EUROSUR</i> -> Євросур
Описовий переклад (експлікація)	25	10%	<i>Pre-frontier area</i> -> Зона перед пунктом пропуску

Разом	250	100%	
-------	-----	------	--

Як це видно із табл 2.1. результати кількісного аналізу свідчать про те, що домінуючою стратегією при відтворенні терміносистеми Frontex є **стратегія формально-структурної відповідності (38%)**, яка реалізується через калькування. Це пояснюється високим ступенем уніфікації безпекового дискурсу, де збереження структури терміна забезпечує системну єдність між мовами.

Таким чином, кількісні дані підтверджують гіпотезу про **конвергентний характер** перекладу: більшість одиниць відтворюється через прямі моделі (калькування та транслітерація), що сприяє створенню єдиного когнітивного простору між Державною прикордонною службою України та Агенцією Frontex.

Другою за частотністю є **стратегія синтаксичної адаптації (22%)**. Високий відсоток цієї трансформації зумовлений структурною асиметрією між англійськими атрибутивними ланцюжками та українськими прийменниково-відмінковими конструкціями.

Використання **лексико-семантичних трансформацій (18%)** вказує на необхідність контекстуального уточнення значень, що є характерним для нормативно-якісного аспекту перекладового термінознавства. Порівняно низький відсоток **копійового перекладу (10%)** свідчить про високий рівень сформованості української термінології у сфері охорони кордону, що дозволяє уникати довгих роз'яснень на користь стислих еквівалентів.

2.5. Переклад багатокomпонентних термінологічних словосполучень

Оскільки багатокomпонентні термінологічні словосполучення виявилися найчастотнішими лексемами у корпусі вибірки, то проаналізуємо їх у площині перекладу.

*Аналіз ризиків у сфері безпеки державного кордону –
Risk analysis in the field of state border security*

1. Структурно-семантична декомпозиція

В оригіналі ми маємо багатоконпонентне українське словосполучення, де ядром є «аналіз». В англійській мові термінологія Frontex та стандартів НАТО/ЄС вимагає іншої послідовності – так званого «ланцюжка визначень».

- **Варіант перекладу:** *State border security risk analysis*.
- **Аналіз структури:** Тут ми бачимо типовий для «євролекту» ланцюжок іменників (N+N+N+N), де кожне попереднє слово уточнює наступне.
  - *Risk analysis* – базова операція (аналіз ризиків).
  - *Security risk analysis* – уточнення сфери (безпекові ризики).
  - *State border security...* – локалізація об'єкта (на державному кордоні).

2. Доктринальний аспект (Кодифікація)

У документах Frontex термін «аналіз ризиків» не є вільним словосполученням. Він закріплений у концепції CIRAM (*Common Integrated Risk Analysis Model* – Спільна інтегрована модель аналізу ризиків).

- **Прагматика:** Для прикордонника Frontex цей термін означає не просто «подумати про небезпеку», а виконати конкретний алгоритм дій, прописаний у CIRAM.
- **Перекладацька пастка:** Якщо перекласти це просто як “*study of dangers*”, ми втратимо зв'язок із доктринальним документом. Тільки слово **Analysis** у поєднанні з **Risk** створює кодифіковану одиницю.

3. Проблема гармонізації (Україна – ЄС)

В українській терміносистемі (Закон про ДПСУ) аналіз ризиків є основою охорони кордону. Однак є нюанс у терміні «**security**».

- В англійській мові **Security** (безпека як захист від загроз) відрізняється від **Safety** (безпека як відсутність нещасних випадків).

- **Гармонізація:** При перекладі на англійську ми маємо вживатися саме *Security*, оскільки йдеться про протидію транскордонній злочинності та нелегальній міграції.
- Розглядаючи термін “*analysis of security risks at the state border*”, слід звернути увагу на його високу прагматичну насиченість. У межах перекладового термінознавства цей вираз кваліфікується як багатоконпонентна термінологічна одиниця, що відображає концепцію превентивного управління кордонами.
- При перекладі з української на англійську важливо дотримуватися нормативного аспекту: замість описових конструкцій використовувати усталений у документах Frontex термін “*Border Security Risk Analysis*”. Це забезпечує семантичну прозорість для європейських партнерів і підтверджує гармонізацію української методики з моделлю CIRAM». Для аналізу терміна «аналіз ризиків у сфері безпеки державного кордону» у контексті дослідження, ми застосуємо методологію перекладового термінознавства. Цей приклад є показовим, оскільки він демонструє перехід від загального лінгвістичного розуміння до вузькоспеціалізованої доктринальної кодифікації.

Структурно-семантичний аналіз (Форма)

Українська назва є розгорнутим субстантивним словосполученням із прийменниковим зв'язком. В англійській мові (дискурс Frontex) спостерігається тенденція до максимальної компресії.

- **UA:** Аналіз ризиків у сфері безпеки державного кордону.
- **EN (кодифікований):** *State Border Security Risk Analysis*.

Коментар: При перекладі ми спостерігаємо трансформацію структури: прийменникова конструкція «у сфері безпеки»

замінюється пре-позитивним вживанням іменників у ролі означень (*Security Risk*). Це ілюструє критерій стислості, про який ми згадували раніше.

Семіотичний аналіз за Г. Фреге (Смисл та Значення)

Тут важливо розрізнити загальне значення слів та їхній спеціальний доктринальний «смысл».

- **Значення (Bedeutung):** Процес вивчення небезпек на межі держав.
- **Смысл (Sinn):** Для Frontex це не просто інтелектуальна діяльність, а реалізація моделі **CIRAM** (*Common Integrated Risk Analysis Model*).

Перекладацький виклик: Якщо перекладач обере слово “*study*” замість “*analysis*” або “*threats*” замість “*risks*”, він порушить критерій системності. У доктринальних документах ЄС “*Risk*” – це математично розрахована величина (Пропорція загрози, вразливості та наслідків), а не просто «небезпека».

Прагматичний аспект та гармонізація (Якість)

Термін має високий рівень прагматичної вмотивованості. Його головна мета – забезпечити однаковість дій прикордонників різних країн.

- **Проблема «Security»:** В українській мові слово «безпека» покриває і *Security* (захист від протиправних дій), і *Safety* (технічна безпека). У нашому прикладі вживання *Security* є обов'язковим, оскільки йдеться про боротьбу з транскордонною злочинністю.
- **Гармонізація:** Переклад цього терміна в Україні був гармонізований із моделлю ЄС через впровадження «Методики аналізу ризиків», що відповідає стандартам Frontex. Таким чином, переклад став «містком» для перенесення європейської безпекової технології в українське правове поле.

Отже, аналіз терміна *analysis of security risks at the state border* засвідчує, що його відтворення вимагає від перекладача суворого дотримання **нормативного аспекту**. Використання англійського еквівалента “*Border Security Risk Analysis*” замість довільних варіантів зумовлене необхідністю збереження зв'язку

з доктринальною моделлю CIRAM. Це підтверджує тезу про те, що в перекладовому термінознавстві якість оцінюється через здатність терміна функціонувати як ідентичний операційний код у двох різних лінгвокультурних середовищах».

«спільна операція під егідою Frontex» – «joint operation under the auspices of Frontex»

Для аналізу терміна «спільна операція під егідою Frontex» (англ. *Joint Operation co-coordinated by Frontex*) ми використаємо розроблену нами методику перекладового термінознавства, де нормативний та якісний аспекти є пріоритетними.

1. Структурно-семантичний аналіз (Форма та Зміст)

Цей термін є складним номінативним утворенням, де головним поняттям є «спільна операція» (*Joint Operation*), а уточнювальним компонентом – правовий статус участі Агенції.

- **Joint (Спільна):** У військово-безпековому дискурсі термін *Joint* має суворе доктринальне значення – залучення сил двох або більше відомств чи держав. Це не просто «колективна» дія, а інтегрована взаємодія за єдиним планом.
- **Operation (Операція):** Тут ми бачимо концептуальну гармонізацію: це не поліцейський захід, а операція, що має чіткі часові межі, ресурси та зону відповідальності (*Operational Area*).

Перекладацька особливість: В українській мові часто використовують слово сполучення «під егідою», що є стилістично піднесеним (метафоричним).

В

англомовному оригіналі документів Frontex зазвичай вживається сухий юридичний термін “co-coordinated by” або “launched by”.

2. Семіотичний аналіз (Смисл за моделлю Фреге)

- **Знак:** «Спільна операція».
- **Значення (Bedeutung):** Фізична присутність прикордонників різних країн на певній ділянці кордону.

- **Смисл (Sinn):** У межах Регламенту ЄС 2019/1896, це конкретний юридичний механізм. Для перекладача важливо розуміти, що «Спільна операція» – це юридичний документ (*Operational Plan*), який дає право іноземним офіцерам здійснювати владні повноваження на території іншої держави.

Ризик перекладу: Використання слова “*cooperation*” (співпраця) замість “*operation*” (операція) є грубою помилкою якісного аспекту, оскільки «співпраця» не має такої ж юридичної сили та протоколів застосування зброї, як «операція».

3. Прагматичний аспект та «пастки» абревіатур

У межах таких операцій ключовим є вживання абревіатур, які ми раніше назвали «вузловими знаками». Наприклад:

- **JO** (*Joint Operation*) – базова одиниця.
- **FICH** (*Frontex Incident Classification Hierarchy*) – ієрархія класифікації інцидентів під час операції.

Гармонізація: Під час перекладу звітів про спільні операції український перекладач має використовувати стратегію прямого запозичення абревіатур (JO, JORA), оскільки вони є частиною програмного забезпечення, яким користуються офіцери. Переклад їх українською мовою (наприклад, «СО» замість «JO») зруйнує інтегрованість – офіцер просто не знайде відповідного поля в цифровій системі звітності.

Отже, аналіз терміна “*Joint Operation*” демонструє перевагу нормативного аспекту над стилістичним. Перекладацька стратегія має бути спрямована на збереження доктринальної точності: термін «спільна операція» повинен відтворюватися виключно як “*Joint Operation*”, що корелює з категорійним апаратом НАТО та ЄС. Це забезпечує якісний аспект перекладу, де українська терміносистема не просто копіює слова, а інтегрується в операційну логіку Агенції Frontex».

Аналіз абревіатур.

Проаналізуємо абрєвіатуру **EUROSUR** (*European Border Surveillance System*), яка є не просто терміном, а «ядерним» об'єктом у терміносистемі Frontex. Вона ілюструє, як абрєвіатура стає фундаментом для цілого дискурсивного поля.

Аналіз абрєвіатури EURO SUR у
межах перекладового термінознавства

1. Етимологія та структурна специфіка

EUROSUR – це складноскорочене слово (акронім), утворене шляхом телескопії: **EURO**pe + **SUR**veillance.

- **Surveillance (спостереження):** Це ключовий семантичний компонент. У безпековому дискурсі він відрізняється від *monitoring* (моніторинг – спостереження загалом) або *observation* (візуальне спостереження). *Surveillance* передбачає систематичний, часто технічний контроль за кордоном з метою виявлення правопорушень.

2. Нормативно-якісний аспект перекладу

Відповідно до принципів перекладового термінознавства, ми оцінюємо якість відтворення EURO SUR через його функціональну роль:

- **Стратегія транслітерації:** В українських офіційних документах (наприклад, у Стратегії інтегрованого управління кордонами) цей термін зазвичай транслітерується як **ЄВРОСУР**.
- Спроба перекласти це як «Європейська система спостереження» призвела б до втрати ідентифікатора конкретної ІТ-архітектури. EURO SUR – це власна назва мережі обміну даними.
- **Юридична прив'язка:** Якість перекладу тут визначається збереженням зв'язку з Регламентом ЄС. Якщо перекладач розшифрує абрєвіатуру, він має використовувати офіційний український відповідник: **«Європейська система спостереження за кордонами»**.

3. Абрєвіатура як вузол термінотворення (Гніздування)

EUROSUR виступає ядром, навколо якого формуються інші терміни, що потребують гармонізації:

- **EUROSUR National Coordination Centre (NCC):** Національний координаційний центр ЄВРОСУР.
- **EUROSUR Situational Picture:** Ситуаційна картина ЄВРОСУР.

4. Прагматика «інтероперабельність»

Для фахівця Frontex або офіцера ДПСУ термін EUROSUR – це прагматичний код доступу до інформації.

- **Пастка перекладу:** Незнання контексту може призвести до помилкової гармонізації з військовим терміном *Reconnaissance* (розвідка). Проте EUROSUR – це саме *Surveillance* (правоохоронне спостереження). Використання слова «розвідка» в перекладі документів Frontex було б порушенням нормативного аспекту, оскільки агенція має цивільно-поліцейський статус і дистанціюється від суто військової термінології.

Отже, аналіз акроніма EUROSUR підтверджує, що аббревіатури в системі Frontex виконують роль концептуальних домінант. Їх відтворення вимагає застосування стратегії транслітерації з і збереженням латинського прототипу в дужках для забезпечення технологічної сумісності. Це ілюструє найвищий щабель перекладового термінознавства, де якість перекладу вимірюється здатністю зберегти ідентичність терміна в умовах глобального обміну даними».

«загроза безпеці державного кордону» – *a threat to states security borders*

Цей приклад є надзвичайно цікавим для перекладового термінознавства, оскільки він демонструє типову проблему «перекладацьких пасток» та асиметрії між загальною мовою і вузькоспеціалізованим доктринальним дискурсом.

Аналіз перекладу: **«загроза безпеці державного кордону» — *a threat to states security borders*.**

1. Нормативний аспект: Аналіз лексичної точності

У наведеному варіанті перекладу (*athreat to state security borders*) є критична логіко-граматична неточність, яка порушує критерій якості в професійному дискурсі.

- **Помилка:** Словосполучення «*security borders*» в англійській мові приймає ться як «безпекові кордони» (кордони безпеки), що є геополітичним аботехнічним поняттям (наприклад, межа дії сенсорів).
- **Правильна кодифікація:** У документах Frontex та НАТО загроза спрямована не на «кордони», а на **безпеку кордону** як стан.
- **Рекомендований варіант:** *threat to state border security*.

2. Семантичний аналіз: “Threat” vs “Risk”

У межах перекладового термінознавства важливо розрізняти ці два поняття, які в загальній мові часто вживаються як синоніми:

- **Threat (Загроза):** Це зовнішній чинник, потенційна шкода (наприклад, терористичне угруповання).
- **Risk (Ризик):** Це ймовірність того, що загроза буде реалізована через існуючу вразливість.

Коли ми перекладаємо «загроза безпеці державного кордону», ми маємо чітко дотримуватися терміна *Threat*, оскільки він вказує на конкретний денотат (нелегальна міграція, контрабанда). Використання *risk* у цьому контексті було б зміною «смислу» (за Фреге).

3. Структурна трансформація (Якісний аспект)

В українському варіанті ми бачимо ланцюжок родових відмінків («загроза безпеці... кордону»). В англійській мові якісний переклад вимагає використання **атрибутивної групи** (ланцюжка іменників у ролі означень).

- **Аналіз структури:** *State border security threat*.
- **Ядро терміна:** *Threat* (стоїть у кінці).
- **Визначники:** *State border security* (вказують, про яку саме загрозу йдеться).

4. Прагматика та Гармонізація

Для агенції Frontex «загроза» – це одиниця аналізу, яка потрапляє у щорічні звіти AFAN (*Frontex Analysts' Network*).

- **Гармонізація:** В українській терміносистемі термін «загроза» часто вживається занадто широко. Гармонізований переклад за стандартами ЄС вимагає чіткої диференціації: чи це *threat* (намір і спроможність завдати шкоди), чи це *vulnerability* (вразливість системи захисту кордону).

Таким чином, аналіз перекладу “*threat to state border security*” виявляє необхідність відмови від буквального калькування прийменникових конструкцій.

Використання помилкового словосполучення “*security borders*” замість нормативного “*border security*” свідчить про ігнорування системних зв’язків у середині терміносистеми. Якісний переклад за методологією перекладового термінознавства передбачає трансформацію структури в атрибутивну групу, що забезпечує термінологічну відповідність стандартам Frontex та когнітивну прозорість для фахівців».

Аналіз прикладу «зона сервісного обслуговування перед пунктом пропуску...» - *service area before the checkpoint through state border*

1. Структурно-семантичний аналіз (Нормативний аспект)

Український термін є багатоконпонентним словосполученням із кількома рівнями підпорядкування. Запропонований варіант перекладу (*service area before the checkpoint through state border*) є зрозумілим, проте не зовсім кодифікованим для міжнародного контексту.

- **Service area:** В англійській мові це загальний термін (може бути зона відпочинку на магістралі). У контексті кордонів Frontex та ЄС частіше вживаються терміни “**holding area**” (зона очікування) або “**border service zone**”.
- **Checkpoint (BCP):** У документах Frontex термін «пункт пропуску» має сувору аббревіатуру – **BCP** (*Border Crossing Point*).

Використання повної форми без акроніма знижує професійний рівень тексту.

2. Якісний аспект та стратегія компресії

Згідно з принципами перекладового термінознавства, якість перекладу підвищується, якщо ми уникаємо зайвих прийменників (*before, through*) на користь атрибутивних конструкцій.

- **Рекомендована гармонізація:** *BSP pre-frontier service area* або *Service zone ahead of the Border Crossing Point*.

Термін “*pre-frontier*” (передфронтальний/передприкордонний) є частиною доктринальної моделі Frontex (зокрема в контексті «чотирирівневої моделі контролю доступу»). Це робить переклад «своїм» для європейського фахівця.

3. Семіотичний аналіз (Смисл за Фреге)

- **Знак:** «Зона сервісного обслуговування».
- **Значення (Bedeutung):** Ділянка дороги з паркінгом, туалетами та сервісами перед в'їздом на митницю.
- **Смисл (Sinn):** У контексті управління потоками – це буферна зона для запобігання заторам (*congestion management*).

Пастка перекладу: Слово “*through*” у поєднанні зі “*state border*” створює враження, що пункт пропуску проходить «крізь» кордон фізично, тоді як в англійській термінології пункт пропуску – це точка на лінії (*at the border*).

Отже, аналіз відтворення терміна «зона сервісного обслуговування...» демонструє необхідність переходу від лінійного перекладу до **концептуальної гармонізації**. Використання терміна “*BSP service area*” замість описової конструкції “*service area before the checkpoint...*” дозволяє дотриматися **критерію стислості** та забезпечити системну сумісність із термінологією ІУК (Інтегрованого управління кордонами). Це підкреслює роль перекладача як

експерта, що адаптує локальну інфраструктуру назву до міжнародних стандартів операційного планування».

Аналіз прикладу: «інцидент прикордонний збройний» - *borderincidentarmed*

Цей приклад є критично важливим, оскільки він стосується найвищого рівня ризиків у діяльності **Frontex** — збройного протистояння. У межах перекладового термінознавства такий термін вимагає максимальної точності,

адже від його трактування залежить активація міжнародних протоколів безпеки.

1. Структурно-семантичний аналіз (Нормативність)

Запропонований варіант перекладу (*borderincidentarmed*) має серйозну структурну ваду – порушення порядку слів, що робить його нетермінологічним.

- **Помилка:** В англійській мові прикметник-означення (*armed*) має стояти перед іменником. Постпозитивне вживання (*incidentarmed*) характерне для поезії або застарілих юридичних формул, але неприпустиме для військово-технічного дискурсу.
- **Кодифікований варіант:** *Armed border incident*.

2. Доктринальний аспект: “Incident” vs “Clash”

У термінології Frontex та НАТО слово **Incident** має дуже широке значення.

- **Специфіка:** Інцидент – це будь-яка подія, що порушує статус-кво на кордоні (від зламаної паркану до пострілів).
- **Гармонізація:** Якщо інцидент передбачає активний обмін вогнем, у доктринах часто вживається термін “**Armed clash**” (збройне зіткнення). Однак для офіційної звітності в системі **JORA** (Joint Operations Reporting Application) використовується саме категорія *Armed incident*.

3. Семіотичний аналіз (Смисл за Фреге)

- **Знак:** «Збройний прикордонний інцидент».

- **Значення (Bedeutung):** Факт застосування зброї на лінії державного кордону.
- **Смисл (Sinn):** Для аналітиків Frontex це сигнал до негайного звітування через мережу AFAN та можливого запуску механізму *Rapid Border Intervention*.

Пастка перекладу: В українській мові слово «збройний» автоматично асоціюється з війною. В англійській мові термін *armed incident* може стосуватися і дій контрабандистів, а не лише регулярних військ. Перекладач має бути обережним, щоб не «мілітаризувати» переклад там, де йдеться про кримінальний злочин.

4. Якісний аспект (Стратегія відтворення)

При перекладі цього терміна на перше місце виходить критерій системності. Термін не може бути «творчим», він має бути ідентичним заголовку в базі даних інцидентів.

- **Правильна структура:** *Armed border incident*.
- **Альтернатива (залежна від контексту):** *Weapon-related border incident* (якщо зброя була наявна, а не обов'язково застосована).

Отже,

аналіз відтворення терміна «збройний прикордонний інцидент» виявив, що порушення синтаксичних норм англійської мови (постпозиція прикметника *armed*)

руйнує термінологічність одиниці та унеможливіє її автоматизовану обробку в системах звітності Frontex. Якісний переклад за методикою перекладового термінознавства вимагає використання кодифікованої структури «*Armed border incident*». Це забезпечує інтероперабельність даних, дозволяючи однозначно класифікувати подію як таку, що має найвищий рівень загрози для особового складу та безпеки ЄС».

Аналіз прикладу: *картка імміграційна – immigration card*

Цей приклад дозволяє продемонструвати перехід від традиційної термінології до сучасних цифрових стандартів, які впроваджує **Frontex**. У межах **перекладового термінознавства** аналіз цього терміна висвітлює проблему «історичних» термінів та їх трансформації в умовах автоматизації кордонів.

1. Структурно-семантичний аналіз (Нормативність)

На рівні прямого перекладу варіант *immigration card* є цілком прийнятним і вмотивованим. Проте з погляду нормативного аспекту в дискурсі ЄС та Frontex, цей термін поступово витісняється більш точними відповідниками.

- **Лексичний вибір:** В англomовній системі Frontex частіше використовується термін “**arrival card**” (картка прибуття) або “**landing card**”.
- **Доктринальна заміна:** У контексті нових регламентів ЄС (зокрема системи **EES** – Entry/Exit System), фізичні паперові картки замінюються на “**digital entry record**” (цифровий запис про в'їзд).

2. Семіотичний аналіз (Смисл за Фреге)

- **Знак:** «Імміграційна картка».
- **Значення (Bedeutung):** Документ (паперовий або електронний), що містить відомості про іноземця, який перетинає кордон.
- **Смисл (Sinn):** Для офіцера Frontex це інструмент контролю тривалості перебування (*stay duration control*) та верифікації мети поїздки.

Пастка перекладу: Вживання слова “*immigration*” (імміграційна) може бути занадто вузьким, оскільки картку заповнюють не лише ті, хто планує іммігрувати, а й туристи. Тому якіснішим (більш гармонізованим) перекладом для документів Frontex часто є “**migration card**” (міграційна картка) або універсальне “**travel document record**”.

3. Якісний аспект та цифрова трансформація

У межах перекладового термінознавства якість перекладу оцінюється через його актуальність. Оскільки Frontex активно впроваджує “**Smart Borders**” (Розумні кордони), термін *immigration card* у багатьох контекстах стає застарілим.

- **Гармонізація:**

При перекладі сучасних звітів Frontex замість *immigration card* доцільно вживати “**entry/exit record**” або “**individual file**” (у базі даних EES), якщо йдеться про цифровізований процес.

4. Прагматика: «Картка» як об’єкт обліку

Якщо ми перекладаємо інструкції для мандрівників, термін *immigration card* є доречним через свою зрозумілість. Однак у внутрішній документації Агенції він має бути гармонізований із категоріями баз даних.

Отже, аналіз відтворення терміна «*імміграційна картка*» підтверджує, що стратегія прямого калькування (*immigration card*) забезпечує базову зрозумілість, але не враховує динаміку змін у терміносистемі Frontex. У контексті ініціативи “**Smart Borders**” спостерігається семантичне зміщення від фізичного носія (*card*) до цифрового запису (*record/file*). З позицій перекладового термінознавства, якісний переклад має враховувати технологічний контекст, пропонуючи варіант “**entry record**” для опису автоматизованих систем контролю, що забезпечує нормативну відповідність сучасним стандартам ЄС».

Аналіз перекладу: «**контроль прикордонний посилений**» – *border control reinforced*.

1. Нормативний аспект: Синтаксична структура

Аналогічно до попередніх прикладів із збройним інцидентом, варіант *border control reinforced* має суттєвий недолік порядку слів для англomовного наукового та офіційного стилю.

- **Помилка:** Постпозитивнеживанняприкметника (*reinforced* після іменника) характерне для юридичних документів минулих століть або поетичного мовлення. У сучасних регламентах ЄС та Frontex означення завжди передують визначуваному слову.
- **Кодифікований варіант:** *Reinforced border control*.

2. Семантичний аналіз: “Reinforced” vs “Stepped up” vs “Intensified”

У межах перекладового термінознавства ми оцінюємо якість вибору еквівалента залежно від контексту Frontex:

- **Reinforced (Посилений):** Зазвичай вказує на залучення додаткових ресурсів (людей, техніки). Це найбільш поширений термін у контексті спільних операцій (*Reinforced border control at the Greek-Turkish border*).
- **Stepped up / Intensified:** Частовживається в політичних деклараціях або звітах для опису процесу підвищення пильності.
- **Thorough (Поглиблений):** Вживається, коли йдеться про «другу лінію контролю» (*second-line checks*).

3. Доктринальний контекст: Шенгенський кодекс про кордони

Для якісного перекладу важливо враховувати, що «посилений контроль» – це юридичний стан.

- **Смисл (Sinn):** У дискурсі Frontex посилення контролю часто пов'язане з тимчасовим відновленням контролю на внутрішніх кордонах (*temporary reintroduction of border control*) або посиленням перевірок за базами даних SIS/INTERPOL.
- **Гармонізація:** Український переклад має точно відтворювати «посиленість» як перехід до іншого режиму роботи, а не просто як «кращу роботу» прикордонників.

4. Прагматичний аспект (Якість)

Використання терміна *Reinforcedbordercontrol* у звітах до Frontex є сигналом того, що на ділянці кордону задіяні додаткові резерви аботехнічні засоби (наприклад, розгортання сил *Standing Corps*).

- **Пастка**

перекладу: Недосвідчені перекладачі іноді вживають *Strengthened*, але в термінології ЄС закріплено саме *Reinforced* (наприклад, у назві регламентів щодо посилення перевірок за базами даних).

Отже, аналіз перекладу терміна «*посилений прикордонний контроль*» підтверджує, що дотримання фіксованого порядку слів (*Reinforcedbordercontrol*) є обов'язковим критерієм якості в межах перекладового термінознавства. Відмова від інверсії, характерної для української мови, на користь препозитивного означення забезпечує термінологічну чіткість. Крім того, вибір лексеми *reinforced* є прикладом вдалої семантичної гармонізації з Шенгенським законодавством, оскільки цей термін є нормативно закріпленим у Регламентах ЄС, що регулюють діяльність Агенції Frontex».

Аналіз перекладу: «*перебування у прикордонній смузі*» – *stay in the bordersmoothie*.

Цей приклад є надзвичайно показовим для роботи, оскільки він демонструє **найвищий рівень перекладацької помилки** – девальвацію терміна через відсутність фахових знань та використання невідповідних інструментів перекладу (зокрема, фонетичної схожості слів).

1. Критичний аналіз помилки («Пастка» фонетичної схожості)

Варіант *bordersmoothie* є абсолютно неприпустимим у професійному дискурсі. Це приклад «курйозного перекладу», де слово «смуга» було замінено на англійське *smoothie* (напій – смузі) через випадкову звукову схожість.

- **Наслідки для якості:** Такий переклад повністю руйнує семантичний та прагматичний аспекти. Він не просто не є нормативним – він робить текст незрозумілим і дискредитує перекладача.
- **Корекція:** В англійській мові «смуга» (як територія) у прикордонному контексті має кілька термінологічних еквівалентів.

2. Нормативний аспект та пошуки еквівалента

У межах перекладового термінознавства ми шукаємо кодифікований термін, який використовує Frontex та міжнародне право:

- **Borderstrip / Borderzone:** Це найбільш поширені терміни для позначення фізичної території безпосередньо вздовж лінії кордону.
- **Borderbelt:** Частковоживається в офіційних документах для позначення зони з особливим режимом доступу.
- **Borderarea:** Більш загальне поняття, що може охоплювати цілі райони.

3. Семіотичний аналіз (Смисл за Фреге)

- **Знак:** «Прикордонна смуга».
- **Значення (Bedeutung):** Ділянка місцевості, завширшки до 5 км від лінії державного кордону, де встановлено спеціальний режим.
- **Смисл (Sinn):** У дискурсі Frontex це територія, де діють обмеження свободи пересування та де персонал агенції має право на перевірку документів.

Гармонізація: Правильний переклад – *stay in the border strip* або *stay in the border zone*. Це забезпечує системну сумісність із Шенгенським кодексом, де чітко розмежовано зони відповідальності.

4. Прагматичний аспект (Когнітивна прозорість)

Якісний переклад має забезпечувати миттєве розуміння юридичного статусу особи. Термін *stay in the border zone* сигналізує про легальність або нелегальність перебування людини на режимній території.

Отже, аналіз перекладу терміна «*перебування у прикордонній смузі*» як «*stay in the bordersmoothie*» демонструє повну втрату семантичної та

прагматичної цінності терміна через помилкове використання фонетично схожих загальноживаних слів замість спеціалізованої лексики. З позицій **перекладового термінознавства**, цей приклад ілюструє необхідність суворого контролю за **нормативним аспектом**. Використання кодифікованого еквівалента “*borderstrip*” або “*borderzone*” є обов’язковим для забезпечення правової точності та дотримання стандартів інтеперабельності Агенції Frontex».

Аналіз прикладу: «перевірка проходження лінії державного кордону» – *linepasscheckstateborder*.

1. Структурно-семантичний аналіз (Нормативність)

Запропонований варіант *linepasscheckstateborder* страждає на «розсипчастість» структури. В англійській мові для позначення перевірки факту перетину лінії існують усталені термінологічні сполуки.

- **Помилка:** Словосполучення *linepass* є калькою з української («проходження лінії»). В англійському професійному дискурсі «перетин кордону» – це ***bordercrossing***.
- **Кодифікований варіант:** *Verification of the state border line course* (якщо йдеться про перевірку того, де саме пролягає лінія) або *bordercrossing verification* (якщо йдеться про контроль факту перетину).

2. Доктринальний аспект: Демаркація vs Делімітація

У межах діяльності **Frontex** цей термін часто стосується технічного моніторингу:

- **Смисл (Sinn):** Це може означати перевірку стану прикордонних знаків або фізичної цілісності кордону.
- **Гармонізація:** Якщо йдеться про контроль за тим, чи не порушено лінію, доцільно вживати термін *borderline surveillance* або *borderline maintenance check*.

3. Семіотичний аналіз (Смисл за Фреге)

- **Знак:** «Перевірка проходження лінії...»

- **Значення (Bedeutung):** Процес встановлення точного місця розташування кордону на місцевості або контроль його перетину.
- **Смисл (Sinn):** Для патруля Frontex – це верифікація легітимності перебування в конкретній точці простору.

Пастка перекладу: Використання слова *pass* (яке може означати «перепустку») замість *crossing* або *course* створює двозначність. Якісний переклад має бути моносемічним.

4. Якісний аспект (Стратегія компресії)

Згідно з нормативно-якісним аспектом, ми маємо уникати нагромадження іменників без чіткого логічного зв'язку.

- **Рекомендований варіант:** *State border line verification*.
- Слово *verification* (верифікація) є базовим для безпекових стандартів ЄС. Воно вказує на офіційну процедуру підтвердження факту або координати.

Отже, аналіз відтворення терміна «перевірка проходження лінії державного кордону» виявив, що дослівний переклад “*line pass check*” не забезпечує належного рівня когнітивної прозорості.

В англomовному дискурсі Агенції Frontex для позначення цієї процедури використовуються терміни “*border line verification*” або “*border surveillance*”. З позицій перекладового термінознавства, якісний переклад вимагає відмови від калькування на користь кодифікованих одиниць, що відповідають технічним регламентам демаркації та охорони кордонів ЄС».

Аналіз прикладу: «*примусове повернення...*» – *return of foreigners... forced*

Цей приклад ілюструє одну з найскладніших ділянок перекладу безпекової термінології – юридичну кодифікацію примусових заходів. У межах перекладового термінознавства цей термін вимагає особливої уваги до нормативного аспекту, оскільки помилка в перекладі може призвести до неправильної правової кваліфікації дій Агенції Frontex.

Аналіз прикладу: «*примусове повернення...*» – *return of foreigners... forced*

1. Нормативний аспект: Синтаксична інверсія та юридична термінологія

Запропонований варіант перекладу має декілька проблем, що знижують його якість у професійному дискурсі.

- **Позиція означення:** В англійській мові прикметник *forced* або *forced-return* повинен стояти перед іменником. Постпозиція (*forced* у кінці) є граматичною помилкою для офіційного стилю.
- **Термінологічна відповідність:** Управі ЄС та документах Frontex термін «особи без громадянства» кодифікований як **stateless persons**, а не «persons without citizenship».

2. Доктринальний аспект: «Forced-return» у системі Frontex

У межах діяльності Агенції Frontex термін «повернення» (*Return*) є центральним.

- **Смисл (Sinn):** Існує чітка диференціація між *Voluntary return* (добровільне повернення) та *Forced-return* (примусове повернення).
- **Кодифікація:** У Регламенті 2019/1896 примусове повернення визначається як операція, що здійснюється за підтримки Агенції (наприклад, через *Collecting Returns*).

3. Семіотичний аналіз (Смисл за Фреге)

- **Знак:** «Примусове повернення іноземців».
- **Значення (Bedeutung):** Процес вислання особи за межі країни на підставі рішення суду чи адміністративного органу.
- **Смисл (Sinn):** Для офіцера Frontex це означає виконання специфічного протоколу, що включає присутність спостерігачів за дотриманням прав людини (*forced-return monitors*).

Пастка

перекладу: Недосвідчені перекладачі іноді використовують *Expulsion* (вислання) або *Deportation* (депортація). Однак у сучасному «євролекті» офіційним терміном є саме *Forced-return*.

4. Якісний аспект (Стратегія гармонізації)

Для досягнення високої якості перекладу ми маємо трансформувати українське речення у компактну англійську термінологічну одиницю.

- **Рекомендований варіант:** *Forced return of foreigners and stateless persons.*
- **Більш стислий варіант (для звітів):** *Forced-return operations.*

Отже, аналіз перекладу терміна «примусове повернення іноземців та осіб без громадянства» демонструє необхідність суворого дотримання нормативного аспекту через використання пре-позитивного означення “*forced-return*”. Заміна описової конструкції “*persons without citizenship*” на кодифікований термін “*stateless persons*” є обов’язковою умовою семантичної гармонізації з міжнародним правом. У межах перекладового термінознавства якість відтворення цього терміна визначає юридичну прозорість дій Агенції Frontex та забезпечує коректну ідентифікацію статусу операції в межах Шенгенського законодавства».

Типологія помилок: Виявлено, що основними проблемами при перекладі терміносистеми Frontex є синтаксична інтерференція (порушення порядку слів), калькування загальноживаної лексики замість доктринальної (*smoothie* замість *strip*) та ігнорування цифрових стандартів ЄС.

Стратегія гармонізації: Найбільш ефективною стратегією перекладу визначено **конвергентну модель**, де український термін адаптується до вимог англійського «євролекту» через структурну компресію та термінологічну уніфікацію.

Роль контексту: Підтверджено, що в перекладовому термінознавстві значення одиниці визначається не словником, а її функцією в оперативних системах (наприклад, JORA або EUROSUR).

Ось головні труднощі, з якими стикається перекладач:

Переклад багатокomпонентних термінів (термінів-словосполучень) у безпековій та військовій сферах (зокрема в системі Frontex) вважається одним

ізнайскладніших завдань. Основна проблема полягає в тому, що англійська мова є синтетичною та схильною до компресії, тоді як українська – аналітичною та вимагає чіткої експлікації зв'язків.

Ось головні труднощі, з якими стикається перекладач:

1. Синтаксична асиметрія (Ланцюжкові конструкції)

В англійській мові поширені атрибутивні ланцюжки (N+N+N), де іменники виконують роль прикметників. В українській мові такі «ланцюжки» неможливі без використання прийменників та змінних відмінків.

- **Приклад:** *State border security risk analysis*.
- **Трудність:** Потрібно розплутати логічний вузол: що до чого відноситься?
- **Результат:** «Аналіз ризиків (чого?) безпеки (чого?) державного кордону».

2. Визначення «сислового ядра»

В англійських термінах головне слово (ядро) зазвичай стоїть в **самому кінці**, а всі слова перед ним – це уточнення. Перекладач має читати термін «справа наліво», але в українській мові ядро найчастіше виноситься **на початок**.

- **Приклад:** *Rapid Border Intervention Teams*.
- **Ядро:** *Teams* (Групи).
- **Перешкода:** Якщо перекладач помилково оберне ядро (наприклад, *Intervention*), зміст терміна буде повністю викривлено.

3. Багатозначність компонентів (Полісемія)

Одне й те саме слово в різних багатокомпонентних термінах може мати різні значення.

- **Приклад:** Слово «**Control**» у *Border control* (контроль/перевірка) та у *Command and control* (управління).
- **Перешкода:** Необхідно враховувати мікроконтекст цього словосполучення, щоб не змішати технічне «регулювання» з адміністративним «наглядом».

4. Проблема «Хибних вузлів» (Амбівалентність зв'язків)

Іноді важко зрозуміти, до якого саме слова відноситься значення.

- **Приклад:** *Advanced passenger information*.
- **Питання:** Інформація є «просунутою» (технологічно) чи це інформація про «просунутих» (транзитних) пасажирів?
- **Правильний переклад:** «Попередня інформація про пасажирів» (API). Тут слово *advanced* означає час надання інформації, а не її складність.

5. Термінологічна компресія та лакуни

Англомовні фахівці часто «викидають» слова, які вважаються зрозумілими в професійному середовищі.

- **Приклад:** *Entry refusal*.
- **Проблема:** В українській мові не можна сказати «в'їзна відмова». Потрібно відновлювати пропущені логічні ланки: «Відмова (у чому?) у праві (на що?) на в'їзд».

6. Переклад акронімів у складі терміна

Часто багатокomпонентний термін містить у собі аббревіатуру, яка сама по собі є терміном.

- **Напр.:** *BSP infrastructure development*.
- Проблема полягає у тому, що потрібно знати розшифровку *BSP* (*Border Crossing Point*) і правильно узгодити її з іншими компонентами: «Розвиток інфраструктури пунктів пропуску через державний кордон».

Стратегії вирішення цих труднощів можуть бути такими. Щоб подолати ці труднощі ми використовували алгоритм регресивного аналізу:

- 1) Знаходимо останнє слово (ядро).
- 2) Встановлюємо ієрархію уточнюючих слів (щовід чого залежить).
- 3) Трансформуємо англійську безприйменникову конструкцію в українську прийменниково-відмінкову за схемою: «Об'єкт + Дія + Уточнення».

Отже, запропонований алгоритм може бути трактований як одна із стратегій перекладу термінів, що вживаються прикордонною службою.

Висновки до Розділу 2

У результаті проведеного перекладознавчого аналізу термінологічних одиниць, що функціонують у межах діяльності Агенції **Frontex**, було зроблено такі висновки:

1. **Виявлено системну асиметрію** між українськими терміносполученнями та англомовними кодифікованими еквівалентами. Встановлено, що для терміносистеми Frontex характерною є тенденція до **структурної компресії** (використання атрибутивних ланцюжків іменників), тоді як в українських перекладах часто спостерігається надмірна описовість та порушення порядку слів (синтаксична інверсія), що знижує прагматичну ефективність терміна.
2. **Обґрунтовано доктринальний пріоритет** у виборі перекладацьких еквівалентів. Якість перекладу у сфері безпеки державного кордону визначається не загальномовною семантикою, а відповідністю терміна регламентам ЄС та стандартам НАТО. Наприклад, розмежування понять “*Risk*” та “*Threat*”, а також вживання терміна “*Forced-return*” замість загального “*Deportation*” є критичним для забезпечення юридичної точності та дотримання фундаментальних прав людини.
3. **Доведено «ядерну» роль аббревіатур** (EUROSUR, VCP, IBM, JO) як вузлових компонентів системи. Аналіз засвідчив, що для забезпечення інтероперабельності найкращою стратегією є збереження латинського написання або транслітерація акронімів із подальшою дефініцією. Будь-яка довільна зміна цих кодів (наприклад, переклад аббревіатур

- українською) призводить до розриву комунікації в межах інформаційних систем Агенції (наприклад, JORA).
4. **Класифіковано типові перекладацькі помилки**, серед яких найнебезпечнішими визначено:
    - **Фонетичну інтерференцію** (наприклад, помилкове вживання *smoothie* замість *strip*);
    - **Термінологічну розмитість** (вживання *safety* замість *security*);
    - **Ігнорування динаміки цифровізації**, коли традиційні терміни (*immigrationcard*) не замінюються сучасними цифровими аналогами (*entryrecord*), що вимагається концепцією «SmartBorders».
  5. **Запропоновано конвергентну модель перекладу**, яка базується на принципах гармонізації. Згідно з цією моделлю, перекладач виступає не просто медіатором, а експертом, що адаптує національну термінологію до стандартів *acquiscommunautaire*, забезпечуючи нормативну та якісну відповідність перекладу вимогам європейського безпекового простору.
  6. Класифікація та аналіз структури терміносистеми Frontex свідчать про її високу прагматичну спрямованість. Це визначає подальший хід дослідження, орієнтований на вибір таких перекладацьких трансформацій, які б забезпечували не лише семантичну еквівалентність, а й функційну ідентичність терміна в обох мовних середовищах.
  7. Проаналізовані приклади ілюструють такі властивості військових термінів:
    - **Термінологічну вмотивованість** (*Riskanalysis*).
    - **Професійний жаргон та цифровізацію** (*Immigrationcard*).
    - **Грубі лексичні помилки** (*Bordersmoothie*).
    - **Синтаксичні асиметрії** (*Reinforced border control*).
    - **Технічну верифікацію** (*Border line verification*).
  8. Переклад багатокomпонентних термінів (термінів-словосполучень) у безпековій та військовій сферах (зокрема в системі **Frontex**) вважається

одним із найскладніших завдань. Основна проблема полягає в тому, що англійська мова є синтетичною та схильною до компресії, тоді як українська – аналітичною та вимагає чіткої експлікації зв'язків.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У результаті проведеного практичного дослідження особливостей перекладу та гармонізації терміносистеми Агенції **Frontex** на засадах перекладового термінознавства було зроблено такі висновки:

1. Обґрунтовано статус перекладового термінознавства як новітнього конвергентного напрямку філологічної науки. Встановлено, що цей напрям долає розрив між суто лінгвістичним описом структури слова та статистичним аналізом перекладацьких трансформацій. У межах перекладового термінознавства нормативно-якісний аспект постає як найвищий критерій оцінки, де якість перекладу визначається не лише еквівалентністю, а й здатністю терміна функціонувати як ідентичний операційний код у різних мовних середовищах.

2. Визначено специфіку терміносистеми Frontex, яка характеризується високим ступенем кодифікації, системності та прагматичної насиченості. З'ясовано, що термінологія Агенції є динамічною структурою, яка поєднує в собі юридичні (Шенгенське право), військові (стандарти НАТО) та технологічні (системи EUROSUR, EES) компоненти. Це вимагає від перекладача не лише лінгвістичної, а й вузькоспеціалізованої екстралінгвістичної компетенції.

3. Доведено, що уніфікація термінології є фундаментом інтеперабельності. На прикладі аналізу аббревіатур (IBM, JO, BCP) та складних терміносполук доведено, що термінологічна єдність забезпечує швидкість та точність комунікації під час спільних операцій. Будь-яка термінологічна девіація в умовах реальних безпекових викликів (наприклад, збройних інцидентів) може призвести до хибної інтерпретації наказів та загрози життю персоналу.

4. Сформульовано основні стратегії гармонізації української терміносистеми у сфері охорони кордону з європейськими стандартами.

Встановлено, що найбільш ефективною є **конвергентна стратегія**, яка передбачає:

- структурну адаптацію українських багатокомпонентних термінів до англомовних атрибутивних моделей;
- суворе дотримання доктринальних дефініцій (наприклад, диференціація *Risk* та *Threat*);
- пріоритет транслітерації для унікальних технологічних акронімів.

5. Визначено функціональну архітектуру терміносистеми.

Установлено, що термінологія Frontex є гетерогенною структурою, яка поділяється на операційно-тактичну, аналітико-прогностичну, технологічну та юридично-адміністративну групи. Кожна група вимагає специфічного підходу: від суворого калькування в операційних протоколах до контекстуальної модуляції в аналітичних звітах.

6. Обґрунтовано домінантні стратегії перекладу на основі кількісного аналізу. Статистичні дані підтвердили перевагу стратегії формально-структурної відповідності (38%), що реалізується через калькування. Це свідчить про високий ступінь уніфікації та прагнення до створення єдиного операційного коду між Україною та ЄС. Синтаксична адаптація (22%) та лексико-семантичні трансформації (18%) визначені як допоміжні інструменти подолання міжмовної асиметрії.

7. Підтверджено статус «ядерних» акронімів як когнітивних домінант. Аналіз таких одиниць, як EUROSUR, JORA, ETIAS, засвідчив, що найбільш ефективною стратегією їх відтворення є транслітерація з обов'язковим збереженням латинського графічного прототипу. Це забезпечує технологічну інтероперабельність та мінімізує ризики помилок при роботі з інтерфейсами спеціалізованого програмного забезпечення.

8. Класифіковано типові перекладацькі девіації. Виявлено, що найпоширеніші помилки (лексична інтерференція, порушення порядку слів, вживання псевдоеквівалентів типу *bordersmoothie*) виникають внаслідок ігнорування нормативно-якісного аспекту перекладу. Доведено,

що для безпекового дискурсу точність терміна є пріоритетною над стилістичною варіативністю.

9. Запропоновано модель конвергентної гармонізації.

Дослідження довело, що якісний переклад у межах перекладового термінознавства – це не просто пошук еквівалентів, а процес інтеграції національної термінології в систему *acquiscommunautaire*. Використання трансформацій конкретизації та модуляції дозволяє адаптувати англомовні поняття до українського нормативного поля, зберігаючи їхню первинну функцію як інструментів управління кордонами.

10. Розроблено практичні рекомендації щодо уникнення перекладацьких помилок, спричинених синтаксичною інтерференцією та семантичною розмитістю. Результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності Державної прикордонної служби України для вдосконалення нормативно-правової бази, підготовки двомовних глосаріїв оперативної звітності та підвищення рівня взаємодії з європейськими партнерами.

11. Для українського перекладача робота з такою термінологією є процесом гармонізації, тобто пошуку або створення відповідників, які б не лише передавали зміст поняття, а й інтегрували його в українське правове та військове поле, наближаючи національне законодавство до стандартів ЄС.

12. Перспективи подальших досліджень вбачаються у вивченні впливу штучного інтелекту та систем автоматизованого перекладу на стандартизацію безпекової термінології, а також у подальшій розробці глосаріїв для нових підрозділів Агенції, таких як Постійний корпус (*StandingCorps*).

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабан Т. Англійсько-український словник-довідник інженерії доквілля. Львів : Вид-во Держ. ун-ту «Львівська політехніка», 2000. 400 с.
2. Бойко Ю. П. Семантична деривація в онтогенезі англійської політичної термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія.* 2024. № 68. С. 16–20.
3. Бойко Ю. П. Терміни в науково-технічному тексті: дефінітність та переклад. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. праць.* Хмельницький : ХНУ, 2024. Вип. 30. С. 5–13.
4. Бялик В. Д. Епістемологія лексичного квантора : монографія. Чернівці : Золоті литаври, 2012. 418 с.
5. Гладкоскок Л. Г. Структурно-семантичні особливості термінології інтернету. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія.* 2024. № 68. С. 41–45.
6. Гудманян А. Г., Сітко А. В., Єнчева Г. Г. Вступ до перекладознавства : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2017. 296 с.
7. Гурський С. О. Значення і смисл слова. *Іноземна філологія.* Львів, 1971. Вип. 53. С. 28–34.
8. Гурський С. О. Нейтралізація позицій в семасіології. *Іноземна філологія.* Львів, 1981. Вип. 63. С. 5–56.
9. Дудок Р. І. Значення слова як семантичний диференціал. *Вісник Львівського університету. Серія: Іноземні мови.* 2003. Вип. 11. С. 45–51.
10. Дудок Р. І. Інваріантне значення та основні типи смислів прикметників rough і smooth : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Львів, 1992. 15 с.

11. Дудок Р. І. Інваріантне значення та структура полісемантичного слова. *Наукові записки. Серія : Мовознавство*. Тернопіль, 2003. С. 86–88.
12. Дудок Р. І. Конотативний аспект переносного значення слова. *Типологія мовних значень у діяхронічному та зіставному аспектах*. Донецьк, 2004. Вип. 9. С. 126–131.
13. Дудок Р. І. Мовний знак, його властивості та значення. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. Київ, 2003. Вип. 7. С. 30–36.
14. Дудок Р. І. Проблема значення і смислу терміна в гуманітарних науках : монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 358 с.
15. Дудок Р. І. Термін та його структурно-семантичний потенціал. *Вісник СумДУ*. 2006. № 3 (87). С. 119–123.
16. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основні термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : КМ Academia, 2000. 218 с.
17. Ємельянова Г. О. Структурно-семантичні особливості термінологічних словосполучень. *Іноземна філологія*. Львів, 1977. Вип. 48. С. 35–41.
18. Іващенко В. Л., Яценко Н. О. Українське перекладне термінознавство на тлі слов'янського досвіду. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія : Германська філологія*. 2014. Вип. 692–693. С. 39–44.
19. Іващишин І. М. Структурні особливості та семантична диференціація термінів-словосполучень. *Іноземна філологія*. Львів, 1996. № 109. С. 41–44.
20. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
21. Квітко І. С. Термін у науковому документі. Львів : Вища школа, 1976. 128 с.
22. Кияк Т. Р. Лінгвістичні аспекти термінознавства : навч. посібник. Київ : НМК ВО, 1989. 104 с.

23. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Вінниця : Нова книга, 2006. 592 с.
24. Кійко С. В. Асоціації як універсальний чинник зміни значення слів. *Філологічні науки*. Чернівці : Книги-XXI, 2010. Вип. 22. Т. 1. С. 183–188.
25. Кійко С. В. Німецько-українська міжмовна омонімія : монографія. Чернівці : Родовід, 2014. 434 с.
26. Кійко С., Кійко Ю. Терміносистема інженерної психології в німецькій мові: структура і семантика. *Германська філологія*. 2024. Вип. 850–851. С. 37–46.
27. Кійко С., Кійко Ю., Рубанець Т. Авторська термінологія у німецькомовному філософському дискурсі. *Германська філологія*. 2025. Вип. 855–856. С. 71–78.
28. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. Київ : ІНК ОС, 2001. 290 с.
29. Костенко Л. М. Вмотивованість терміна. *Нова філологія*. Запоріжжя : ЗДУ, 2002. № 1 (12). С. 380–382.
30. Кочан І. М. Структурно-семантичні особливості двоелементних радіотехнічних термінів. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 1987. Вип. 18. С. 28–30.
31. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Академія, 2001. 368 с.
32. Кочерган М. П. Зіставна лексична семантика: проблеми і методи дослідження. *Мовознавство*. 1966. № 2–3. С. 3–12.
33. Куделько З. Б. Англійська терміносистема ринкових відносин: синтагматичні та парадигматичні особливості : дис. ... канд. філол. наук. Чернівці, 2003. 239 с.
34. Кусько К. Дискурсна стратегія іноземномовної комунікації: лексикографічні аспекти. Львів : Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2001. С. 137–140.
35. Левицький В. В. Семасіологія. Вінниця : Нова Книга, 2006. 512 с.
36. Левицький В. В. Сучасне розуміння структури лексичного значення. *Мовознавство*. 1982. № 5. С. 12–19.

37. Лещук Т. Й. Типологія термінологічних підсистем. Львів :Світ, 1999. 212 с.
38. Мірошникова К. В. Особливості перекладу англomовних економічних термінів. URL: http://confcontact.com/2013_04_17/21_Miroshnikova.htm (дата звернення: 24.10.2024).
39. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство : підручник. Львів :Світ, 1994. 216 с.
40. Решетілова О. М. Лінгводидактичні засади навчання майбутніх документознавців української професійної лексики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2016. 224 с.
41. Сайко М. А. Відтворення і стандартизація медичної термінології в німецько-українських лексикографічних джерелах : дис. ... д-ра філософії : 035. Київ, 2021. 276 с.
42. Сайко М. А. Переклад як симулятор та симулятори в перекладі. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 9. Т. 2. С. 64–69.
43. Сайко М. А. Перекладові термінознавство в Україні: становлення, основи та перспективи. *Мовні та концептуальні картини світу*. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2023. С. 57–68.
44. Сайко М. А. Стандартизація медичної термінології крізь призму перекладового термінознавства. *Innovation in science: modern challenges : Proc. of the 3rd Int. Sci. Conf. Munich* : Littera Verlag, 2020. P. 234–237.
45. Саламаха М. Я. Англomовний термін сфери охорони здоров'я та його базові ознаки. *Наукові записки НаУ «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2014. Вип. 45. С. 49–52.
46. Сапожник І. В. Функціонування комерційних термінів в авторському дискурсі. *Наукові записки НаУ «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2009. Вип. 11. С. 346–351.
47. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями і проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.

48. Семко Н. М. Англійські терміни-словосполучення у галузі механізації сільськогосподарського виробництва. *Іноземна філологія*. Львів, 1990. № 98. С. 17–22.
49. Скороходько Е. Сучасна англійська термінологія. Київ : УІЛМ, 2002. 76 с.
50. Скороходько Е. Термін у науковому контексті. Київ : Логос, 2006. 98 с.
51. Тищенко О. В., Юхимець С. Ю., Фоміна К. Є. Особливості перекладу науково-технічної літератури галузі комп'ютерних технологій. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2018. № 26. С. 121–132.
52. Тур О. М. Документознавча термінологія: проблеми уніфікації та стандартизації : монографія. Кременчук : ПП Щербатих, 2018. 301 с.
53. Удалов В. Л. Конфліктність як терміноструктура і терміносистема. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2005. № 22. С. 147–149.
54. Фурт Д. В., Дмитрук Л. А. Термінологія : навч. посібник. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 172 с.
55. Хацер Г. О. Особливості перекладу термінологічної лексики на прикладі текстів медичного спрямування. *Наукові записки Ніжинського ДУ ім. Миколи Гоголя*. 2013. Кн. 3. С. 151–154.
56. Шилінська І. Ф. Засоби і способи номінації термінів галузі комп'ютерних інформаційних технологій. *Наукові виклади*. 2013. № 5. С. 70–73.
57. Шмідт Д. П. Способи перекладу англійських туристичних термінів українською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2021. № 52. Т. 2. С. 189–202.
58. Bowker L. Terminology and Translation. *Handbook of Terminology*. Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins, 2015. Vol. 1. P. 303–323.

59. Bühler H. Translation(swissenschaft) und Terminologie(wissenschaft) im akademischen Fächerkanon. *Translation und Gesellschaft*. Frankfurt amMain, 2005. Bd. 4. S. 72–82.
60. Galinski Ch., Budin G. New trends in translation-oriented terminology management. *Scientific andtechnicaltranslation*. Amsterdam, 1993. Vol. VI. P. 209–216.
61. Kiyko S., Kiyko Yu. Polysemy of Verb Terms in Modern German. *Philological Science and Education in the Paradigm of Globalization Processes*. Riga :Baltija Publishing, 2025. P. 2–26.
62. Kyiko S., Boyko Yu. Network Terminology in German. *Innovative Methods in Education, Science and Business : Proc. of the 3rd Int. Sci. Conf.*Brussels, Antwerp, 2024.
63. Kyiko S., KyikoYu., BoykoYu. Methodology for Using Statistical Data in Teaching German for Specific Purposes. *AcademiaPolonica*. 2025. Vol. 72, № 5.
64. Muráth J. Translation-oriented terminology work in Hungary. *Terminology in Everyday Life*. Amsterdam ;Philadelphia : John Benjamins, 2010. P. 47–60.
65. Pavel S., Nolet D. The Handbook of Terminology. Ottawa : Translation Bureau, 2001.
66. Rebrii O. Systemic approach to translation: experimental research. *Advanced Education*. 2017. Вип. 8. С. 109–114.
67. Rebrii O. Translation as an Art: A Mimetic Background. *Language – Literature – the Arts: A Cognitive-Semiotic Interface*. Frankfurt amMain : Peter Lang, 2017. Vol. 14. P. 183–196.
68. Roberts G. K. A Dictionary of Political Analysis. Hoboken : Prentice Hall Press, 1971. 254 p.
69. Roelcke T. Specialized Communication. An International Handbook. Berlin, Boston : De GruyterMouton, 2019. Vol. 1. 743 p.
70. Sierra Ch. V. Translation-oriented terminology management and ICTs. *Interdisciplinarity and languages*. Bern, 2011. P. 45–64.

71. Snell-Hornby M., Budin G. Translationswissenschaft in Wien. *Reflexive Innensichten aus der Universität*. Göttingen : V&R unipress, 2015. S. 239–252.

72. Thelen M. Relations between terms: a cognitive approach. *LinguisticaAntverpiensia*. 2002. № 1. P. 193–209.

73. Thelen M. The interaction between terminology and translation. *Transcom*. 2015. 8(2). P. 347–381.

74. Wüster E. The Machine Tool: An Interlingual Dictionary of Basic Concepts. 1968. 386 p.

ПЕРЕЛІК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

75. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.

76. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. / за ред. І. Гамб'є, Л. ван Дорслара. Вінниця : Нова Книга, 2020. Т. 1. 552 с.

77. Кійко С. В. Німецько-український інженерно-технічний словник. Чернівці : ЧНУ, 2020. 468 с.

78. Кійко С. В., Малейка А. І. Німецько-український словник психологічних термінів. Чернівці : ЧНУ, 2019. 480 с.

79. Кійко С. В., Пинтюк Є. С. Німецько-український словник термінів архітектури і будівництва. Чернівці : ЧНУ, 2020. 144 с.

80. Кійко С. В., Школьна Н. О. Німецько-український словник термінів промислової автоматизації. Чернівці : Букрек, 2019. 378 с.

81. Мелех Г. Б., Кійко С. В. Німецько-український кулінарний словник. Чернівці : ЧНУ, 2021. 288 с.

82. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 844 с.

83. Стегніцька Л. В., Кійко С. В. Англійсько-український словник термінів-епонімів. Чернівці : ЧНУ, 2019. 288 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

84. Доктринальні та методичні документи Frontex: Спільна інтегрована модель аналізу ризиків (CIRAM 2.0), звіти про спільні операції (Joint Operations reports), посібники для постійного корпусу (Standing Corps manuals).

85. Нормативно-правові акти ЄС: Регламент (ЄС) 2019/1896 про Європейську прикордонну та берегову охорону, Шенгенський кодекс про кордони (Schengen Borders Code).

86. Практичний матеріал: Тексти перекладів офіційної документації, звіти українських офіцерів зв'язку та матеріали тренінгів, де було зафіксовано випадки термінологічної інтерференції та перекладацьких помилок.

87. РІШЕННЯ про затвердження стандарту державної мови «Термінологія у сфері безпеки державного кордону» {З змінами, внесеними згідно з рішенням Національної комісії зі стандартів державної мови від 05 грудня 2025 року № 426}

88. Спеціалізоване програмне забезпечення та інтерфейси: Назви категорій та інструкції до систем JORA (Joint Operations Reporting Application) та EUROSUR.

89. СТАНДАРТ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ СДМ 19.11:2025 Термінологія у сфері безпеки державного кордону. Київ. Національна комісія зі стандартів державної мови. 2025.

90. Термінологічні бази даних: Міжінституційна термінологічна база даних ЄС (IATE), глосарії НАТО (AAP-06), а також глосарії Державної прикордонної служби України.

ДОДАТКИ

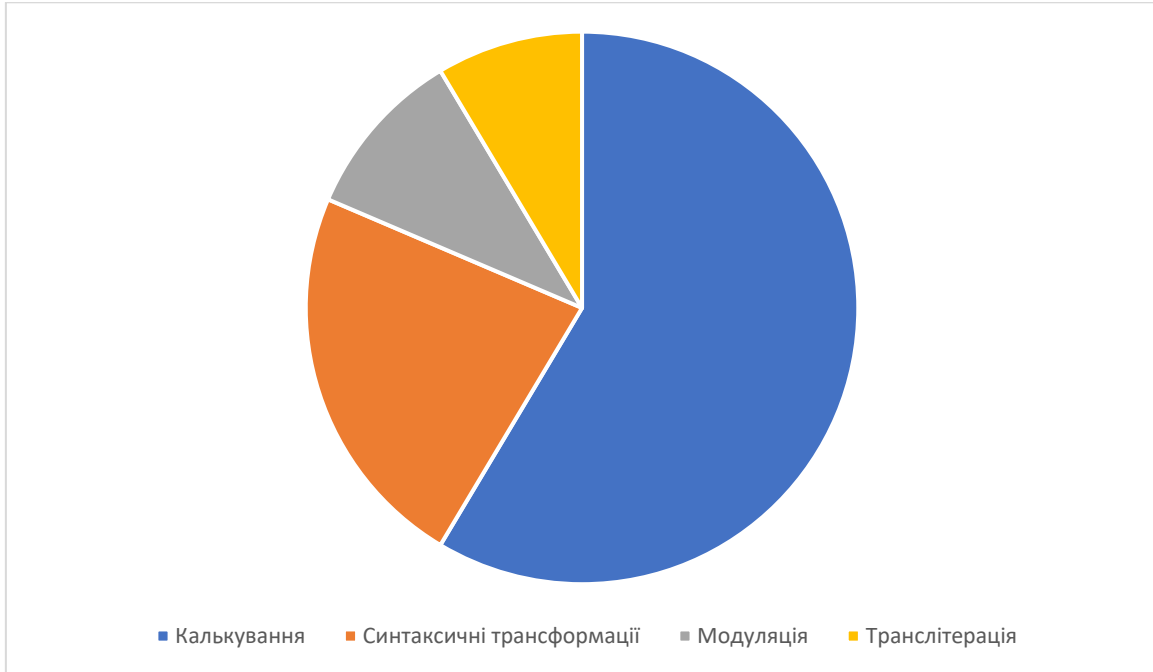
Додаток А

FRONTEXMission

МІСІЯ FRONTEX

**Використання трансформацій при перекладі прикордонних термінів
агенції FRONTEX**

НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ ЗІ СТАНДАРТІВ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ**РІШЕННЯ**

Київ

19 листопада 2025 року

№ 398

**Про затвердження
стандарту державної мови
«Термінологія у сфері
безпеки державного кордону»**

*{Зі змінами, внесеними згідно з рішенням Національної комісії
зі стандартів державної мови від 05 грудня 2025 року № 426}*

Відповідно до частин першої та другої статті 43, пункту 1 частини першої статті 44, частин першої та четвертої статті 47 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», пункту 3, підпункту 1 пункту 4 та пунктів 7 і 12 Положення про Національну комісію зі стандартів державної мови, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 листопада 2019 року № 911, Порядку напрацювання, затвердження, уведення в дію, перегляду стандартів державної мови та внесення змін до них, затвердженого рішенням Національної комісії зі стандартів державної мови від 16 листопада 2023 року № 421, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04 грудня 2023 року за № 2107/41163, з урахуванням висновку Інституту української мови Національної академії наук України від 30 жовтня 2025 року № 307/432 та інших наукових й освітніх установ, діючи в умовах уведеного в Україні воєнного стану, Національна комісія зі стандартів державної мови на засіданні (протокол від 19 листопада 2025 року № 89)

ВИРІШИЛА:

1. Затвердити стандарт державної мови «Термінологія у сфері безпеки державного кордону», що додається.

2. Апаратіві Національної комісії зі стандартів державної мови (Карбовська Ю. С.) забезпечити опублікування цього рішення на офіційному вебсайті Національної комісії зі стандартів державної мови.

*{Пункт 2 зі змінами, внесеними згідно з рішенням Національної комісії
зі стандартів державної мови від 05 грудня 2025 року № 426}*

2

3. Це рішення набирає чинності з дня його опублікування на офіційному вебсайті Національної комісії зі стандартів державної мови.

{Пункт 3 зі змінами, внесеними згідно з рішенням Національної комісії зі стандартів державної мови від 05 грудня 2025 року № 426}

4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Національної комісії зі стандартів державної мови Новікову О. О.

**Голова
Національної комісії
зі стандартів державної мови**

Юлія ЧЕРНОБРОВ

СТАНДАРТ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ

СДМ 19.11:2025

Термінологія у сфері безпеки державного кордону

Видання офіційне

Київ

**Національна комісія
зі стандартів державної мови**

2025

ЗМІСТ

1. ПЕРЕДМОВА	3
2. СТАНДАРТ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ	6
2.1. Сфера застосування	6
2.2. Нормативні покликання	6
2.3. Загальні пояснення	6
2.4. Основний зміст	7
2.5. Абетковий покажчик термінів	25
3. ДОВІДКОВІ МАТЕРІАЛИ	28
3.1. Додаток 1. Відповідники до термінів англійською мовою	28
3.2. Додаток 2. Суб'єктні елементи сфери безпеки державного кордону	36
4. БІБЛІОГРАФІЯ	44

1. ПЕРЕДМОВА

Стандарт державної мови «Термінологія у сфері безпеки державного кордону» є першим системним документом, що вносить 114 термінів і визначень понять у прикордонній сфері, забезпечує єдність і точність термінології, усуває розбіжності у правозастосуванні, формує єдину терміносистему для органів державної влади, освітніх, наукових установ.

Документ має важливе практичне значення для службової діяльності прикордонних та правоохоронних органів; формування державної прикордонної політики та підготовки нормативних актів; професійної підготовки й підвищення кваліфікації персоналу; наукових досліджень у сфері національної безпеки та права; міжнародної співпраці у сфері захисту державного кордону.

Упровадження єдиного термінологічного поля дає змогу забезпечити узгодженість нормативно-правових актів та офіційних документів; підвищити результативність діяльності Державної прикордонної служби України, Збройних Сил України та інших суб'єктів сектору безпеки й оборони; гармонізувати національну терміносистему з міжнародними стандартами (Європейського Союзу, Європейського агентства прикордонної і берегової охорони (Frontex), Організації Північноатлантичного договору); розширити функціонування української мови у стратегічно важливій сфері захисту державного кордону.

1. РОЗРОБИЛА робоча група з напрацювання стандарту державної мови «Термінологія у сфері безпеки державного кордону» (рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 10.06.2024 № 197) у складі:

1) Нікіфоренка Володимира Степановича, доктора юридичних наук, доцента, Заслуженого юриста України, першого заступника Голови Державної прикордонної служби України, генерал-майора (голова робочої групи);

2) Морохова Олега Олександровича, кандидата наук із державного управління, начальника управління контролю та документального забезпечення Департаменту організації роботи, планування та контролю Адміністрації Державної прикордонної служби України, полковника (заступник голови робочої групи);

3) Боровика Олега Васильовича, доктора технічних наук, професора, заступника начальника відділу організації освітньої та наукової діяльності управління професійної підготовки Департаменту персоналу Адміністрації Державної прикордонної служби України, полковника (секретар робочої групи);

4) Верхняцького Сергія Володимировича, провідного інспектора відділу підготовки нормативного забезпечення та методології управління організації прикордонної служби Департаменту охорони державного кордону Адміністрації Державної прикордонної служби України, полковника у відставці;

5) Горбатюка Павла Миколайовича, заступника начальника управління контролю та документального забезпечення Департаменту організації роботи,

планування та контролю Адміністрації Державної прикордонної служби України, полковника;

6) Коротушака Андрія Івановича, кандидата наук із державного управління, головного консультанта відділу міжнародного права, адаптації та систематизації законодавства управління юридичного забезпечення Адміністрації Державної прикордонної служби України, полковника юстиції;

7) Купрієнка Дмитра Анатолійовича, доктора військових наук, професора, начальника відділу забезпечення якості освіти – головного наукового співробітника Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковника;

8) Магася Геннадія Анатолійовича, доктора наук із державного управління, професора, заступника начальника кафедри прикордонної безпеки факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковника;

9) Торічного Вадима Олександровича, доктора наук з державного управління, доцента, професора кафедри національної безпеки та управління факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковника;

10) Шумовецької Світлани Павлівни, доктора педагогічних наук, професора, доцента кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін факультету забезпечення оперативно-службової діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Координатор робочої групи – доктор філологічних наук, професор, член Національної комісії зі стандартів державної мови Новікова Ольга Олександрівна.

2. ПРОВЕДЕНО ПУБЛІЧНЕ ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ з 16 квітня 2025 року до 16 травня 2025 року.

3. НАДАНО ПРОПОЗИЦІЇ ТА ВИСНОВКИ:

Військової академії (м. Одеса) від 20 вересня 2025 року;

Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 05 вересня 2025 року;

Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого від 30 вересня 2025 року;

Воєнної академії імені Євгенія Березняка від 15 вересня 2025 року;

Інституту української мови Національної академії наук України від 30 жовтня 2025 року;

Інституту Управління державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 16 вересня 2025 року;

Національної академії внутрішніх справ від 03 жовтня 2025 року;

Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (військової частини 9960) від 16 травня 2025 року;
Національної академії Служби безпеки України від 26 вересня 2025 року;
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного від 17 вересня 2025 року;
Національного університету оборони України від 19 вересня 2025 року;
Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України від 30 вересня 2025 року.

4. ПЕРЕВІРЕНО в апараті Національної комісії зі стандартів державної мови 18 листопада 2025 року.

5. СХВАЛЕНО на підставі рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 19 листопада 2025 року № 398 «Про затвердження стандарту державної мови «Термінологія у сфері безпеки державного кордону», зі змінами, внесеними згідно з рішенням Національної комісії зі стандартів державної мови від 05 грудня 2025 року № 426 «Про внесення змін до рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 19 листопада 2025 року № 398».

6. НАДАНО ЧИННОСТІ з 05 грудня 2025 року.

7. Цей стандарт державної мови розроблено ВПЕРШЕ.

2. СТАНДАРТ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ «ТЕРМІНОЛОГІЯ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ»

2.1. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Цей Стандарт застосовують у всіх сферах суспільного життя, визначених у законодавстві.

2.2. НОРМАТИВНІ ПОКЛИКАННЯ

Підставою для цього Стандарту є такі документи:

Конституція України;

Закон України «Про державну прикордонну службу України»;

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»;

Положення про Національну комісію зі стандартів державної мови, (постанова Кабінету Міністрів України від 06 листопада 2019 року № 911);

Порядок напрацювання, затвердження, уведення в дію, перегляду стандартів державної мови та внесення змін до них (рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 16 листопада 2023 року № 421, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 04 грудня 2023 року за № 2107/41163);

Рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 10 червня 2024 року № 197 «Про напрацювання проекту стандарту державної мови «Термінологія у сфері безпеки державного кордону» (зі змінами).

2.3. ЗАГАЛЬНІ ПОЯСНЕННЯ

Стандарт охоплює широкий спектр термінів – від базових понять до складних оперативних процедур забезпечення безпеки державного кордону. У документі логічно структуровано термінологійний апарат, що містить такі компоненти: основні поняття державного кордону та його режиму; термінологію прикордонного контролю та пропуску; спеціалізовані терміни оперативно-службової діяльності; поняття міжнародної співпраці у прикордонній сфері тощо.

Довідково подано англійські терміни-відповідники, узяті з міжнародних стандартів і фахових словників.

2.4. ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

2.4.1 аналіз ризиків у сфері безпеки державного кордону

Сукупність процедур і методів оброблення інформації для визначення наявних та потенційно можливих ризиків з використанням спільної інтегрованої моделі аналізу ризиків Європейського агентства прикордонної і берегової охорони (Frontex).

2.4.2 бар'єрність державного кордону

Сукупність умов і чинників (фізико-географічних, природно-кліматичних, воєнних, військових, фізичних (інженерно-технічних), демографічних, комунікаційних, адміністративно-правових, соціокультурних чи економічних), які перешкоджають розвитку міждержавних відносин, ускладнюють транскордонне і транснаціональне сполучення та співпрацю.

2.4.3 безпека державного кордону

Стан захищеності державного кордону, ґрунтований на дотриманні принципів непорушності кордонів і недоторканності державного кордону на рівні прийнятного ризику.

2.4.4 боротьба з транснаціональною злочинністю

Комплекс заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення правопорушень, пов'язаних із перетинанням державного кордону або переміщенням через нього, протидія яким належить до компетенції суб'єктів інтегрованого управління державним кордоном та міжнародних правоохоронних організацій відповідно до Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності.

2.4.5 ветеринарно-санітарний контроль на державному кордоні

Діяльність державних інспекторів ветеринарної медицини для запобігання проникненню через державний кордон збудників інфекційних хвороб під час увезення чи вивезення тварин, продуктів, сировини тваринного походження, фуражу.

Прикордонний санітарно-ветеринарний контроль.

2.4.6 віза

Дозвіл, необхідний для в'їзду на територію України або для транзитного проїзду через її територію протягом визначеного строку, наданий уповноваженим органом України в установленій законодавством формі.

2.4.7 в'їзд у прикордонну смугу

Дії особи щодо перетинання межі прикордонної смуги в напрямку державного кордону.

2.4.8 внутрішні води України

Водні об'єкти (річки, озера, канали, водосховища, болота, підземні води, а також акваторії морів, морських портів, бухт, губ, заток, лиманів, гаваней, рейдів), які перебувають під суверенітетом України і не належать до її територіальних вод (територіального моря).

2.4.9 гарантування прикордонної безпеки України

Системна, законодавчо врегульована діяльність компетентних органів та уповноважених суб'єктів щодо визначення та підтримання належного стану захищеності національних інтересів України у прикордонній сфері.

Заходи з прикордонної безпеки України.

2.4.10 господарська діяльність на державному кордоні

Судноплавство, користування водними об'єктами для потреб лісосплаву та інші види водокористування, створення гідроспоруд, провадження інших робіт у внутрішніх водах України, користування землею, лісами, об'єктами тваринного світу, ведення геологічних розвідувань та інша господарська діяльність, яку здійснюють з урахуванням особливостей режиму державного кордону відповідно до законодавства України та чинних міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надає Верховна Рада України.

2.4.11 делімітація державного кордону

Визначення загального напрямку проходження державного кордону, узгодженого між суміжними державами, та його фіксація в документах делімітації, що містять опис проходження лінії державного кордону, а також його графічне зображення на делімітаційних картах за спеціально обраними й узгодженими природними або штучними точками чи орієнтирами.

2.4.12 демаркація державного кордону

Фіксація лінії державного кордону на місцевості відповідно до документів делімітації, позначення її відповідними прикордонними знаками, доданими до них картами й описами, та складання підсумкових документів демаркації, що містять детальний опис проходження державного кордону.

2.4.13 державна прикордонна політика

Складник державної політики; систематична скоординована управлінська та нормотворча діяльність компетентних органів та уповноважених суб'єктів, спрямована на гарантування прикордонної безпеки України.

Державна політика у сфері охорони та захисту державного кордону.

Державна політика у сфері інтегрованого управління державним кордоном.

Державна політика у прикордонній сфері.

2.4.14 державний кордон України

Лінія і вертикальна поверхня, що проходить цією лінією, які визначають межі території України – суші, вод, надр і повітряного простору.

2.4.15 дозвіл на в'їзд у прикордонну смугу

Документ, що надає право особі перетнути прикордонну смугу, який діє лише на території зони його чинності впродовж одного року з дня видачі.

2.4.16 дозвіл на перебування, проживання, провадження робіт у прикордонній смузі

Документ, який надає право особі перебувати, проживати, виконувати роботи у прикордонній смузі впродовж визначеного строку.

2.4.17 загроза безпеці державного кордону

Наявні та потенційно можливі явища й чинники, що негативно впливають на сферу безпеки державного кордону.

2.4.18 захист державного кордону

Скоординована діяльність військових формувань і правоохоронних органів держави в межах наданих їм повноважень, що охоплює комплекс політичних, організаційно-правових, дипломатичних, економічних, військових, прикордонних, імміграційних, розвідувальних, контррозвідувальних, оперативно-розшукових, природоохоронних, санітарно-карантинних, екологічних, технічних та інших заходів.

2.4.19 збройний конфлікт на державному кордоні

Збройне зіткнення між державами або між сторонами, що ворогують, локалізоване у прикордонному просторі.

Прикордонний збройний конфлікт.

2.4.20 «зелений коридор»

Смуга руху в пункті пропуску через державний кордон без митного контролю, у якій призначені для переміщення товари не підлягають оподаткуванню митними платежами і письмовому декларуванню та не підпадають під установлені законодавством заборони або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території.

2.4.21 зона прикордонного контролю

Територія в пункті пропуску через державний кордон, на якій уповноважені представники Державної прикордонної служби України здійснюють прикордонний контроль осіб, огляд транспортних засобів, вантажів та іншого майна згідно із чинним законодавством України.

Зона контролю на державному кордоні.

2.4.22 зона сервісного обслуговування перед пунктом пропуску через державний кордон

Територія перед пунктом пропуску, на якій юридичні та фізичні особи надають не заборонені законодавством України послуги.

2.4.23 імміграційна картка

Документ з інформацією про іноземця або особу без громадянства, який/яка в'їжджає в Україну чи виїжджає за її межі, що його заповнюють у випадках і порядку, визначених центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері охорони державного кордону.

2.4.24 контактність державного кордону

Сукупність умов і чинників, які сприяють розвитку міждержавних відносин, транскордонному та транснаціональному сполученню, співпраці, налагодженню взаємовигідних економічних і соціокультурних зв'язків.

2.4.25 контроль на державному кордоні другої лінії

Заходи з додаткового вивчення наявності законних підстав для перетинання державного кордону особами, транспортними засобами й переміщення через нього вантажів.

Прикордонний контроль другої лінії.

2.4.26 контроль на державному кордоні першої лінії

Мінімально необхідні перевірки заходи з метою визначення наявності законних підстав для перетинання державного кордону особами, транспортними засобами та переміщення через нього вантажів.

Прикордонний контроль першої лінії.

2.4.27 контрольно-слідова смуга

Спеціально підготовлена вздовж державного кордону або іншого охоронюваного об'єкта смуга місцевості, поверхня якої в її природному стані або після спеціальної підготовки забезпечує фіксування та збереження слідів правопорушників, тварин або інших об'єктів.

2.4.28 лінія прикордонних інженерних споруд

Ділянка місцевості в межах прикордонної смуги та інші земельні ділянки, надані відповідно до законодавства в постійне користування органам Державної прикордонної служби України для облаштування й утримання інженерно-технічних споруд і огорож, прикордонних знаків, просік, комунікацій та інших об'єктів.

Лінія інженерних споруд на державному кордоні.

2.4.29 масовий перехід державного кордону

Одночасне або поступове перетинання державного кордону великою кількістю осіб, спричинене зовнішньою агресією, іноземною окупацією, громадянською війною, зіткненням на етнічній основі, природними чи техногенними катастрофами або іншими подіями, що порушують громадський порядок в окремій частині або на всій території країни походження.

2.4.30 мирний прохід через територіальне море

Перетинання судном територіального моря держави без заходження в її внутрішні води або з метою проходу у внутрішні води й порти держави чи виходу з них у відкрите море без порушення миру, а також правопорядку або безпеки держави.

2.4.31 національні інтереси України в прикордонній сфері

Життєво важливі інтереси суспільства і держави, що охоплюють безпеку державного кордону; суверенні права України в її прилеглий зоні та виключній (морській) економічній зоні; відновлення державного суверенітету України над тимчасово окупованими прикордонними територіями; безпечний транскордонний і транснаціональний рухи у встановленому законодавством порядку; дотримання прав і свобод осіб, які потребують притулку та/або захисту; розвиток прикордонних територій держави (відповідно до стану міждержавних відносин із кожною суміжною державою); сталий розвиток системи гарантування прикордонної безпеки України, її інтеграцію до європейського та євроатлантичного безпекових просторів.

2.4.32 недоторканність державного кордону

Найважливіша ознака суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності держави; юридична гарантія правового статусу державного кордону, що полягає в його захисті від незаконної зміни або незаконного перетинання.

2.4.33 незаконне переміщення через державний кордон

Переміщення через державний кордон вантажів, матеріалів, документів та інших предметів із порушенням установлених правил.

2.4.34 незаконне переправлення осіб через державний кордон

Дії, спрямовані на переміщення (переведення, перевезення тощо) осіб через державний кордон з порушенням установлених правил, або за документами, які містять недостовірні відомості про особу, без дозволу відповідних органів влади.

2.4.35 непорушність кордонів

Принцип міжнародного права щодо гарантування європейської безпеки, орієнтований на забезпечення стабільності державних кордонів, який зобов'язує держави-учасниці Наради з безпеки і співробітництва в Європі (пізніше – Організації з безпеки і співробітництва в Європі) визнавати непорушними кордони інших держав-учасниць та інших держав у Європі й утримуватися від будь-яких зазіхань на ці кордони, а також від будь-яких вимог або дій, спрямованих на захоплення й узурпацію частини або всієї території будь-якої держави-учасниці.

2.4.36 обстановка на державному кордоні

Сукупність умов і чинників, що виникли на ділянці відповідальності підрозділу або органу охорони державного кордону й безпосередньо впливають на здійснення оперативно-службової діяльності, зумовлюють вибір сил, засобів, форм і методів (способів, прийомів) виконання поставлених завдань.

2.4.37 огляд транспортних засобів і вантажів

Комплекс дій та заходів щодо недопущення незаконного переміщення через державний кордон (зокрема в обладнаних схованках) осіб, зброї, наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, боєприпасів, вибухових речовин, матеріалів і предметів, заборонених для переміщення через державний кордон, а також виявлення викрадених транспортних засобів.

2.4.38 одностороннє позначення державного кордону на місцевості

Дії щодо позначення державного кордону на місцевості позначками (знаками), необхідні для захисту політичних та економічних інтересів, забезпечення правових підстав для охорони державного кордону в умовах негативного ставлення суміжної держави до його договірно-правового оформлення.

2.4.39 охорона державного кордону

Діяльність Державної прикордонної служби України спільно зі Збройними Силами України щодо забезпечення недоторканності державного кордону в прикордонному просторі.

2.4.40 перебування у прикордонній смузі

Перебування особи / осіб у межах прикордонної смуги.

2.4.41 перевірка документів особи, яка перетинає державний кордон

Перевірка уповноваженою службовою особою Державної прикордонної служби України паспортного та інших документів особи, яка перетинає державний кордон, з метою встановлення чинності цих документів та їх належності особі, а також перевірка за результатами профілювання ризиків усіх документів, що стосуються транспортних засобів, вантажів та іншого майна.

2.4.42 перевірка лінії державного кордону

Перевірка наявності й стану прикордонних знаків, а також стану прикордонних просік відповідно до договорів між Україною і суміжними державами про правовий режим державного кордону, співпрацю та взаємну допомогу з прикордонних питань.

2.4.43 перевірка проходження лінії державного кордону

Перевірка, яку здійснюють спільні (змішані) прикордонні комісії, утворені відповідно до договорів між Україною і суміжними державами про правовий режим державного кордону, співпрацю та взаємну допомогу з прикордонних питань, із проведенням контрольних геодезичних вимірів координат і висот прикордонних знаків та складанням уточнених документів демаркації, що містять детальний опис його проходження.

2.4.44 перетинання державного кордону

Рух особи або транспортного засобу через державний кордон.

2.4.45 перетинання державного кордону вимушене

Рух особи або транспортного засобу через державний кордон в пунктах пропуску (пунктах контролю) або поза ними за надзвичайних обставин, що внеможливають дотримання встановленого законом порядку (правил).

2.4.46 перетинання державного кордону незаконне

Рух особи або транспортного засобу через державний кордон з порушенням визначеного законом порядку, за що передбачено адміністративну або кримінальну відповідальність.

2.4.47 побудова охорони державного кордону

Раціональне (обґрунтоване) розташування основних і додаткових сил та засобів, технічних засобів охорони державного кордону, інженерних споруд і загороджень у межах ділянки відповідальності органу (підрозділу) охорони державного кордону на певний період.

2.4.48 повітряний коридор перетинання державного кордону

Повітряна зона, визначена для безпечного руху повітряних суден у міжнародному або національному авіаційному просторі відповідно до законодавства і правил, виданих уповноваженими на те державними органами України й опублікованих у встановленому порядку.

2.4.49 порушення режиму в пунктах пропуску через державний кордон

Дії особи, що порушують порядок перебування і пересування в межах території прикордонних залізничних й автомобільних станцій, морських і річкових портів, аеропортів та аеродромів, відкритих для міжнародного сполучення.

2.4.50 порушник державного кордону

Особа, яка перетнула або намагається перетнути державний кордон в будь-який спосіб поза пунктами пропуску або в пунктах пропуску, але з порушенням правил його перетинання.

2.4.51 порушник державного кордону в акваторії

Військовий корабель, іноземне невійськове судно, підводний човен, інший підводний транспортний засіб, якщо він або зайшов у територіальне море України чи внутрішні води України, або перетинає державний кордон в підводному положенні, або перебуває в цьому положенні під час плавання та перебування в територіальному морі та внутрішніх водах України з порушенням установлених правил.

Порушник порядку перетинання державного кордону в територіальному морі або внутрішніх водах.

2.4.52 порушник державного кордону в повітряному просторі

Повітряне судно та інші літальні апарати, що перетнули державний кордон без відповідного дозволу компетентних органів України або скоїли інші порушення правил перельоту через державний кордон.

Порушник порядку перетинання державного кордону в повітряному просторі.

2.4.53 порядок пропуску через державний кордон

Правила перебування осіб, транспортних засобів та вантажів на державному кордоні та переміщення через нього.

2.4.54 посилення охорони державного кордону

Заходи для стабілізації та нормалізації обстановки на певних ділянках або на всій протяжності державного кордону, де є загроза її ускладнення, збройних та інших провокацій у мирний час або його масового переходу з території суміжних держав.

2.4.55 представницька картка посадової особи в пункті пропуску через державний кордон

Документ посадової особи контрольного органу (служби), що здійснює в пункті пропуску через державний кордон, внутрішній митниці або іншому визначеному законодавством України місці державний контроль за його перетинанням особами, транспортними засобами, переміщенням вантажів (товарів) чи іншого майна.

2.4.56 прикордонна безпека України

Складник національної безпеки України та міжнародної безпеки, що комплексно визначає прийнятний рівень захищеності національних інтересів України у прикордонній сфері.

2.4.57 прикордонна вежа

Надбудова над спорудою або висока вузька дерев'яна чи металева споруда на стовпах, призначена для спостереження за прикордонним районом або безпосередньо за державним кордоном.

2.4.58 прикордонна дорога

Наземний шлях, що використовують підрозділи Державної прикордонної служби України, спеціалізовані організації на підставі укладених договорів для пересування, перевезення особового складу, інших осіб, матеріальних засобів та евакуації.

2.4.59 прикордонна операція спеціальна

Комплекс заходів, які полягають у проведенні узгоджених, взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем і часом дій (контрольних, режимних, пошукових, оперативно-розшукових, оперативно-профілактичних) органів Державної прикордонної служби України для запобігання та припинення загроз національним інтересам України в прикордонній сфері.

2.4.60 прикордонна операція спільна міжвідомча

Комплекс заходів, до яких залучено спроможності військових формувань, правоохоронних та інших державних органів.

Спільна міжвідомча операція на державному кордоні.

2.4.61 прикордонна операція спільна міжнародна

Комплекс заходів, до яких залучено спроможності прикордонних органів суміжних держав та/або міжнародних організацій.

Спільна міжнародна операція на державному кордоні.

2.4.62 прикордонна просіка

Смуга місцевості завширшки до 10 м (до 5 м по обидва боки від лінії державного кордону), розчищена від дерев, кущів та іншої рослинності, що призначена для позначення державного кордону прикордонними знаками та забезпечення його належного утримання.

2.4.63 прикордонна смуга

Прилегла до державного кордону ділянка місцевості (за винятком населених пунктів, місць масового відпочинку населення, територіального моря), визначена Кабінетом Міністрів України для забезпечення режиму державного

кордону, прикордонного режиму, національної безпеки і оборони з урахуванням умов й особливостей місцевості.

2.4.64 прикордонна споруда інженерна

Конструкція або спеціально підготовлена місцевість (прикордонний знак, контрольна-слідова смуга, споруда (позиція) для ведення візуального та технічного спостереження, дорога, колонний шлях, контрольний пункт, блокпост, міст, переправа, злітно-посадковий майданчик для вертольотів, причал для малих прикордонних катерів, обігрівальний пункт) для позначення державного кордону, фіксування ознак його порушення, створення сприятливих умов для ефективного застосування в охороні державного кордону озброєння, військової та спеціальної техніки, забезпечення стійкості управління підрозділами та підвищення рівня їхнього захисту від засобів ураження противника.

2.4.65 прикордонна територія

Частина території держави, що прилягає до державного кордону та має особливий правовий режим використання, спрямований на забезпечення його охорони, захисту та контролю за перетинанням.

Територія, прилегла до державного кордону.

2.4.66 прикордонний знак

Чітко видима споруда чи спеціальний об'єкт, установлений на місцевості або в акваторії вздовж державного кордону з метою позначення лінії його проходження, форму, розмір і порядок установлення яких визначає законодавство України та міжнародні договори.

2.4.67 прикордонний інцидент

Подія, пов'язана з порушенням режиму державного кордону.

Інцидент на державному кордоні.

2.4.68 прикордонний інцидент збройний

Короткотривале та немасштабне збройне зіткнення в прикордонному просторі (з порушенням або без порушення державного кордону), для досягнення мети якого застосовують форми, методи (способи, прийоми) збройної боротьби.

Збройний інцидент на державному кордоні.

2.4.69 прикордонний контроль

Комплекс дій і заходів, що здійснює Державна прикордонна служба України з метою встановлення законних підстав для перетинання державного кордону особами, транспортними засобами й переміщення через нього вантажів.

Контроль на державному кордоні.

2.4.70 прикордонний контроль посилений

Комплекс додаткових заходів, спрямованих на встановлення наявності законних підстав для перетинання державного кордону особами, транспортними засобами й переміщення через нього вантажів.

Контроль на державному кордоні посилений.

2.4.71 прикордонний контроль спрощений

Контроль, що полягає в тимчасовій відмові від виконання окремих дій і заходів прикордонного контролю, за якого в паспортних документах та в інших документах, передбачених законодавством, чи в імміграційних картках іноземців або осіб без громадянства обов'язково ставлять відмітку про перетинання державного кордону.

Контроль на державному кордоні спрощений.

2.4.72 прикордонний наряд

Одна або кілька озброєних чи спеціально екіпірованих уповноважених службових осіб Державної прикордонної служби України, що безпосередньо виконують завдання з охорони державного кордону або здійснюють інші повноваження, передбачені в законодавстві.

2.4.73 прикордонний район контрольований

Ділянка місцевості, яку охороняють органи Державної прикордонної служби України, визначена в межах території району, територіальної громади або населеного пункту, прилегла до державного кордону або до узбережжя моря, а також у межах територіального моря, внутрішніх вод, частини вод прикордонних водойм з островами.

Контрольований район на державному кордоні.

2.4.74 прикордонний режим

Комплекс заходів у прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі, що регламентують правила в'їзду до них, перебування, проживання, пересування громадян України та інших осіб, провадження робіт, використання повітряних суден, обліку та тримання на пристанях різних видів суден, їх плавання й пересування у внутрішніх водах України.

2.4.75 прикордонний режим спеціальний

Заборона вільного в'їзду, перебування, проживання, пересування осіб і провадження робіт, не пов'язаних з обороною чи охороною державного кордону в межах земельних ділянок шириною 30–50 метрів уздовж лінії державного кордону на суші, по берегу української частини прикордонної річки, озера або іншої водойми, а вздовж лінії державного кордону з Російською Федерацією і Республікою Білорусь – шириною до 2 кілометрів.

Спеціальний режим на державному кордоні.

2.4.76 прикордонний рух

Перетинання державного кордону особами або переміщення через нього транспортних засобів і вантажів, що відбувається відповідно до національного законодавства та міжнародних угод.

2.4.77 прикордонний рух малий

Перетинання державного кордону особами, які проживають у населених пунктах поблизу державного кордону, мають право в'їжджати на територію контрольованого прикордонного району та перебувати в ньому за наявності дозволу на спрощене перетинання державного кордону відповідно до міжнародних угод.

Місцевий прикордонний рух.

2.4.78 прикордонно-представницька робота

Діяльність прикордонно-представницького апарату України, пов'язана із забезпеченням виконання положень двосторонніх міжнародних договорів України з прикордонних питань із суміжною державою, аналізуванням стану виконання домовленостей, досягнутих під час зустрічей Головного прикордонного уповноваженого України, його заступників; оцінюванням загального стану охорони державного кордону, контролю за перетинанням державного кордону особами, транспортними засобами та вантажами, режиму державного кордону, співпраці та надання взаємної допомоги, а також проведенням заходів щодо поглиблення співпраці; вирішенням питань із підтримання режиму державного, врегулювання прикордонних конфліктів та інцидентів на державному кордоні, зокрема через проведення спільних розслідувань; організацією передавання і приймання осіб, свійських тварин та предметів, які внаслідок надзвичайних обставин або випадково потрапили на територію суміжної держави; аналізуванням та оцінюванням стану охорони державного кордону та прикордонного контролю, стану роботи з протидії злочинним проявам на державному кордоні; виконанням інших завдань, передбачених у міжнародних договорах України із суміжними державами.

2.4.79 прикриття державного кордону

Сукупність заходів для відбиття вторгнення або нападу на територію України незаконних збройних формувань, збройних сил іноземної держави чи групи держав, забезпечення сприятливих умов для розгортання сил сектору безпеки й оборони України й ведення ними воєнних (бойових) дій, а також для запобігання переходу через державний кордон диверсійно-розвідувальних груп, збройних чи воєнізованих формувань іноземних держав.

2.4.80 прилегла зона України

Прилегла до територіальних вод зона відкритого моря шириною до 24 морських миль (відлічених від вихідних ліній, від яких відмірюють ширину територіального моря України), де прибережна держава відповідно до міжнародного морського права може здійснювати контроль за дотриманням митного, фіскального (податкового), імміграційного (міграційного), санітарного законодавства України, а також притягнення до відповідальності за порушення законодавства України.

2.4.81 примусове видворення іноземців та осіб без громадянства

Система адміністративно-правових заходів, спрямованих на примушування іноземців або осіб без громадянства покинути територію України, якщо їх затримано за незаконне перетинання (спробу незаконного перетинання) державного кордону або якщо є обґрунтовані підстави, що іноземець або особа без громадянства ухилятиметься від виконання рішення про примусове повернення, або якщо така особа без поважних причин не виконала в установленій строк рішення про примусове повернення, а також в інших передбачених законодавством випадках.

2.4.82 примусове повернення іноземців та осіб без громадянства

Система адміністративно-правових заходів, спрямованих на примушування іноземців або осіб без громадянства до повернення в країну походження або третю країну, якщо їхні дії порушують законодавство України у прикордонній сфері про правовий статус іноземців та осіб без громадянства або загрожують національній безпеці України чи громадському порядку, або якщо це визначено рішенням відповідного органу виконавчої влади з огляду на необхідність охорони здоров'я, захисту прав і законних інтересів громадян України.

2.4.83 припинення сполучення через державний кордон

Зупинення руху осіб, транспортних засобів та вантажів у пунктах пропуску через державний кордон (контрольних пунктах) для усунення обставин, що спричинили припинення сполучення (надзвичайних ситуацій, епідемії, бойових (воєнних) дій, стихійних лих, загрози терористичних актів, міграційної кризи тощо), що здійснюють на підставі рішення уповноваженої посадової особи органу охорони державного кордону.

2.4.84 припинення сполучення через державний кордон постійне

Повне та безстрокове закриття визначених контрольних пунктів пропуску через державний кордон.

2.4.85 припинення сполучення через державний кордон тимчасове

Обмеження або повне зупинення руху осіб, транспортних засобів та вантажів через державний кордон на певний період, зумовлене надзвичайними обставинами.

2.4.86 прискорена процедура реадмісії

Передавання з території держави, яка здійснює запит, на територію іншої договірної держави громадян договірних держав, громадян третіх країн або осіб без громадянства, затриманих у межах контрольованого прикордонного району (разом із морськими портами та міжнародними аеропортами) впродовж 48 годин із моменту незаконного перетинання державного кордону.

2.4.87 провадження робіт у прикордонній смузі

Здійснення з дозволу Державної прикордонної служби України фізичними або юридичними особами різних видів діяльності в межах прикордонної смуги, не пов'язаних із обороною держави чи охороною та захистом державного кордону.

2.4.88 провокація на державному кордоні

Організовані агресивні дії з території суміжних держав, що грубо порушують режим державного кордону й мають на меті досягнення певних політичних і воєнних цілей, які завдають шкоди національним інтересам України.

2.4.89 провокація на державному кордоні збройна

Агресивні дії з території суміжної держави із застосуванням озброєння та військової техніки, що грубо порушують режим державного кордону, можуть спричинити ускладнення міжнародних відносин, соціальне напруження в контрольованих прикордонних районах, операційних зонах (районах), воєнні конфлікти, а також організовані дії з метою відвернення уваги від імовірних напрямків можливого вторгнення угруповань противника або не передбачених законом воєнізованих чи збройних формувань.

2.4.90 пропуск у прикордонну смугу

Процедура пропуску фізичних або юридичних осіб у прикордонну смугу на підставі дозволу відповідного органу Державної прикордонної служби України.

2.4.91 пропуск через державний кордон

Процедура надання дозволу уповноваженими службовими особами Державної прикордонної служби України, контрольних органів і служб на перетинання державного кордону особою, транспортним засобом чи переміщення через нього вантажу, що здійснюється у пунктах пропуску через державний кордон або поза ними в установленому законом порядку.

2.4.92 пропуск через державний кордон біженців

Визначена законом процедура, яка дозволяє іноземцям та особам без громадянства, які хочуть, щоб їх визнали біженцями, перетнути державний кордон.

2.4.93 пропуск через державний кордон вантажів

Процедура надання дозволу на переміщення через державний кордон майна, крім багажу, а також бортових припасів (для повітряних, морських та річкових суден), що їх перевозять транспортні засоби, на підставі проходження всіх передбачених у законі видів контролю.

2.4.94 пропуск через державний кордон осіб

Процедура надання дозволу уповноваженою службовою особою Державної прикордонної служби України громадянам України, іноземцям або особам без громадянства на перетинання державного кордону на підставі проходження прикордонного контролю та дотримання визначених у законодавстві правил і вимог.

2.4.95 пропуск через державний кордон осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту

Визначена законом процедура, яку здійснюють уповноважені службові особи Державної прикордонної служби України за чинними паспортними документами, а в передбачених законодавством України випадках – за іншими документами чи без таких документів.

2.4.96 пропуск через державний кордон транспортних засобів

Процедура надання дозволу на перетинання транспортним засобом (автомобілем, вантажівкою, автобусом, потягом, літаком тощо) державного кордону на підставі проходження всіх передбачених у законі видів контролю на державному кордоні.

2.4.97 пункт базування в контрольованому прикордонному районі

Місце (смуга) на воді або гідротехнічна споруда в контрольованому прикордонному районі, призначені для постійного або тимчасового утримання малих, спортивних суден, інших плавзасобів поза пристанями, причалами, базами для стоянки малих і спортивних суден.

2.4.98 пункт контролю в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї

Територія на автомобільному шляху чи залізничній станції з комплексом будівель, спеціальних, інженерних, фортифікаційних споруд і технічних засобів, де здійснюють прикордонний, митний та інші види державного контролю і пропуск осіб, що в'їжджають на тимчасово окуповану територію України чи виїжджають із неї, а також транспортних засобів, вантажів та іншого майна.

Контрольний пункт в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї.

2.4.99 пункт пропуску через державний кордон

Територія на залізничних та автомобільних станціях, автомобільних і пішохідних шляхах, в аеропортах, аеродромах, морських і річкових портах, зокрема й частини їх акваторії (захищеної повністю або частково огорожувальними гідротехнічними спорудами чи об'єктами природного походження), з комплексом будівель, споруд і технічних засобів, на якій здійснюють прикордонний, митний, інші види контролю, а також пропуск через державний кордон осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна.

2.4.100 редемаркація державного кордону

Перевірка визначеної раніше (на підставі міжнародних договорів і угод) лінії державного кордону й відновлення прикордонних знаків у разі їх зникнення або руйнування.

2.4.101 режим державного кордону

Порядок перетинання державного кордону, плавання й перебування українських та іноземних невійськових суден і військових кораблів у територіальному морі та внутрішніх водах, заходження іноземних невійськових суден і військових кораблів у внутрішні води й порти та перебування в них, утримання державного кордону, провадження різних робіт, промислової та іншої діяльності на державному кордоні.

2.4.102 режим у пунктах пропуску через державний кордон

Порядок перебування й пересування осіб і транспортних засобів на території прикордонних залізничних і автомобільних станцій, морських та річкових портів, аеропортів і аеродромів, відкритих для міжнародного сполучення, а також іншої діяльності, пов'язаної з пропуском через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів.

2.4.103 режимні обмеження у прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі

Система обмежувальних заходів на в'їзд, перебування, пересування осіб і транспортних засобів, ведення господарської, промислової та іншої діяльності у прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі, що її тимчасово вводить Державна прикордонна служба України в разі виникнення загрози національним інтересам держави у прикордонній сфері, повідомляючи органи державної влади та місцевого самоуправління, зацікавлені підприємства, заклади й організації.

2.4.104 ризик у сфері безпеки державного кордону

Комплексна оцінка можливих негативних наслідків для сфери безпеки державного кордону, яку визначають як функцію від рівнів загрози, її впливу й уразливості системи безпеки.

2.4.105 розвідувальна діяльність Державної прикордонної служби України
Система заходів, які проводять розвідувальні органи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, для захисту національних інтересів України у прикордонній сфері, протидії зовнішнім загрозам її національній безпеці.

2.4.106 спільний контроль на державному кордоні

Контроль за перетинанням державного кордону особами, транспортними засобами й переміщенням через нього вантажів, який реалізують через співпрацю державних органів України і відповідних органів суміжних держав, який можуть здійснювати на території України та за її межами.

Спільний прикордонний контроль.

2.4.107 спроба незаконного переміщення через державний кордон

Спроба перетинання державного кордону в будь-який спосіб поза пунктами пропуску через державний кордон або в пунктах пропуску через державний кордон без відповідних документів або з використанням підробленого документа чи таких документів, що містять недостовірні відомості про особу, чи без дозволу відповідних органів влади.

2.4.108 суміжна держава

Незалежна, суверенна держава, що має спільний державний кордон з Україною.

2.4.109 територіальне море України

Прибережні морські води шириною 12 морських миль, відлічуваних від лінії найбільшого відпливу як на материку, так і на островах, що належать Україні, або від прямих вихідних ліній, які з'єднують відповідні точки, географічні координати яких затверджує Кабінет Міністрів України; в окремих випадках інша ширина територіального моря України може визначатися міжнародними договорами України, а за їх відсутності – відповідно до загальновизнаних принципів і норм міжнародного права.

Територіальні води України.

2.4.110 тимчасові обмеження на в'їзд і провадження робіт у прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі

Додаткові обмеження або заборони, визначені наказом начальника органу охорони державного кордону, погодженим із місцевими державними адміністраціями, міськими радами міст обласного значення, територіальними органами Національної поліції України, Державної міграційної служби України

та регіональними органами Служби безпеки України (з огляду на потребу забезпечення охорони державного кордону та проведення навчань і бойових стрільб), щодо виконання різних робіт, переміщення транспортних засобів, плавзасобів і доступу осіб до окремих ділянок місцевості чи об'єктів у прикордонній смузі, контрольованому прикордонному районі, за винятком робіт на будовах, передбачених міжнародними договорами, та на будовах державного значення і робіт, пов'язаних із ліквідацією наслідків стихійного лиха й осередків особливо небезпечних інфекційних хвороб.

2.4.111 управління державним кордоном України інтегроване

Комплексний механізм реалізації державної прикордонної політики України, заснований на компонентах європейського інтегрованого управління кордонами, що полягає у скоординованій діяльності суб'єктів інтегрованого управління державним кордоном у співпраці з приватним сектором.

2.4.112 ускладнення обстановки на державному кордоні

Зростання загрози безпеці державного кордону.

2.4.113 фільтраційність державного кордону

Функція державного кордону, яка охоплює сукупність умов і чинників, що забезпечують його прозорість (транспарентність) для одних потоків (категорій людей, транспортних засобів, товарів) і, навпаки, непроникність для інших.

2.4.114 функції державного кордону

Основне (бар'єрність, контактність і фільтраційність) і додаткове (віддзеркалення, регулювання, відокремлення, порівняння) призначення державного кордону, яке він виконує в системі національної та міжнародної безпеки.

2.5. АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК ТЕРМІНІВ

		дорога прикордонна 2.4.58
	А	
аналіз ризиків у сфері безпеки державного кордону 2.4.1		
	Б	
бар'єрність державного кордону 2.4.2		
безпека державного кордону 2.4.3		
безпека України прикордонна 2.4.56		
боротьба з транснаціональною злочинністю 2.4.4		
	В	
вежа прикордонна 2.4.57		
видворення іноземців та осіб без громадянства примусове 2.4.81		
віза 2.4.6		
в'їзд у прикордонну смугу 2.4.7		
води України внутрішні 2.4.8		
	Г	
гарантування прикордонної безпеки України 2.4.9		
	Д	
делімітація державного кордону 2.4.11		
демаркація державного кордону 2.4.12		
держава суміжна 2.4.108		
діяльність Державної прикордонної служби України		
розвідувальна 2.4.105		
діяльність на державному кордоні господарська 2.4.10		
дозвіл на в'їзд у прикордонну смугу 2.4.15		
дозвіл на перебування, проживання, провадження робіт у прикордонній смузі 2.4.16		
	З	
	загроза безпеці державного кордону 2.4.17	
	захист державного кордону 2.4.18	
	знак прикордонний 2.4.66	
	зона прикордонного контролю 2.4.21	
	зона сервісного обслуговування перед пунктом пропуску через державний кордон 2.4.22	
	зона України прилегла 2.4.80	
	І	
	інтереси України в прикордонній сфері національні 2.4.31	
	інцидент прикордонний 2.4.67	
	інцидент прикордонний збройний 2.4.68	
	К	
	картка імміграційна 2.4.23	
	картка посадової особи в пункті пропуску через державний кордон представницька 2.4.55	
	контактність державного кордону 2.4.24	
	контроль на державному кордоні ветеринарно-санітарний 2.4.5	
	контроль на державному кордоні другої лінії 2.4.25	
	контроль на державному кордоні першої лінії 2.4.26	
	контроль на державному кордоні спільний 2.4.106	
	контроль прикордонний 2.4.69	
	контроль прикордонний посилений 2.4.70	

контроль прикордонний
спрощений 2.4.71
конфлікт на державному кордоні
збройний 2.4.19
кордон державний України 2.4.14
коридор зелений 2.4.20
коридор перетинання державного
кордону повітряний 2.4.48

Л

лінія прикордонних інженерних
споруд 2.4.28

М

море України територіальне 2.4.109

Н

наряд прикордонний 2.4.72
недоторканність державного
кордону 2.4.32
непорушність кордонів 2.4.35

О

обмеження у прикордонній смузі та
контрольованому прикордонному
районі режимні 2.4.103
обмеження на в'їзд і провадження
робіт у прикордонній смузі та
контрольованому прикордонному
районі тимчасові 2.4.110
обстановка на державному
кордоні 2.4.36
огляд транспортних засобів і
вантажів 2.4.37
операція прикордонна
спеціальна 2.4.59
операція прикордонна спільна
міжвідомча 2.4.60
операція прикордонна спільна
міжнародна 2.4.61
охорона державного кордону 2.4.39

П

перебування у прикордонній
смузі 2.4.40
перевірка документів особи, яка
перетинає державний кордон 2.4.41
перевірка лінії державного
кордону 2.4.42
перевірка проходження лінії
державного кордону 2.4.43
переміщення через державний
кордон незаконне 2.4.33
переправляння осіб через
державний кордон незаконне 2.4.34
перетинання державного
кордону 2.4.44
перетинання державного кордону
вимушене 2.4.45
перетинання державного кордону
незаконне 2.4.46
перехід державного кордону
масовий 2.4.29
побудова охорони державного
кордону 2.4.47
повернення іноземців та осіб без
громадянства примусове 2.4.82
позначення державного кордону на
місцевості одностороннє 2.4.38
політика державна
прикордонна 2.4.13
порушення режиму в пунктах
пропуску через державний
кордон 2.4.49
порушник державного
кордону 2.4.50
порушник державного кордону в
акваторії 2.4.51
порушник державного кордону в
повітряному просторі 2.4.52
порядок пропуску через державний
кордон 2.4.53
посилення охорони державного
кордону 2.4.54

прикриття державного кордону 2.4.79
 припинення сполучення через державний кордон 2.4.83
 припинення сполучення через державний кордон постійне 2.4.84
 припинення сполучення через державний кордон тимчасове 2.4.85
 провадження робіт у прикордонній смузі 2.4.87
 провокація на державному кордоні 2.4.88
 провокація на державному кордоні збройна 2.4.89
 пропуск у прикордонну смугу 2.4.90
 пропуск через державний кордон 2.4.91
 пропуск через державний кордон біженців 2.4.92
 пропуск через державний кордон вантажів 2.4.93
 пропуск через державний кордон осіб 2.4.94
 пропуск через державний кордон осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту 2.4.95
 пропуск через державний кордон транспортних засобів 2.4.96
 просіка прикордонна 2.4.62
 прохід через територіальне море мирний 2.4.30
 процедура реадмісії прискорена 2.4.86
 пункт базування в контрольованому прикордонному районі 2.4.97
 пункт контролю в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї 2.4.98
 пункт пропуску через державний кордон 2.4.99

Р

район прикордонний контрольований 2.4.73
 редемаркація державного кордону 2.4.100
 режим державного кордону 2.4.101
 режим прикордонний 2.4.74
 режим прикордонний спеціальний 2.4.75
 режим у пунктах пропуску через державний кордон 2.4.102
 ризик у сфері безпеки державного кордону 2.4.104
 робота прикордонно-представницька 2.4.78
 рух прикордонний 2.4.76
 рух прикордонний малий 2.4.77
 рух прикордонний місцевий 2.4.77

С

смуга контрольно-слідова 2.4.27
 смуга прикордонна 2.4.63
 споруда прикордонна інженерна 2.4.64
 спроба незаконного переміщення через державний кордон 2.4.107

Т

територія прикордонна 2.4.65

У

управління державним кордоном України інтегроване 2.4.111
 ускладнення обстановки на державному кордоні 2.4.112

Ф

фільтраційність державного кордону 2.4.113
 функції державного кордону 2.4.114

3. ДОВІДКОВІ МАТЕРІАЛИ

3.1. Додаток 1. Відповідники до термінів англійською мовою

аналіз ризиків у сфері безпеки державного кордону 2.4.1	Risk Analysis in the Field of State Border Security; Border Security Risk Analysis <i>(рекомендовано до вживання)</i>
бар'єрність державного кордону 2.4.2	Barrier Function of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
безпека державного кордону 2.4.3	Security of the State Border <i>(Regulation No 562/2006 of 15 March 2006 of the European Parliament and of the Council establishing a Community Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code), OJ L 105, 13.4.2006)</i>
боротьба з транснаціональною злочинністю 2.4.4	Combating Transnational Crime at the State Border <i>(The United Nations Convention against Transnational Organized Crime, adopted by General Assembly resolution 55/25 of 15 November 2000)</i>
ветеринарно-санітарний контроль на державному кордоні 2.4.5	Veterinary and Sanitary Control at the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
віза 2.4.6	Visa <i>(Regulation No 562/2006 of 15 March 2006 of the European Parliament and of the Council establishing a Community Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code), OJ L 105, 13.4.2006)</i>
в'їзд у прикордонну смугу 2.4.7	Entry to the Border Strip <i>(рекомендовано до вживання)</i>
внутрішні води України 2.4.8	Internal Waters of Ukraine <i>(рекомендовано до вживання)</i>
гарантування прикордонної безпеки України 2.4.9	Guaranteeing Border Security of Ukraine <i>(рекомендовано до вживання)</i>
господарська діяльність на державному кордоні 2.4.10	Economic Activities at the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
делімітація державного кордону 2.4.11	Delimitation of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
демаркація державного кордону 2.4.12	Demarcation of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>

державна прикордонна політика 2.4.13	State Border Policy <i>(рекомендовано до вживання)</i>
державний кордон України 2.4.14	State Border of Ukraine <i>(рекомендовано до вживання)</i>
дозвіл на в'їзд у прикордонну смугу 2.4.15	Permit to Enter the Border Strip <i>(рекомендовано до вживання)</i>
дозвіл на перебування, проживання, провадження робіт у прикордонній смузі 2.4.16	Permit to Stay, Reside, Work in the Border Strip <i>(рекомендовано до вживання)</i>
загроза безпеці державного кордону 2.4.17	Threat to the Security of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
захист державного кордону 4.18	Protection of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
збройний конфлікт на державному кордоні 2.4.19	Armed Conflict at the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
«зелений коридор» 2.4.20	«Green Corridor» <i>(рекомендовано до вживання)</i>
зона прикордонного контролю 2.4.21	Border Checks Area <i>(рекомендовано до вживання)</i>
зона сервісного обслуговування перед пунктом пропуску через державний кордон 2.4.22	Service Area in front of Border Crossing Point <i>(рекомендовано до вживання)</i>
імміграційна картка 2.4.23	Immigration Card <i>(рекомендовано до вживання)</i>
контактність державного кордону 2.4.24	Contact Function of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
контроль на державному кордоні другої лінії 2.4.25	Second Line Check at the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
контроль на державному кордоні першої лінії 2.4.26	First Line Check at the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
контрольно-слідова смуга 2.4.27	Control-Tracking Strip <i>(рекомендовано до вживання)</i>
лінія прикордонних інженерних споруд 2.4.28	Line of Border Engineering Installations <i>(рекомендовано до вживання)</i>
масовий перехід державного кордону 2.4.29	Mass Crossing of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
мирний прохід через територіальне море 2.4.30	Innocent Passage through the Territorial Sea <i>(рекомендовано до вживання)</i>
національні інтереси України в прикордонній сфері 2.4.31	National Interests of Ukraine in the Border Field <i>(рекомендовано до вживання)</i>

недоторканність державного кордону 2.4.32	Inviolability of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
незаконне переміщення через державний кордон 2.4.33	Illegal Movement across the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
незаконне переправляння осіб через державний кордон 2.4.34	Illegal Movement of Persons across the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
непорушність кордонів 2.4.35	Inviolability of Borders
обстановка на державному кордоні 2.4.36	Situation at the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
огляд транспортних засобів і вантажів 2.4.37	Inspection of Vehicles and Cargo <i>(рекомендовано до вживання)</i>
одностороннє позначення державного кордону на місцевості 2.4.38	Unilateral Marking of the State Border on the Ground <i>(рекомендовано до вживання)</i>
охорона державного кордону 2.4.39	Guarding of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
перебування у прикордонній смузі 2.4.40	Stay in the Border Strip <i>(рекомендовано до вживання)</i>
перевірка документів особи, яка перетинає державний кордон 2.4.41	Verification of Documents of Person at the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
перевірка лінії державного кордону 2.4.42	Checking of the State Border Line <i>(рекомендовано до вживання)</i>
перевірка проходження лінії державного кордону 2.4.43	Inspection of the Crossing of the State Border Line <i>(рекомендовано до вживання)</i>
перетинання державного кордону 2.4.44	Crossing the State Border <i>(Reference: «Practical Handbook for Border Guards (Schengen Handbook)» (C (2019) 7131 final). URL: home-affairs.ec.europa.eu)</i>
перетинання державного кордону вимушене 2.4.45	Involuntary Crossing of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
перетинання державного кордону незаконне 2.4.46	Irregular Crossing of the State Border <i>(Regulations Regulation (EU) 2019/1896 Of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624. URL: eur-lex.europa.eu)</i>
побудова охорони державного кордону 2.4.47	Organization of State Border Protection <i>(рекомендовано до вживання)</i>

повітряний коридор перетинання державного кордону 2.4.48	Air Corridor for Crossing the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
порушення режиму в пунктах пропуску через державний кордон 2.4.49	Violation of the Regime at Border Crossing Points <i>(рекомендовано до вживання)</i>
порушник державного кордону 2.4.50	State Border Violator <i>(рекомендовано до вживання)</i>
порушник державного кордону в акваторії 2.4.51	Violator of the State Border in the Water Area <i>(рекомендовано до вживання)</i>
порушник державного кордону в повітряному просторі 2.4.52	Violator of the State Border in the Airspace <i>(рекомендовано до вживання)</i>
порядок пропуску через державний кордон 2.4.53	Procedure for Crossing the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
посилення охорони державного кордону 2.4.54	Reinforcement of State Border Protection <i>(рекомендовано до вживання)</i>
представницька картка посадової особи в пункті пропуску через державний кордон 2.4.55	Identification Card of an Official at the Border Crossing Point <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонна безпека України 2.4.56	Border Security of Ukraine <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонна вежа 2.4.57	Border Surveillance Tower <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонна дорога 2.4.58	Border Road <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонна операція спеціальна 2.4.59	Special Border Guard Operation <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонна операція спільна міжвідомча 2.4.60	Joint Interagency Border Guard Operation <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонна операція спільна міжнародна 2.4.61	Joint International Border Guard Operation <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонна просіка 2.4.62	Border Clearing <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонна смуга 2.4.63	Border Strip <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонна споруда інженерна 2.4.64	Border Engineering Structure <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонна територія 2.4.65	Border Area <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонний знак 2.4.66	Border Sign

		<i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонний інцидент 2.4.67		Border Incident <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонний інцидент збройний 2.4.68		Armed Border Incident <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонний контроль 2.4.69		Border Checks <i>(Regulation № 562/2006 of 15 March 2006 of the European Parliament and of the Council establishing a Community Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code), OJ L 105, 13.4.2006)</i>
прикордонний контроль посилений 2.4.70		Reinforced Border Checks <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонний контроль спрощений 2.4.71		Simplified Border Checks <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонний наряд 2.4.72		Border Detail <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонний район контрольований 2.4.73		Controlled Border Area <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонний режим 2.4.74		Border Regime <i>(Reference: «Practical Handbook for Border Guards (Schengen Handbook)» (C (2019) 7131 final). URL: home-affairs.ec.europa.eu)</i>
прикордонний спеціальний режим 2.4.75		Special Border Regime <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прикордонний рух 2.4.76		Border Traffic <i>(Corrigendum to Regulation (EC) No 1931/2006 of the European Parliament and of the Council of 20 December 2006 laying down rules on local border traffic at the external land borders of the Member States and amending the provisions of the Schengen Convention (OJ L 405, 30.12.2006))</i>
прикордонний рух малий 2.4.77		Local Border Traffic <i>(Corrigendum to Regulation (EC) No 1931/2006 of the European Parliament and of the Council of 20 December 2006 laying down rules on local border traffic at the external land borders of the Member States and amending the provisions of the Schengen Convention (OJ L 405, 30.12.2006))</i>
прикордонно-представницька робота 2.4.78		Border Liaison and Representation Activities <i>(рекомендовано до вживання)</i>

прикриття державного кордону 2.4.79	Covering of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прилегла зона України 2.4.80	Contiguous Zone of Ukraine <i>(рекомендовано до вживання)</i>
примусове видворення іноземців та осіб без громадянства 2.4.81	Forced Expulsion of Foreigners and Stateless Persons <i>(рекомендовано до вживання)</i>
примусове повернення іноземців та осіб без громадянства 2.4.82	Forced Return of Foreigners and Stateless Persons <i>(рекомендовано до вживання)</i>
припинення сполучення через державний кордон 2.4.83	Termination of Regular Traffic across the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
припинення сполучення через державний кордон постійне 2.4.84	Permanent Suspension of Border Crossing <i>(рекомендовано до вживання)</i>
припинення сполучення через державний кордон тимчасове 2.4.85	Temporary Suspension of Border Crossing <i>(рекомендовано до вживання)</i>
прискорена процедура реадмісії 2.4.86	Accelerated Readmission Procedure <i>(рекомендовано до вживання)</i>
провадження робіт у прикордонній смузі 2.4.87	Working in the Border Strip <i>(рекомендовано до вживання)</i>
провокація на державному кордоні 2.4.88	Provocation at the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
провокація на державному кордоні збройна 2.4.89	Armed Provocation at the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
пропуск у прикордонну смугу 2.4.90	Procedure for Entering the Border Strip <i>(рекомендовано до вживання)</i>
пропуск через державний кордон 2.4.91	Passage across the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
пропуск через державний кордон біженців 2.4.92	Passage of Refugees across the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
пропуск через державний кордон вантажів 2.4.93	Passage of Cargo across the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
пропуск через державний кордон осіб 2.4.94	Passage of Persons across the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
пропуск через державний кордон осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту 2.4.95	Passage across the State Border of Persons Requiring Additional or Temporary Protection <i>(рекомендовано до вживання)</i>

пропуск через державний кордон транспортних засобів 2.4.96	Passage of Vehicles across the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
пункт базування в контрольованому прикордонному районі 2.4.97	Base Station in a Controlled Border Area <i>(рекомендовано до вживання)</i>
пункт контролю в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї 2.4.98	Entry-Exit Check Point to/from Temporarily Occupied Territory of Ukraine <i>(рекомендовано до вживання)</i>
пункт пропуску через державний кордон 2.4.99	Border Crossing Point <i>(рекомендовано до вживання)</i>
редемаркація державного кордону 2.4.100	Redemarcation of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
режим державного кордону 2.4.101	Regime of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
режим у пунктах пропуску через державний кордон 2.4.102	Regime at Border Crossing Points <i>(рекомендовано до вживання)</i>
режимні обмеження у прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі 2.4.103	Regime Restrictions in the Border Strip and Controlled Border Area <i>(рекомендовано до вживання)</i>
ризик у сфері безпеки державного кордону 4.104	Risk in the Field of State Border Security <i>(рекомендовано до вживання)</i>
розвідувальна діяльність Державної прикордонної служби України 2.4.105	Intelligence Activity of the State Border Guard Service of Ukraine <i>(рекомендовано до вживання)</i>
спільний контроль на державному кордоні 2.4.106	Joint Border Checks <i>(рекомендовано до вживання)</i>
спроба незаконного переміщення через державний кордон 2.4.107	Attempt of Illegal Crossing of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
суміжна держава 2.4.108	Neighboring State <i>(Reference: «Practical Handbook for Border Guards (Schengen Handbook)» (C (2019) 7131 final). URL: home-affairs.ec.europa.eu)</i>
територіальне море України 2.4.109	Territorial Sea of Ukraine <i>(рекомендовано до вживання)</i>
тимчасові обмеження на в'їзд і провадження робіт у прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі 2.4.110	Temporary Restrictions on Entry and Activities in the Border Strip and Controlled Border Area <i>(рекомендовано до вживання)</i>

управління державним кордоном України інтегроване 2.4.111	Integrated State Border Management of Ukraine <i>(рекомендовано до вживання)</i>
ускладнення обстановки на державному кордоні 2.4.112	Complication of the Situation at the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
фільтраційність державного кордону 2.4.113	Filtration Function of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>
функції державного кордону 2.4.114	Functions of the State Border <i>(рекомендовано до вживання)</i>

3.2. Додаток 2. Суб'єктні елементи сфери безпеки державного кордону

1	авіаційна частина Державної прикордонної служби України Оперативно-службова ланка Державної прикордонної служби України, що містить загони літаків і вертольотів та виконує оперативно-службові завдання у взаємодії з іншими органами охорони державного кордону й Морською охороною Державної прикордонної служби України.	en	Aviation Squadron of the State Border Guard Service of Ukraine <i>(Ivashkov Y., Pluhina A., Zadoianchuk R. URL: https://surl.li/zxijdl)</i>
2	Адміністрація Державної прикордонної служби України Центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, діяльність якого спрямовує й координує Кабінет Міністрів України через Міністра внутрішніх справ.	en	Administration of the State Border Guard Service of Ukraine <i>(рекомендовано до вживання)</i>
3	відділ прикордонної служби Основний підрозділ прикордонного загону (прикордонної комендатури), призначений для безпосередньої охорони та захисту визначеної ділянки державного кордону, здійснення прикордонного контролю і пропуску через державний кордон та до тимчасово окупованої території чи з неї осіб, транспортних засобів, вантажів (товарів), забезпечення дотримання режиму державного кордону, прикордонного режиму й режиму в пунктах пропуску через державний кордон України (пунктах контролю, контрольних пунктах в'їзду-виїзду), а також	en	Border Guard Service Division <i>(рекомендовано до вживання)</i>

виконання інших завдань, передбачених у законодавстві України.

4	відділення інспекторів прикордонної служби Підрозділ, який безпосередньо виконує завдання щодо охорони державного кордону на ділянці відповідальності відділу прикордонної служби, здійснює прикордонний контроль і пропуск через державний кордон та до тимчасово окупованої території чи з неї осіб, транспортних засобів, вантажів (товарів), виявляє та припиняє правопорушення, протидія яким відповідно до законодавства України належить до компетенції Державної прикордонної служби України.	en	Border Guard Inspectors' Section (рекомендовано до вживання)
5	військовослужбовець Державної прикордонної служби України Громадянин, що проходить військову службу в Державній прикордонній службі України добровільно або за призовом і має відповідне посвідчення.	en	Servicemember of the State Border Guard Service of Ukraine (рекомендовано до вживання)
6	Головний прикордонний уповноважений України Прикордонний представник України, призначений Кабінетом Міністрів України для вирішення питань щодо дотримання режиму державного кордону, міжнародної співпраці та взаємної допомоги з прикордонних питань.	en	Chief Border Commissioner of Ukraine (рекомендовано до вживання)
7	громадське формування з охорони громадського порядку і державного кордону Громадське об'єднання (із числа громадян України), що створено в установленому Законом України «Про участь громадян в охороні громадського	en	Public Formations for the Protection of Public Order and the State Border (рекомендовано до вживання)

порядку і державного кордону» порядку для участі в охороні громадського порядку і державного кордону, сприяння органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі України, органам виконавчої влади чи посадовим особам для запобігання та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, захисту життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, а також для порятунку людей і майна під час стихійного лиха чи інших надзвичайних ситуацій.

8	Державна прикордонна служба України Правоохоронний орган спеціального призначення, що здійснює державну політику у сфері охорони державного кордону через виконання завдань щодо забезпечення недоторканності державного кордону й охорони суверенних прав України в її прилеглий та виключній (морській) економічній зонах.	en	State Border Guard Service of Ukraine <i>(рекомендовано до вживання)</i>
9	загін морської охорони Оперативно-службова ланка Державної прикордонної служби України, що згідно із законодавством України виконує покладені на Морську охорону завдання щодо захисту державного кордону та має у своєму складі дивізіони, групи, кораблі, катери, судна забезпечення та інші підрозділи.	en	Maritime Guard Detachment <i>(рекомендовано до вживання)</i>
10	заступник уповноваженого України (представника) прикордонного Прикордонний представник України, призначений за посадою заступника командира загону морської охорони,	en	Deputy Border Guard Commissioner (representative) of Ukraine <i>(рекомендовано до вживання)</i>

- заступника начальника прикордонного загону, помічника начальника прикордонного загону з міжнародної співпраці.
- 11 **заступник Головного прикордонного уповноваженого України** en **Deputy Chief Border Guard Commissioner of Ukraine**
 Прикордонний представник України, призначений за посадою першого заступника Голови Державної прикордонної служби України, начальника регіонального управління на відповідній ділянці державного кордону.
(рекомендовано до вживання)
- 12 **контрольні органи та служби в пункті пропуску через державний кордон** en **Control Authorities and Services at Border Crossing Point**
 Державні органи та служби, що здійснюють передбачені законом перевірки рівня іонізованого випромінювання, фітосанітарний, ветеринарно-санітарний контроль, державний контроль України за дотриманням вимог законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, умови утримання тварин.
(рекомендовано до вживання)
- 13 **кримінальний аналітик (у сфері безпеки державного кордону)** en **Criminal Analyst (in the Field of State Border Security)**
 Посадова особа підрозділу кримінального аналізу Державної прикордонної служби України, яка має спеціальні знання та навички для проведення кримінального аналізу у сфері безпеки державного кордону.
(рекомендовано до вживання)
- 14 **міжвідомча робоча група з питань координації інтегрованого управління державним кордоном** en **Interdepartmental Working Group on Coordination of Integrated Border Management**
 Тимчасовий консультативно-дорадчий орган Кабінету Міністрів України, основними завданнями якого є: забезпечення координації дій
(рекомендовано до вживання)

центральных і місцевих органів виконавчої влади з питань, що належать до компетенції міжвідомчої робочої групи; підготовка відповідно до міжнародних стандартів пропозицій щодо державної політики у сфері інтегрованого управління державним кордоном; визначення шляхів, механізмів і способів вирішення проблемних питань у сфері інтегрованого управління державним кордоном; підвищення ефективності діяльності суб'єктів інтегрованого управління державним кордоном; участь у розробленні проектів нормативно-правових актів з питань державної політики у сфері інтегрованого управління кордонами.

- 15 **Морська охорона Державної прикордонної служби України** en **Maritime Guard of the State Border Guard Service of Ukraine**
(рекомендовано до вживання)
- Загони морської охорони, призначені для охорони державного кордону на морі, річках, озерах та інших водоймах, що здійснюють контроль за плаванням та перебуванням українських та іноземних невійськових суден і військових кораблів у прилеглий зоні, територіальному морі та внутрішніх водах України, дотриманням суверенних прав України в її прилеглий зоні та виключній (морській) економічній зоні, виконанням зобов'язань у цих зонах інших держав, українських та іноземних юридичних і фізичних осіб, міжнародних організацій.
- 16 **негласний апарат Державної прикордонної служби України** en **Covert Apparatus of the State Border Guard Service of Ukraine**
(рекомендовано до вживання)
- Громадяни України, іноземці, особи без громадянства, які співпрацюють з оперативно-розшуковими органами Державної прикордонної служби України на конфіденційній основі та

виконують оперативно-розшукові завдання.

- 17 **оперативно-бойова прикордонна комендатура** **en** **Operational-Combat Border Commandant's Office**
(рекомендовано до вживання)
 Бойовий підрозділ прикордонного загону, призначений для забезпечення пропускних операцій, припинення порушень правил перетинання ліній зіткнення, пошуку, виявлення, затримання (ліквідації) озброєних формувань противника, а також для вогневого прикриття прикордонних нарядів.
- 18 **прикордонна застава** **en** **Border Outpost**
(рекомендовано до вживання)
 Основний структурний підрозділ прикордонної комендатури, який охоплює відділення і групи інспекторів прикордонної служби й призначений для безпосередньої охорони та захисту визначеної ділянки державного кордону (району відповідальності), забезпечення дотримання режиму державного кордону, прикордонного режиму, припинення протиправної діяльності, протидію якій віднесено до компетенції Державної прикордонної служби України.
- 19 **прикордонна комендатура** **en** **Border Commandant's Office**
(рекомендовано до вживання)
 Підрозділ прикордонного загону, призначений для безпосередньої охорони та захисту визначеної ділянки державного кордону (району відповідальності), у порядку, установленому законодавством України, здійснення прикордонного контролю і пропуску через державний кордон та до тимчасово окупованої території і з неї осіб, транспортних засобів та вантажів, контролю щодо переміщення товарів на тимчасово окуповану територію чи з неї,

забезпечення дотримання режиму державного кордону, прикордонного режиму та режиму в пунктах пропуску через державний кордон (пунктах контролю, контрольних пунктах в'їзду-виїзду), припинення протиправної діяльності на державному кордоні.

20	прикордонна комендатура швидкого реагування Структурний підрозділ прикордонного загону, призначений для захисту та посилення охорони визначеної ділянки державного кордону.	en	Border Guard Rapid Response Commandant's Office <i>(рекомендовано до вживання)</i>
21	прикордонний загін Основна оперативно-службова структура Державної прикордонної служби України, що здійснює охорону певної ділянки державного кордону самостійно чи у взаємодії з іншими органами охорони державного кордону та Морською охороною; забезпечує дотримання режиму державного кордону і прикордонного режиму; здійснює в установленому порядку прикордонний контроль і пропуск через державний кордон та до тимчасово окупованої території і з неї осіб, транспортних засобів, вантажів; відповідає за охорону та захист пунктів пропуску через державний кордон, припинення у взаємодії з відповідними військовими частинами, підрозділами Збройних Сил України чи правоохоронними органами збройних провокацій на державному кордоні.	en	Border Guard Detachment <i>(рекомендовано до вживання)</i>
22	прикордонний представник України Уповноважена посадова особа Державної прикордонної служби України, призначена за посадою для здійснення прикордонно-представницької роботи.	en	Border Guard Representative <i>(рекомендовано до вживання)</i>

- 23 **регіональне управління Державної прикордонної служби України** en **Regional Directorate of the State Border Guard Service of Ukraine**
 Територіальний орган центрального органу виконавчої влади, що відповідає за реалізацію державної політики у сфері охорони державного кордону.
(рекомендовано до вживання)
- 24 **суб'єкт інтегрованого управління державним кордоном України** en **Entity of Integrated State Border Management of Ukraine**
 Компетентний орган України або уповноважений суб'єкт, що діє відповідно до положень Стратегії інтегрованого управління державним кордоном України.
(рекомендовано до вживання)
- 25 **суб'єкт гарантування прикордонної безпеки України** en **Entity Ensuring Border Security of Ukraine**
 Компетентний орган або уповноважений суб'єкт, що вживає політичні, організаційно-правові, дипломатичні, економічні, військові, прикордонні, імміграційні, розвідувальні, контррозвідувальні, оперативно-розшукові, природоохоронні, санітарно-карантинні, екологічні, технічні та інші заходи забезпечення прикордонної безпеки України.
(рекомендовано до вживання)

4. БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бойовий Статут Сухопутних військ Збройних Сил України «Логістичні операції» (тактичний рівень). Наказ Командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 30.03.2021 № 219.
2. Військовий стандарт 01.016.003. Видання 1. Логістичне забезпечення військ (сил). Основні терміни та визначення.
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10.12.1982. URL: <https://surl.li/gpxxie>.
4. Конвенція про континентальний шельф від 29.04.1958. URL: <https://surl.li/jmnusw>.
5. Конвенція про відкрите море від 29.04.1958. URL: <https://surl.li/dgkter>.
6. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. 1996. № 30.
7. Міжнародна конвенція з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна від 10.05.1952. URL: <https://surl.li/uoxdks>.
8. Мовчан А. Інформаційно-аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції: навчальний посібник. Львів: ДУВС, 2017. 244 с.
9. Порядок організації взаємодії Державної прикордонної служби України та Національної гвардії України під час забезпечення захисту державного кордону України в мирний час. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01.10.2018 № 802.
10. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://surl.li/jcgiva>.
11. Про державний кордон України. Закон України від 04.11.1991 № 1777-XII. *Верховна Рада України*. 1992. № 2.
12. Про Державну прикордонну службу України. Закон України від 3.04.2003 № 661-IV. *Верховна Рада України*. 2003. № 27. Ст. 208.
13. Про затвердження відомчих стандартів культури прикордонного контролю. Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 09.07.2010 р. № 525.
14. Про затвердження Інструкції з організації інженерного забезпечення охорони державного кордону України. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 02.03.2019 № 156.
15. Про затвердження Інструкції про службу прикордонних нарядів Державної прикордонної служби України. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19.10.2015 № 1261.
16. Про затвердження Положення про Адміністрацію Державної прикордонної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 16.10.2014 № 533. *Верховна Рада України*. URL: <https://surl.li/fbnjmp>.

17. Про затвердження Положення про відділ прикордонної служби Державної прикордонної служби України. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15.04.2016 № 311.

18. Про затвердження Порядку дій уповноважених службових осіб Державної прикордонної служби України в разі виявлення в пунктах пропуску через державний кордон України та контрольних пунктах в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї осіб, стосовно яких надано доручення, та порядку взаємодії органів охорони державного кордону з уповноваженими державними органами, які надали доручення. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23.06.2017 № 535.

19. Про затвердження Порядку логістичного забезпечення сил оборони під час виконання завдань з оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1208. *Верховна Рада України*. URL: <https://surl.li/potfrd>.

20. Про затвердження Порядку організації оперативно-розшукової діяльності оперативними підрозділами Державної прикордонної служби України. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.10.2021 № 03.

21. Про затвердження Порядку розроблення плану оборони України: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 636. *Верховна Рада України*. URL: <https://surl.li/mrhlro>.

22. Про затвердження Правил виконання польотів державної авіації України. Наказ Міністерства оборони України від 05.01.2015 № 2.

23. Про національну безпеку України: Закон України від 28.06.2018 № 2469-VIII. Офіційний вісник України. 2018. № 55. Ст. 1903.

24. Про порядок заповнення машинозчитуваної зони паспортних та візових документів: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.06.1997 № 636. *Верховна Рада України*. URL: <https://surl.li/gyrctet>.

25. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3773-17>.

26. Про прикордонний контроль: Закон України від 05.11.2009 № 1710-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1710-17>.

27. Про речове забезпечення в Державній прикордонній службі України, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 30.05.2024 за № 797/42142. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 16.05.2024 № 310.

28. Про схвалення Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 687-р.

29. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 № 1280-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1280-15>.

30. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1835-14>.

31. Рейтерович І. В. Інформаційно-аналітична діяльність. І. Рейтерович, С. Телешун. Енциклопедичний словник з державного управління / за ред. Ю. Ковбасюка, В. Трощинського, Ю. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010.

32. Термінологічний словник у сфері безпеки державного кордону (українсько-англійський): електронне навчальне видання. Видання перше / Г. Магась, Д. Купрієнко, О. Лемешко, Н. Калинюк, Л. Магась. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2023. 308 с.

33. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Молдова про організацію спільного контролю в пунктах пропуску через українсько-молдовський державний кордон: Угода; Молдова від 11.03.1997. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/498_031.

34. Regulation No 562/2006 of 15 March 2006 of the European Parliament and of the Council establishing a Community Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code), OJ L 105, 13.4.2006. URL: <https://surl.li/jhjapy>.

35. Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624. URL: <https://surl.li/fkwwhm>.

36. Technical and Operational Strategy for European Integrated Border Management. *FRONTEX*. 2023. URL: <https://surl.li/wnoknr>.

37. Common Integrated Risk Analysis Model Version 2.1. *FRONTEX*. 2021. URL: <https://surl.li/dwirck>.